

BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ
HUMÁN ERŐFORRÁS-FEJLESZTÉSI
KIEMELT PROGRAMJA

III. FÁZISÚ EREDMÉNYDOKUMENTÁCIÓ

2006

KÉSZÍTETTE

**A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓS FEJLESZTÉSI TANÁCS
HUMÁN ERŐFORRÁS-FEJLESZTÉSI AD HOC SZAKMAI BIZOTTSÁGA:**

**VEZETŐ:
DR. RÉDEI MÁRIA**

TAGOK:

**CSEPPENTŐ LÁSZLÓ
GELENCSÉR LÁSZLÓ
KOC SIS LÁSZLÓ LEVENTE
KOMKA NORBERT
CSÁSZÁR JÓZSEFNÉ**

SZERKESZTETTE:

BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓS FEJLESZTÉSI TANÁCS MUNKASZERVEZETE

2006. FEBRUÁR - JÚLIUS

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A humán-erőforrás, illetve a munkaerőpiac tekintetében egy nagyon fontos alaptézis, hogy az agglomeráció és a főváros munkaerőpiaca nagyon szoros összefüggésben áll egymással. Ennek igazolására elég, ha kiemeljük azt a tényt, hogy minden negyedik fővárosi munkahelyet agglomerációban élő munkavállaló tölt be.

A főváros munkaerő-piaci szempontból az ország előnyös helyzetben lévő térségei közé tartozik, vagyis igen komoly munkaerő-piaci kereslettel számolhatunk, ráadásul bizonyos területeken munkaerőhiány jelentkezik, tehát rendelkezésre áll az a foglalkoztatási kapacitás, amely az itt élő népesség többségének munkalehetőséget biztosít. Emiatt nem csak abból a szempontból kell megközelíteni a humán erőforrás-fejlesztést, hogy a kiemelt térségben valamiféle felzárkóztatásra, illetve valamilyen hátrányos helyzet orvoslása van szükséges. Sokkal inkább a térséget, mint az innováció motorját szeretné az anyag bemutatni a humán erőforrás-fejlesztés tekintetében.

A Budapesti Agglomeráció Humán erőforrás-fejlesztési Program fejlesztési célja a szakképzési és felsőoktatási, felnőttoktatási rendszer olyan rugalmasságának megteremtése, mely gyorsan képes reagálni a térségben felmerülő képzettségi, képzési igényekre, változásokra, hiszen ez adja meg az alapját a munkaerő-piaci kereslet és kínálat optimális összehangolásának.

Ezt támasztják alá a Humán erőforrás-fejlesztési Munkacsoportunk szakértőinek a Budapesti Agglomeráció munkaerő-piaci sajátosságainak ismeretében hozott alábbi megállapításai:

- Budapest és agglomerációja egységes munkaerő-piacot képez, amelynek hatékony működése a közigazgatási széttagoltság miatt külön figyelmet igényel,
- a Budapesti Agglomeráció a statisztikai adatokat tekintve kedvezőbb helyzetben van a foglalkoztatás, munkanélküliség terén, mint az ország más területei, ami azonban nem jelenti azt, hogy ebben a térségben ne lennének munkaerő-piaci hátrányokkal érintett csoportok, akiknek munkaerő-piaci (re)integrációját szükséges segíteni,
- ki kell használni a Budapesti Agglomerációban jelenlévő felsőoktatási és tudományos kapacitásokat, melyek megalapozzák a térség, mint tudásrégió szerepének megerősödését.

A prioritások kialakításánál alapvetően a Közép-Magyarországi Régió Komplex Operatív Programja volt az alap, illetve ennek a humán erőforrás-fejlesztéssel foglalkozó fejezete.

A fő fejlesztési irányok a következők:

A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása. Annak ellenére, hogy a térségben működik a magyarországi felsőoktatási intézmények döntő többsége, a diplomás munkanélküliség igen komoly problémát jelent, amellet, hogy a térséget a munkaerő-kereslet jellemzi, és adott esetben munkaerőhiány is kialakul. E mögött nyilván strukturális hangsúlyproblémák húzódnak meg, tehát nem azokon a területeken van munkaerőhiány, nem ott generálódik kereslet, ahol feltétlenül nagy kibocsátás jelentkezik. Ennek megoldásához fel kell tárni, hogy mely területeken érdemes a kibocsátást visszafogni, illetve újabb specifikációkat bevezetni, vagy adott esetben a kibocsátást növelni.

Emellett nagyon fontos feladatot jelent a szakképző rendszer megfelelő működtetése, valamint az átképzések, a felnőttképzések rendszere. A munkaerő-piaci igények felmérése alapvető fontosságú ezeknek a képzési rendszereknek a hatékony és megfelelő működtetéséhez. Ebből a megállapításból indult ki az első intézkedés operatív célja: a területi integrált szakképző-

központok működésének segítése és ennek az összekapcsolása egy olyan monitoring rendszerrel, amelyik helyi szinten is meg tudja határozni a generálódó szükségleteket, a keresletet.

A szakképző-struktúrák felé történő folyamatos monitorozás és visszacsatolás kialakítása lehetőséget biztosít egy frissített, hozzáférhető adatbázis létrehozásához, mely a telített, illetve a kereslettel jellemezhető szakmák esetében nyújt releváns információkat.

Ugyanakkor nemcsak akkor kell a felnőttképzésnek, a szakképzésnek szerepet kapnia, amikor már munkanélküli emberek átképzéséről van szó, hanem a prevenció hangsúlyozásával kell ezen a területen fellépni. A munkaerő rugalmas alkalmazkodásának elősegítése igen fontos kihívás a szakképzési rendszer számára.

A második terület a **munkaerőpiacon hátrányokkal érintett csoportok (re)integrációjának segítése**, adott esetben térségi intézményesült együttműködési rendszerek (paktumok) keretében.

Kétféle együttműködési rendszerről érdemes beszélni a hátrányokkal érintet csoportok (re)integrációjával kapcsolatban.

Az egyik egy térségen belüli agglomerációs, főváros-közi együttműködés intézményesülése. Mivel a munkaerő-piac a térségen belül ennyire szorosan összekapcsolódik, ezért nagyon fontos, hogy az intézmények, az intézményrendszerek se különüljenek el egymástól, "élő" együttműködés kialakítására kell törekedni nemcsak a munkaügyi központok, hanem pl. az agglomerációban, illetve a fővárosban működő foglalkoztatási célú civil szervezetek között is. Ugyanígy fontos feladat a Budapesttel határos települési önkormányzatok és a kerületi önkormányzatok foglalkoztatási célú együttműködési rendszerének fejlesztése is.

A másik együttműködési rendszer a szervezetközi együttműködések erősítése. Akár jogszabályok, akár saját vállalat alapján a munkanélküliekkel, az álláskeresőkkal foglalkozó szervezetek – munkaügyi központok, civil szervezetek, családsegítő szolgálatok – ne szigetszerűen működjenek a saját ellátási körükben, hanem a meglévő erőforrásaikat komplex programokban kapcsolják össze. Ennek megvalósítása nemcsak helyi szinten, hanem akár a kerületek között, vagy egy kerület és a hozzá közel eső agglomerációs település szintjén is támogatandó. Kiemelt jelentőségű a komplex szolgáltatási rendszerek biztosítása, tehát az, hogy ezek a szervezetek saját kompetenciájuk mentén meghatározott feladatokkal kapcsolódjanak be ebbe a rendszerbe.

A harmadik terület a **felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztése, a tudásrégió megalapozása**. Az agglomeráció és a főváros területi egységének, mint a tudásvárosnak, a tudásrégióknak a pozícióit kell erősíteni. Ezen a területen szintén megjelenik a képzési szerkezet és a munkaerőpiac összehangolásának igénye. Az egyik legfontosabb feladat a felsőoktatás és a gazdasági szféra kapcsolatának erősítése. Látható, hogy a felsőoktatás kibocsátása sokszor azért nem tud érzékenyen reagálni a munkaerő-piaci igényekre, mert nem kap visszajelzéseket a piaci szereplőktől. Az együttműködés nagyon hatékony eszköze lehet, ha a piaci szereplők gyakorlatok szervezésével, vagy gyakorlati lehetőséget biztosító laborok telepítésével jelen vannak az egyetemeken. Mindenképpen ösztönözni kell az ilyen jellegű kapcsolódásokat. Emellett nagyon fontos az ún. karrier-központok erősítése az egyetemeken, vagyis olyan szervezetek támogatása, melyek az egyetemeken belül működve önálló munkaadói kapcsolatrendszer alakítanak ki a szakterületen működő munkaadókkal, és ezt a kapcsolati tőkét a hallgatók felé továbbítani tudják.

A negyedik fejlesztési terület az **együttműködések ösztönzése, a kommunikáció és a partnerség elősegítése**. Ez felfogható úgy is, mint egy horizontális elv. Az összes többi intézkedésnél érvényesíteni kell, hangsúlyossá kell tenni a partnerség szerepének fontosságát.

Megjelenik a társadalmisítás fogalma is, amely arról szól, hogy egyrészt a szakmai szervezetek egymással is megismertessék a saját szempontjaikat, másrészt az adott területen élő lakossággal is meg tudják ismertetni szempontrendszerüket. Nagyon fontos szerepe van az interprofesszionálisnak a partnerségek kialakításában: ha olyan szervezetek működnek együtt,

amelyek nem azonos szakmai területen tevékenykednek, de az együttműködés során közös szolgáltatási bázist alakítanak ki, akkor ezek a szervezetek közösen próbálják megoldani az adott problémákat úgy, hogy tiszteletben tartják a másik szervezet kompetenciáját, és használják a másik szervezet erőforrásait. Ehhez persze kommunikáció és operatív együttműködés szükséges a szervezetek között. Ezért is kerültek meghatározásra olyan tevékenységek, mint térségi / regionális munkacsoportok létrehozása, műhelytalálkozások szervezése, ill. ezeknek egy operatív szintű együttműködésbe való szervezése. Fontos azoknak a modern telekommunikációs, illetve informatikai eszközöknek a hasznosítását is támogatni, amelyek lehetőséget adnak pl. adatbázisok összehangolására.

Végül megjelenik a ***környezettudatosság fokozása a budapesti agglomeráció szintjén***, szintén mint horizontális szempont. Cél, hogy a különböző foglalkoztatási programok, illetve akár a már meglévő foglalkoztatási kapacitások fejlesztése mentén mindig megjelenjen a környezetbarát technológiák megvalósításának, illetve a fenntartható fejlődésnek, mint környezeti elemnek a szempontrendszerébe is, vagyis az ún. social-economic projektek, amelyek a különböző szociális foglalkoztatási folyamatok fejlesztését, vagy annak generálását összekapcsolják a környezetre ható pozitív változások előidézésével.

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETŐ	7
2	HELYZETELEMZÉS	9
2.1	Demográfiai folyamatok	9
2.2	Munkaerő piac	10
2.3	Gazdasági aktivitás	11
2.3.1	<i>Munkanélküliség és foglalkoztatottság</i>	13
2.4	Idősebb munkavállalók	17
2.5	A fővárosi munkaerőpiac és az agglomeráció kölcsönhatása	18
2.6	A munkaerőpiacon hátrányokkal érintett csoportok helyzete Budapesten és környékén	21
2.6.1	<i>Tartósan munka nélkül lévők</i>	21
2.6.2	<i>Megváltozott munkaképességűek</i>	21
2.6.3	<i>Romák</i>	22
2.6.4	<i>Ifjúsági munkanélküliség – pályakezdők</i>	22
2.6.5	<i>Hajléktalanok</i>	23
2.6.6	<i>Volt állami gondozottak</i>	23
2.6.7	<i>Speciális helyzetű nők</i>	24
2.6.8	<i>Diplomás munkanélüliek</i>	24
2.6.9	<i>50 év feletti munkanélüliek</i>	25
2.7	Társadalmi részvétel	25
2.8	A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények	27
2.9	A munkaügyi kapcsolatok és a partnerség mechanizmusai és intézményei	33
3	STRATÉGIAI CÉLOK	34
3.1	Átfogó, hosszú távú fejlesztési cél	34
3.2	A fejlesztési irányok és prioritások meghatározása	34
3.2.1	<i>A munkaerő-piaci kereslet- és kínálat összehangolásának javítása</i>	34
3.2.2	<i>Az aktivitás területi különbségeinek csökkentése</i>	35
3.2.3	<i>A változásokhoz való alkalmazkodás segítése</i>	35

3.2.4	<i>A tudásbázis és az innováció erősítése.....</i>	36
3.2.5	<i>Az egészségi állapot és a munkavégző-képesség javítása.....</i>	36
3.2.6	<i>A társadalmi összetartozás erősítése.....</i>	36
4	INTÉZKEDÉSEK.....	39
4.1	A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása.....	39
4.2	A munkaerőpiacon hátrányokkal érintett csoportok (re)integrációjának segítése intézményesült térségi együttműködési rendszerek (paktumok) keretében	41
4.3	A felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztése; tudásrégió megalapozása.....	45
4.4	Az együttműködések ösztönzése, a kommunikáció és a partnerség elősegítése...	50
4.5	Környezettudatosság fokozása az agglomeráció szintjén.....	54
5	MODELLPROGRAM JAVASLATOK	57
5.1	Agglomerációs Humánerőforrás Paktumok Koordinációs Irodájának kialakítása (továbbiakban APKI) a BAFT szervezeti keretein belül	57
5.2	Lemaradó Agglomerációs Kistérségek Képzési- felzárkóztatási programja (a továbbiakban LAKK) kialakítása a BAFT szervezeti keretein belül	61
5.3	A tanulási célú mobilitás elősegítése, valamint a partnerség, társadalmisítás, kommunikáció gyakorlatának fejlesztése a regionális munkában – elmozdulás egy jó gyakorlat irányába	64
6	IRODALOMJEGYZÉK.....	69
7	MELLÉKLETEK	70

---

1 BEVEZETŐ

A humán erőforrás vált a társadalmi felemelkedés, a területi felzárkózás és a termelés hatékony működtetésének kulcskérdésévé. A foglalkoztatás alapvető emberi igény, amely a megélhetés alapját jelenti. Ha ezekben a kérdésekben nincs az emberek és a gazdaság között megfeleltetés, az többlet erőforrást igényel mind a családoktól, mind a helyi hatóságoktól és az állami szintektől.

A Budapesti Agglomeráció kiemelt referencia szerepet játszik a nemzetközi gazdaság terjedésében. A globális üzletmenet térbeli terjedésével ennek folyamatos fenntartása az alkalmazkodás próbáját jelenti. Nemcsak a nemzetközi elvárások, de a termelés strukturális változása is fokozottan érint bennünket azzal, hogy a munka-intenzív folyamatból a tudás-intenzívbe kerültünk. Jellemzően

- a termelés strukturális változása a végtermékekben a szellemi hozzáadott érték hányadát növelte,
- az alkalmazásra kerülő technológia, az emberi erőforrásokkal szemben fokozott keresleti igénytel jelenik meg, és az üzletmenet, különösen a nemzetközi, új elvárásokkal keresi a munkaerőt,
- a tudásgazdaság elvárása a termékek gyors elterjedése és felhasználása, ami formálja a foglalkoztatás minőségi elvárásait, és magasabb szintű fogyasztást jelent.
- a népesség iskolázottsága úgy nő, hogy több időt tölt formális oktatással, amely fokozott válogatást idéz elő. Valamint megnőtt a jelentősége azoknak az informális képességeknek, amelyeket a családi környezetből, mint tapasztalást, értékrendet magunkkal hozunk.

Annak érdekében, hogy a Budapesti Agglomerációban minél nagyobb arányban magas hozzáadott értékű termelést folytató foglalkoztatás történjen, szükséges a kiemelt tevékenységek támogatása, és ennek kisugárzó hatása teszi lehetővé a hozzákapcsolódó munkavégzés fejlődését. Ezzel összefüggésben szükséges a tudáspólusok (technológiai transzfer helyek, kiválósági központok, tudás parkok, inkubátor házak) kialakítása, fejlesztése, működtetése és a vállalkozások üzleti infrastruktúrájának bővítése.

A pólusokban keletkező eredmények gyors felhasználása visszahat a gazdaságra, annak fejlesztői aspektusára, és az ott élők életminőségére. Az így létrejövő hálózati alapú működés felzárkóztató hatású. Ismeretes, hogy a kvalifikált munkák elvégzése akkor hatékony, ha támaszkodni képes az alacsonyabb végzettségűek munkájára, vagy a kezdők által végezhető szolgáltatásokra. Mindez akkor működik jól, ha a stratégia elvei közelítenek azokhoz a kezdeményezésekhez, elképzelésekhez, amelyek a térségben élőknél megfogalmazódnak. Ennek érdekében kiemelt jelentősége van a projektek társadalmisításának.

A térségben kettős elvárás fogalmazódik meg:

- legyen a munkaerő kínálat készsége olyan, hogy hatékony, többoldalú munkát tudjon végezni, és alkalmas legyen az új ismeretek alkalmazására,
- legyen a munkaerő kínálat olyan, hogy rugalmasan tudjon alkalmazkodni a piaci igények változásához, ezzel a keresleti és kínálati megfeleltetés létrejöttét segítheti.

Az agglomerációban a foglalkoztatási problémák csak részben vezethetők vissza a munkalehetőségek hiányára. A munkanélküliség jellemzően strukturális okokra (a munkaerő kereslet és kínálat eltérő szerkezetére) valamint súrlódásos okokra, a kereslet és a kínálat térben

eltérő megjelenésére, vagyis információs problémákra vezethető vissza. Az agglomeráció sajátossága, hogy az álláskeresők munkavállalási hajlandóságát befolyásoló tényezők a munkavégzés körülményeivel, a bérezéssel kapcsolatos elvárások magasabb szinten vannak, mint a hátrányosabb helyzetű régiók munkavállalóinál.

A tudásalapú társadalom, a versenyképes gazdaság és az élethosszig tartó tanulás korszakába lépve a humán ellátórendszernek is fel kell venni a lépést a modern kor kihívásaival, pl.: a képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolásával (szakképzés átalakítása), valamint a felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztésével (idegen nyelvű kurzusok, külföldi egyetemekkel közös diplomák, diák- és kutatócsere, távoktatás).

A felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztése, tudásrégió megalapozása terén az elmúlt másfél évtizedben mélyreható változások zajlottak le a nemzetközi gazdasági és politikai viszonyokban, valamint a fejlett társadalmak szerkezetében: elmélyült a globalizáció folyamata, felgyorsult a tudományos, technológiai fejlődés, mély repedések keletkeztek a társadalmi kohézióban. A gazdasági növekedés gyorsulásával egyre nagyobb követelmény a versenyképesség javulását segítő, megfelelő minőségű és szerkezetű képzettséggel rendelkező munkaerő biztosítása.

A felsőoktatásban az elmúlt tizenöt évben dinamikus hallgatói létszámnövekedés következett be: míg az 1990/91-es tanévben 108 ezer fő tanult a felsőoktatásban, 2004/2005-re a létszám megnégyszereződött, elérte 422 ezer főt. A Régió, ezen belül Budapest egyértelműen az ország felsőfokú oktatási központja. Több mint 97 ezer diák (az ország hallgatóinak 48%-a) tanul nappali tagozaton a Régió 51 felsőoktatási intézményében. A Régió egyetemeire, főiskoláira az egész országból érkeznek diákok.

A kiélezett versenyhelyzet egyik következményeként minden korábbinál erőteljesebben és sürgetőbben előtérbe került a tudásalapú gazdaság kiépítésének igénye az Európai Unióban is. Ennél fogva a Közép-Magyarországi Régióknak, mint „kreatív helynek”, s egyben az ország domináns társadalmi, gazdasági, kulturális motorjának fel kell vállalnia versenyképességének javítását a kiválasztott területeken, így elsősorban Budapestnek és az agglomerációnak, mint kreatív helynek kell a nemzetközi versenytársakkal szemben versenyelőnyre szert tennie.

Az emberi tudás, a szellemi tőke alkalmazkodóképessége, a rugalmasság és a "reakcióidő" a versenyképesség alapkritériumává vált. Budapest oktatási-képzési potenciálja kiemelkedő az országban, tágabb regionális értelemben azonban versenyképessége nem elégséges: a speciális szakismeretek elterjesztése, az oktatási színvonal (kiemelten a műszaki, közgazdasági, nyelvi, valamint a szakképzés területein), az oktatás és a munkáltatói szféra kapcsolatának fejlesztése folyamatos beavatkozási területet jelent egy, a versenyképességét fejlesztő régió számára. Az iskolai oktatáson túl kiemelt figyelmet kell fordítani a gazdasági szereplők (kiemelten a kis- és középvállalkozások) folyamatos képzése, adaptációs képességének növelésére.

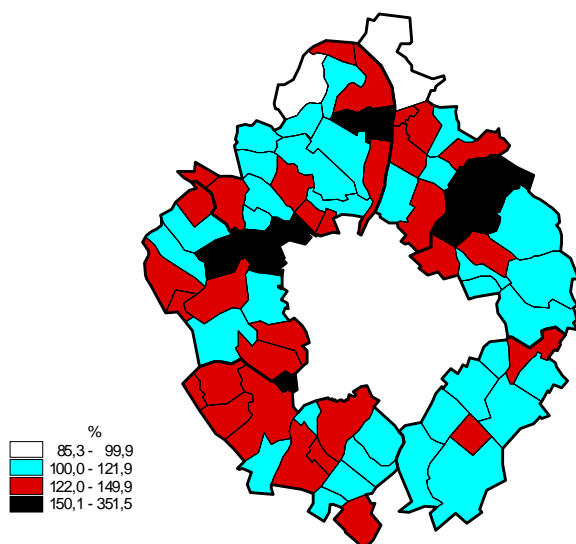
A gazdaság, a termelés növekedése és az életszínvonal javulása együtt jár környezeti erőforrásaink nagyobb arányú felhasználásával. A fenntartható fejlődés feltételeinek megőrzése végett az emberi és a természeti erőforrások fokozott összhangja szükséges. Ennek egyik útja a környezeti terhelés mérséklése, az innen eredő járadékok emberi erőforrás fejlesztésre történő fordítása. Ezzel valóra válhat környezetünk megóvása, munkalehetőségek teremődnek és napi környezetünk kellemesebbé válhat. Pl. a veszélyes munkahelyek csökkenése.

2 HELYZETELEMZÉS

2.1 Demográfiai folyamatok

A népességszám alakulása, a népesség összetétele döntően befolyásolja a gazdaság potenciális munkaerőforrását, a társadalom eltartó képességét, a közszolgáltatásokat (oktatás, egészségügy, szociális szolgáltatások, stb.) igénybevevők létszámának alakulását. Ezért a demográfiai folyamatok, a foglalkoztatás a humán erőforrás-fejlesztés stratégiájának mozgásterére és fejlesztési irányjai szempontjából egyaránt kulcstényezőket jelentenek.

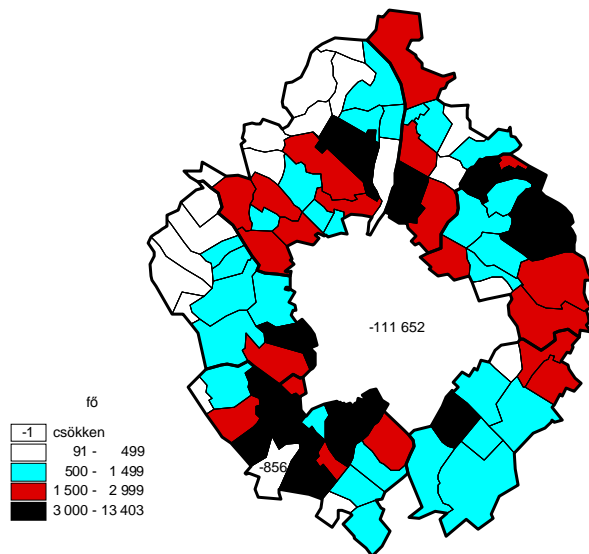
1. A lakónépesség számának változása, 1990-2003

A népesség számának változása az országban kizárólag Pest megye vonatkozásában pozitív. Ez itt is csak a népességfogyás számát meghaladó kétirányú migráció – a fővárosból kitelepülés, valamint a hátrányosabb helyzetű térségekből, a jobb munkaerő-piaci lehetőségek reményében történő betelepülés – eredménye.

A 90-es évek elején megszűnt a bevándorlás népességpótló szerepe és fokozódó mértékben került sor a városból kivándorlásra. Ez a lakossági (és foglalkoztatási) kiáramlás nem központilag irányítottan ment végbe, hanem helyi alku érdekek mentén valósult meg. Az ábra mutatja, hogy egyes települések számottevő mértékben részesültek a kiáramlásból.

2. Vándorlási különbözet, 1990-2001

2.2 Munkaerő piac

A munkaerő-piaci helyzet legfontosabb jellemzője az alacsony munkaerő-piaci részvétel. Annak ellenére, hogy a Budapesti Agglomeráció térsége az országos átlagnál magasabb aktivitással rendelkezik, mégis a fiatalok belépése a munkaerő piacra, a képzettségnek megfelelő munkavégzés és a 40 év feletti foglalkoztatása terén található lemaradása. A térségben a piactudás fejlettségének és üzleti kitettségének megfelelően fokozott alkalmazkodásra, rugalmasságra van szükség. Az alacsony foglalkoztatási szint mellett viszonylag alacsony a munkanélküliség, miközben magas az inaktív aránya. Az uniós átlaghoz viszonyítva alacsony az idősek és a férfiak foglalkoztatottsága. Különösen nehéz elhelyezkedniük az alacsony iskolai végzettségű embereknek. A kilencvenes évek elején a nagyvállalati szektorból kiszorult, alacsonyabb képzettségű, idősebb munkavállalók nagy része végleg elhagyta a munkaerőpiacot. Ebben az alacsony nyugdíjba vonulási kor és a népesség rossz egészségi állapota mellett fontos szerepet játszott az is, hogy az állásukat veszített, vagy a munkahelyüket veszélyeztetve érző emberek viszonylag széles körben vehették igénybe a különböző jövedelempótló ellátásokat. Jelentősek a munkaerőpiac térségi különbségei és a kereslet- és kínálat közötti strukturális eltérések.

A munkaerőpiac rugalmasságát a munkaerő földrajzi mobilitása is döntően befolyásolja. Bár a naponta ingázók száma az elmúlt években nőtt, mértéke – elsősorban a térségi különbségek miatt – mégsem kielégítő. Egyes elmaradott térségekben a munkahelyek elérhetősége, a nem megfelelő közlekedési feltételek okoznak gondot. Az olcsó bérlakások hiánya, az ingatlanárak régiókénti jelentős eltérései pedig szűkítik a lakóhely változtatásával járó munkaerő-mobilitás lehetőségeit. A nők számára tovább nehezíti az ingázást az, hogy a gyermekintézmények kevésbé rugalmasak, valamint épp a leghátrányosabb térségekben hiányoznak.

2.3 Gazdasági aktivitás

A fejlettebb gazdasággal rendelkező országokban – amelyek közé Magyarország is sorolódik – az a törekvés, hogy a felnőtt népességből a lehető legtöbb, munkára képes nőnek és férfinak legyen kereső foglalkozása; gondoskodjon önmaga és családja ellátásáról, s munkájával járuljon hozzá saját és az ország jólétének gyarapodásához. A modern államokban cél az is, hogy az emberek kereső tevékenységüket az állam törvényei által meghatározott formákban, annak keretei között, a mindenkori törvények számára átláthatóan és ellenőrizhetően végezzék. (Laky, 2002)

A szakirodalom foglalkoztatottként tartja számon azokat, akik adott héten legalább egy órányi jövedelmet biztosító munkát végeztek, vagy rendelkeztek munkával, de abban átmenetileg (például betegség, szabadság miatt) nem dolgoztak. Gazdaságilag aktívként a foglalkoztatottakat és a munkanélkülieket kezeljük, gazdaságilag inaktívak pedig azok, akik sem a foglalkoztatott, sem a munkanélküli kategóriába nem sorolhatók be (azaz például tanulók, nyugdíjasok, stb.). A gazdasági aktivitást a gazdaságilag aktív népességben szokás vizsgálni, mely az adatok forrásától függően a 15-64 éves, illetve a 15-74 éves korú népességet jelöli.

A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, nemenként, 2001. február 1. (százalék)

Megnevezés	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív kereső	Eltartott	Összesen
Férfi					
Budapest	47,6	3,5	23,3	25,7	100,0
Agglomerációs övezet	46,3	3,8	21,1	28,8	100,0
Ezen belül: város	46,8	3,7	20,7	28,8	100,0
község	45,7	3,9	21,6	28,8	100,0
AGGLOMERÁCIÓ ÖSSZESEN	47,2	3,6	22,7	26,6	100,0
Nő					
Budapest	37,2	2,3	38,1	22,4	100,0
Agglomerációs övezet	35,5	2,4	34,6	27,5	100,0
Ezen belül: város	36,1	2,4	34,3	27,2	100,0
község	34,6	2,4	35,0	28,1	100,0
AGGLOMERÁCIÓ ÖSSZESEN	36,8	2,3	37,1	23,8	100,0
Összesen					
Budapest	42,0	2,8	31,3	23,9	100,0
Agglomerációs övezet	40,7	3,1	28,1	28,1	100,0
Ezen belül: város	41,2	3,0	27,8	27,9	100,0
község	40,0	3,1	28,5	28,4	100,0
AGGLOMERÁCIÓ ÖSSZESEN	41,6	2,9	30,4	25,1	100,0

forrás: KSH

A Budapesti Agglomerációban élőket nemenként vizsgálva jelentősek a gazdasági aktivitásban meglévő különbségek. A két nem közül a férfiak foglalkoztatottsági feltételei jobbak. A népszámlálás időpontjában az agglomerációban élő 1,1 millió férfi 47%-a rendelkezett munkahellyel, míg a nőknél ez az arány 10 százalékponttal kevesebb volt. A férfiak kedvezőbb helyzetét mutatja az is, hogy míg a nők körében az inaktív keresők aránya meghaladta a foglalkoztatottakét, a férfiaknál mindössze fele akkora volt.

A piaczgazdasági átalakulást kísérő gazdasági visszaesés következményeképpen Magyarországon a foglalkoztatottság a kilencvenes évek elején mintegy háromnegyedére zsugorodott, s jöllehet a korábban foglalkoztatott népesség jelentős része elhagyta a munkaerőpiacot (inaktívvá vált), tömeges munkanélküliség alakult ki. Megjegyzendő, hogy a rendszerváltás előtt a 100 százalékos foglalkoztatottsághoz hozzájárult az úgynevezett kapun belüli munkanélküliség és a közveszélys munkakerülés intézménye. A változást tehát nem pusztán a gazdasági átalakulás okozta, hanem a munkanélküliség látensből valóssá válása is. A gazdaság 1994-től ugyan növekedésnek indult, a foglalkoztatottság azonban tovább csökkent és csak 1998-tól tapasztalható szerény mértékű foglalkoztatás-bővülés. Ugyanakkor a munkanélküliség 1993-tól folyamatosan mérséklődik, és jelenleg már európai összehasonlításban viszonylag alacsony. A foglalkoztatottság mértékét elsősorban a népességben lezajló demográfiai folyamatok, a gazdaság szerkezetátalakulása, a meghatározó gazdasági feltételek (beruházások, külföldi tőke, bérek nagysága stb.) határozzák meg.

A régió két fő területi egysége az elmúlt évtizedben igen eltérő fejlődési pályát futott be. A főváros az átalakulás miatt a foglalkoztatást tekintve a legnagyobb létszámvesztők egyike, míg Pest megye foglalkoztatottainak száma – az időszak egészét tekintve – növekedett, méghozzá az országban a legnagyobb mértékben.

A 15-64 éves népesség foglalkoztatottsági rátái régióként, 1992-2001 (%)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Közép-Magyarország	62,6	58,8	57,8	57,6	57,2	57,1	58,1	60,2	60,5	60,9
Közép-Dunántúl	58,7	56,2	55,3	54,1	53,7	54,4	56,7	59,2	59,2	59,9
Nyugat-Dunántúl	61,9	60,4	59,8	58,5	59,3	59,8	61,5	62,8	63,4	63,3
Dél-Dunántúl	57,5	53,2	52,7	49,0	50,4	50,0	51,3	52,6	53,6	52,6
Észak-Magyarország	52,3	49,5	47,8	46,5	45,8	45,7	46,2	48,0	49,4	49,7
Észak-Alföld	53,1	49,1	48,2	47,0	46,3	45,7	46,7	49,0	49,0	49,7
Dél-Alföld	58,1	53,5	52,8	52,9	52,6	53,5	53,8	54,8	56,0	56,3
összesen	58	55	53,9	52,9	52,7	52,8	53,9	55,7	56,3	56,6

forrás: KSH

A Közép-magyarországi régió mára már nem csak a gazdasági teljesítményeket, hanem az életkörülményeket tekintve is az egyik legdinamikusabban fejlődő térsége az országnak. Magas a gazdasági aktivitás, a népességen belül a foglalkoztatottak aránya nem csak Budapesten, hanem Pest megyében is jóval meghaladja az országos átlagot, a munkanélküliség pedig alatta marad annak. A két területi egység mutatói között nincs számottevő különbség, bár a fővárosban valamivel magasabb a foglalkoztatási ráta. 1992-ben még 3,6 százalékpontos volt az eltérés a foglalkoztatási ráták között, ez 2001-re 0,6 százalékpontra csökkent. Pest megye fejlődése tehát kiemelkedő. A foglalkoztatás színvonala nagyobb mértékben csökkent, majd sokkal dinamikusabban növekedett, mint az ország más részein. A régióban élők munkaerő-piaci státuszát alapvetően a területenként eltérő demográfiai jellemzők és a munkahelyek viszonylagos bősége határozza meg. A korcsoportok foglalkoztatását tekintve a régió értékei több esetben is

eltérést mutatnak az országos átlaghoz képest. A 14 éven felüliek gazdasági aktivitása magasabb, ennek megfelelően természetesen az inaktívak aránya alacsonyabb. Ez részben annak köszönhető, hogy Pest megyében alacsonyabb a 15-30 éves korosztályok, és ezzel a tanulók aránya. Budapesten kevesebb a munkavállalási korú nyugdíjas, ellenben a gyermekgondozási támogatást igénybe vevők száma magas (a fővárosban a 20-29 éves korúak száma magasabb az országos átlagnál).

A népesség megoszlása munkaerő piaci státusz szerint, 2001-ben

	Budapest	Pest megye	Közép-Magyarország	Ország összesen
0-14évesek	14,0	18,1	15,5	17,1
Munkavállalási korúak	62,6	63,1	62,7	61,7
14 évesnél idősebb tanulók	6,3	5,8	6,1	6,4
Gazdaságilag aktívak	43,7	42,6	43,3	42,0
Foglalkoztatottak	42,2	40,4	41,5	37,9
Regisztrált munkanélküliek	1,5	2,2	1,8	4,0
Gazdaságilag inaktívak	9,1	9,5	9,2	10,7
Nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesülők	5,8	7,6	6,4	7,7
Gyermekgondozási szabadságon lévők	3,3	1,9	2,8	3,0
Kettős státuszúak	1,7	1,1	1,5	1,4
Egyéb eltartottak	5,2	6,3	5,6	4,0
Munkavállalási koron felüliek	23,5	18,8	21,8	21,2
Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjban részesülők	24,0	20,2	22,6	20,1
Kettős státuszúak	1,4	0,6	1,1	0,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

forrás: KSH

Az országos átlagot meghaladó a foglalkoztatás az agglomeráció belső és nyugati területein. Kiemelkedő a Budai-hegyvidék településeinek, valamint Százhalombatta, Szentendre, Dunakeszi és a III., IV. kerület foglalkoztatási aránya, itt a 15-74 éves korú népesség több mint fele dolgozik. A foglalkoztatás aránya az agglomerációban a fő közlekedési útvonalak mentén magasabb a régió átlagánál: jól kirajzolódik a 2-es és 4-es utak vonala, valamint az M3 és M5 autópályák lehatárolásának környéke.

2.3.1 Munkanélküliség és foglalkoztatottság

A kilencvenes években a foglalkoztatás mellett fontos kérdéssé vált a munkanélküliség is. A munkaerőpiacról kiszoruló tömegek egy része munkanélkülivé vált, azaz munkáját elvesztette ugyan, de nem vonult ki a munkaerőpiacról. Fontos hangsúlyozni azt is, hogy a munkanélküliség csökkenése nem párosult a foglalkoztatottság növelésével, azaz a munkanélküliek száma 1993 után úgy csökkent, hogy a munkanélküliek inaktívakká váltak, nem pedig munkához jutás révén kerültek ki a munkanélküliek köréből.

A munkanélküliség vizsgálatára két jelzőszám is rendelkezésre áll. A KSH 1992-ben vezette be, és azóta negyedévenként publikálja a nemzetközi statisztikai standardok szerinti, úgynevezett ILO munkanélküliek létszámát (ILO – International Labour Organisation, Nemzetközi Munkaügyi Szervezet). Az ILO kritériumai szerint azok a személyek számítanak munkanélkülinek, akik aktívan keresnek munkát és készen állnak rövid időn belül munkába állni. E létszámot lakossági megkérdezések segítségével becsülik. Az 1992 előtti állapotokról azonban csak a munkaügyi központok által regisztráltak létszámadataiból tudunk következtetni. Az ILO munkanélküliek létszáma országosan a kezdetektől fogva alacsonyabb, mint a regisztrált munkanélküliek száma. A két létszám eltéréseinek legfontosabb oka, hogy a regisztráltak közül sokan nem keresnek munkát, illetve nem lennének képesek rövid időn belül munkába lépni. Ugyanakkor a munkát keresők sem mind regisztráltatják magukat, azaz a regisztráltak nagyobb sokasága nem foglalja magában teljesen az ILO munkanélküliek kisebb sokaságát. 2001 vonatkozásában rendelkezésre állnak továbbá a népszámlálás adatai is, ebben az évben tehát három különböző mérés eredményei állnak rendelkezésre. A népszámlálás adatai meglepő eredményt hoztak: bár a munkanélküliség megfogalmazása ugyanaz, mint a munkaerő-felmérés esetében, adatai mégis meghaladják annak értékeit.

A munkanélküliség alacsony azokon a területeken, ahol a foglalkoztatás színvonala az átlaghoz képest kiemelkedő. A munkanélküliek száma a régiós átlaghoz képest magas az Ipoly-mente egyes településein, a Csepel-szigeten és az alföldi távol eső, vagy nehezen megközelíthető településeken. A régió néhány települése esetében megfigyelhető azonban, hogy sem a foglalkoztatás, sem a munkanélküliség szintje nem magas, elsősorban az Ipolyságban és a Galga-mentén. Ezeken a területeken az aktív korú népesség nagy hányada tehát kiszorult a munkaerőpiacról.

Az ILO munkanélküliek területi elhelyezkedését összevetve a regisztrált munkanélküliek adataival látható, hogy a régióban nem érvényesül az az országos tendencia, hogy a regisztráltak többen vannak, mint az ILO munkanélküliek. Az táblázatban jól láthatók az eltérések az egyes mutatók között.

Munkanélküliségi ráták a Közép-magyarországi régióban, százalékban, 2001

	Budapest	Pest megye	Közép-Magyarország	Ország összesen
Népszámlálás szerint	6,2	8,0	6,9	10,2
ILO munkanélküliek	4,2	4,5	4,3	5,7
Regisztrált munkanélküliek	2,3	3,8	2,8	8,4

forrás: KSH

A munkanélküliség változásának bemutatására a regisztrált munkanélküliek adatait vettük figyelembe az 1993-as és 2001-es években, megjegyezve az adatok vizsgálatánál, hogy a regisztrált munkanélküliség nem minden esetben tükrözi a valós képet. Jól látható, hogy a munkanélküliség a régióban csökkenő tendenciát mutat, Budaörsön és térségében a kereskedelmi cégek nagyarányú betelepülésének következtében már munkaerőhiány tapasztalható.

A munkanélküliségi rátát befolyásolják az adott időszakban mért be- és kiáramlások, azaz, hogy hányan regisztráltatták magukat munkanélküliként, és emellett hányan estek ki az ellátottak köréből. Adott munkanélküliségi ráta mögött állhat ugyanis az állomány gyors cserélődése, de kevés munkanélküli tartós bent léte is, kevés be- és kiáramlással párosulva.

A munkanélküliség 1993 óta tartó csökkenésében Magyarországon úgy tűnik, nagyobb szerepe volt beáramlás mérséklődésének, mint a kiáramlás növekedésének. Ennek következménye a hosszú munkanélküliségi időtartam és a nagyarányú tartós munkanélküliség. Ez figyelhető meg Budapesten és a pilisi településeken is, ahol a regisztrált munkanélküliek közel 30-40 százaléka

tartósan munkanélküli (legalább 180 napja nem talál munkát). Ezek a területeken a munkanélküliség azonban viszonylag alacsony, nem éri el a két százalékot.

A foglalkoztatási szerkezet változása azokat a térségeket hozta igazán kritikus helyzetbe, ahol a gazdaság alapvetően a mezőgazdaságra és az ipar elsorvadó ágazataira épült. A legnagyobb visszaesést a mezőgazdaság és az ipar szenvedte el, de az ipari termelés csökkenése az évtized közepére megállt. Azok a térségek voltak tehát a folyamat nyertesei, ahol a foglalkoztatásban a szolgáltatások túlsúlya volt jellemző. Ide tartozott a Közép-magyarországi régió is. A mezőgazdaság súlya a régióban már 1992-ben is jelentéktelen volt, ezért az agrárszféra visszaesése itt jelentkezett legkevésbé (igaz, a létszámcsökkenés itt volt a legnagyobb mértékű). Az ipar jelentősége csökkent, ezzel egyidejűleg a szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya nőtt.

A foglalkoztatottak összetételének változása nemzetgazdasági ágak szerint, 1992, 2000

	Mezőgazdaság		Ipar		Szolgáltatás	
	1992	2000	1992	2000	1992	2000
Közép-Magyarország	3,8	1,7	33,3	27,2	62,9	71,1
Közép-Dunántúl	10,8	6,6	41,1	43,4	48,0	50,0
Nyugat-Dunántúl	12,6	6,2	39,3	41,3	48,1	52,5
Dél-Dunántúl	16,3	10,0	32,7	33,0	51,0	57,0
Észak-Magyarország	9,1	5,3	40,7	38,6	50,2	56,1
Dél-Alföld	15,9	8,7	35,2	34,0	48,8	57,3
Észak-Alföld	22,9	14,8	31,2	31,5	45,9	53,6
Ország összesen	11,4	6,6	35,5	33,9	53,0	59,5

forrás: KSH

Az ipari termelés visszaesése jelentősen mérsékelte a fővárosban alkalmazásban állók számát. Itt nem hozott változást a feldolgozóipar fellendülése sem, a vegyipar kivételével valamennyi ipari ágazatban kevesebben dolgoznak. Pest megyében ezzel ellentétben nem csökkent az iparban dolgozók aránya, sőt a feldolgozóipari foglalkoztatás súlya növekedett. A régió szerepe változatlanul meghatározó az építőiparban, bár Budapesten felére csökkent az építőiparban alkalmazottak száma. Pest megyében ugyanakkor az építőiparban foglalkoztatottak aránya emelkedett.

A szolgáltatások szerepe nagymértékben nőtt a régióban, az anyagi és nem anyagi jellegű szolgáltatások területén egyaránt. A kereskedelemben foglalkoztatottak létszáma erősen ingadozott a teljes időszakban. Az átalakulás éveiben itt jött létre a legtöbb vállalkozás, ezeknek egy része azonban a terhek növekedésével párhuzamosan megszűnt. A nemzetközi kereskedelmi láncok terjedésével új lendületet kapott a foglalkoztatás bővülése. Ez elsősorban a Budapestről kivezető utak környéki agglomerációs területeken éreztette hatását. Kezdetben jelentősen bővült a pénzügyi szolgáltatásokban foglalkoztatottak száma, melyet főként a bankok területi hálózatának kiépülése okozott. Növekedett az ingatlanügyletekkel foglalkozók és egyéb szolgáltatást nyújtók aránya is. A közigazgatásban megmaradt a régió dominanciája, itt foglalkoztatják országos viszonylatban a társadalombiztosításban és közigazgatásban dolgozók több, mint felét.

A foglalkoztatás növelésének törekvésével párhuzamosan egyre nagyobb figyelem összpontosul a nem foglalkoztatott, és munkát nem kereső rétegekre, a gazdaságilag inaktívakra. Amíg az Európai Unióban a kitűzött cél a teljes foglalkoztatás elérése (a foglalkoztatási ráta 70 százalék körülire emelése), addig hazánkban a gazdaságilag aktívak aránya ettől messze elmarad. Az inaktivitási arány 35 százalékos országos szinten, ennek okai korcsoportonként és nemenként eltérőek.

A munkaerőpiacról távolmaradók népes csoportját adják a tanulók. A 15-24 éves korosztályban a tanulók aránya országos szinten eléri a 45 százalékot. Ugyanebben a korcsoportban mintegy 8 százalék az egyéb okok miatti inaktívok aránya (gyermekgondozás, iskolai lemorzsolódás, továbbtanulni szándékozók). Az inaktívok második legnagyobb csoportja a nyugdíjasoké. Minden korcsoportban megtalálhatók a rokkantság, baleset miatt nyugdíjba kerülők. A gyermekgondozás igénybevétele jellemzően a fiatal nőket vonja ki a gazdaságilag aktívok köréből. Magyarországon mintegy 500 ezer fő azoknak a száma, akik a fentiekén kívüli okok miatt inaktívok. Ezek gyakran egyéni élethelyzetekre vezethetők vissza (például beteg hozzátartozó ápolása, képzettséggel egyező munkahely hiánya miatt).

A munkaerőpiacról ily módon távol maradók nagyobb hányada nő, kivéve a 25-39 éves korosztályban, ahol a férfiak aránya eléri a 61 százalékot. Különösen a 35-39 éves korosztályban magas az arány: az inaktívok 70 százalékát teszik ki a férfiak. A nők esetében feltételezhető, hogy a hagyományos családnormák szerint őket családjuk tartja el (bár ez a férfiaknál sem kizárt), valószínű azonban, hogy egy részüknek van munkája, de nem bejelentett álláshelyen. A KSH által készített munkaerő-felmérés kimutatta, hogy az inaktívok jelentős része vállalna munkát, elsősorban a szervezett gazdaság keretein belül. Bár az inaktívakkal kapcsolatban kevés a regionális szinten rendelkezésre álló adat, feltételezhetjük, hogy motivációik az országosan megkérdezettekéhez hasonlóak.

Eltartottsági mutatók a Közép-magyarországi régióra vonatkozóan, 2001

	Budapest	Pest megye	Közép-Magyarország	Ország összesen
100 foglalkoztatottra jutó				
14 éven aluli eltartott	31	46	36	46
15-64 éves nem foglalkoztatott	68	82	73	91
64 évesnél idősebb nem foglalkoztatott	37	33	36	39
Összesen	136	161	145	176
100 lakosra jutó				
Gyermeknépesség (0-14 évesek)	19	25	21	24
Idős népesség (64 éven felüliek)	25	20	23	22
Összesen	44	45	44	47

forrás: KSH

A 14 éven aluli eltartottak aránya a gyermekek alacsony száma miatt az országos aránynál jóval alacsonyabb, csak minden harmadik foglalkoztatottra jut egy eltartott gyermek. A foglalkoztatottság magasabb színvonalra nyilvánul meg a 15-64 éves népesség kedvező fővárosi mutatójában. A 64 évesnél idősebb nem foglalkoztatott népesség Pest megyében alacsony, ez valószínűleg megint csak a demográfiai tényezőkre vezethető vissza.

A régió átlagosnál jobb munkaerő-piaci pozíciói tükröződnek a családok gazdasági összetételében is.

A családok megoszlása gazdasági összetétel szerint a Közép-magyarországi régióban, 2001

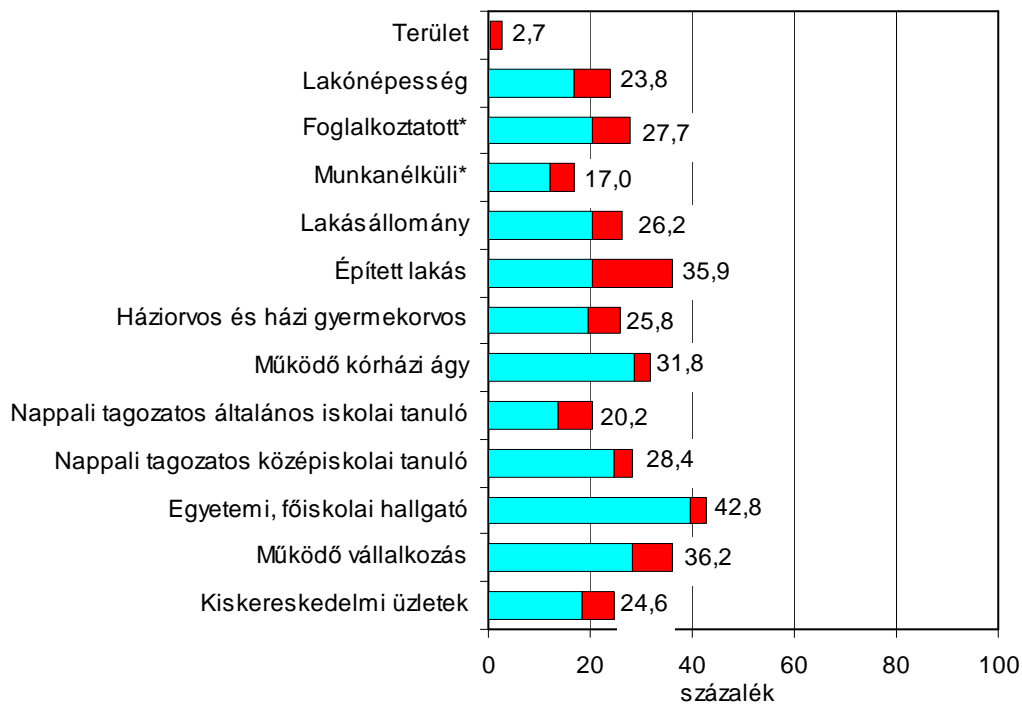
	Budapest	Pest megye	Közép-Magyarország	Ország összesen
Van a családban foglalkoztatott	63,1	64,6	63,6	59,5
Egy	34,7	31,6	33,7	30,7

kettő, vagy több	28,3	33,0	29,9	28,8
Nincs a családban foglalkoztatott	36,9	35,4	36,4	40,5
Munkanélküli	2,4	2,7	2,5	4,2
inaktív kereső	32,9	32,3	32,7	35,4
csak eltartott	1,7	0,3	1,2	0,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

forrás: KSH

Országosan 100 háztartásra 95 foglalkoztatott jut, ami azt jelenti, hogy csaknem minden háztartásban találunk egy munkával rendelkező embert. A Közép-magyarországi régióban kevesebb az olyan család, amelyben a felnőttek közül senkinek nincs munkája, munkából származó jövedelme. Feltűnő azonban, hogy a csak eltartottal rendelkező családok aránya magas a fővárosban, számuk eléri a 13 ezret. A családok jó aktivitási mutatóiban több tényező játszik szerepet, elsősorban a kedvező munkaerő-piaci helyzetet említhetjük. Pest megye háztartásaiban még több az aktív kereső, mint Budapesten, ez a nagyobb családméretekre és az egyszülős háztartások kisebb súlyára vezethető vissza.

A budapesti agglomeráció szerepe az országban, 2002

* A 2001. évi népszámlálás adata.

■ Budapest	■ Agglomerációs övezet

2.4 Idősebb munkavállalók

Annak ellenére, hogy – részben az emelkedő nyugdíjkorhatár következtében – az idősek foglalkoztatása az elmúlt években növekedni kezdett, az 55–64 évesek foglalkoztatottsága nemcsak az uniós, de a hazai átlagtól is jelentősen elmarad. Jelenleg az 55 év feletti munkavállalási korú népesség alig egy ötöde (20,6%-a) van jelen foglalkoztatottként vagy álláskeresőként, tehát gazdaságilag aktívan a munkaerőpiacon. Miközben a középkorú férfiak aktivitása megközelíti a 90, a nőké meghaladja a 70 százalékot, a nyugdíj előtti éveikben járó férfiak aktivitása már csak

56, a nőké 41 százalékos. Munkaerőpiacra való visszatérésüket nehezíti, hogy jelentős részük hosszú ideje nem dolgozott, nehezebben alkalmazkodnak a megváltozott munkaerő-piaci elvárásokhoz, tudásuk, készségeik elavultak. Gyakran a munkáltatók részéről is tapasztalható diszkrimináció.

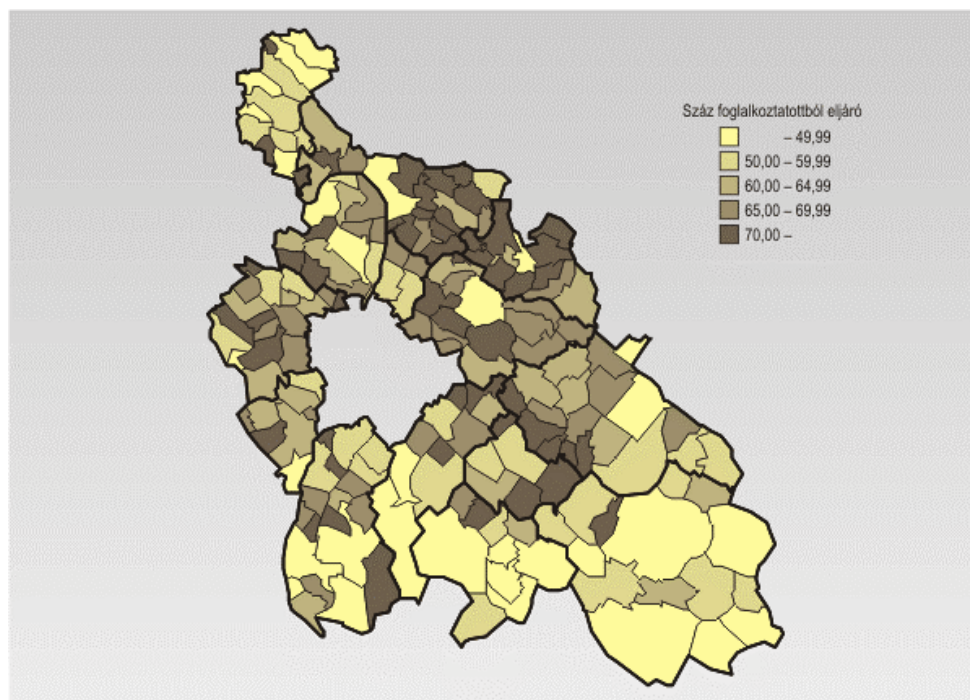
A munkaerő-piacon hátrányokkal érintett csoportok (re)integrációjának segítése még nem intézményesült, térségi együttműködési rendszerek (paktumok) keretében.

2.5 A fővárosi munkaerőpiac és az agglomeráció kölcsönhatása

Budapest agglomerációs hatása erősen érvényesül a régióban, Budapest környékéről a foglalkoztatottak 55-65%-a dolgozik fővárosi munkahelyen. A fővárossal közvetlenül határos településeken az agglomerációs elszívó hatás sokkal inkább érvényesül (70% felett), mint Pest megye távolabbi településein. Ugyanakkor a fővárosból eljáró munkavállalók aránya csak négy kerületben közelíti meg a 10%-ot. A foglalkoztatás területén Budapest erősen „befogadó”, több mint 200 ezer agglomerációban élő munkavállaló számára nyújt megélhetést (3-4. ábra).

3. ábra¹

Száz foglalkoztatottra jutó megyén kívülre eljáró dolgozó

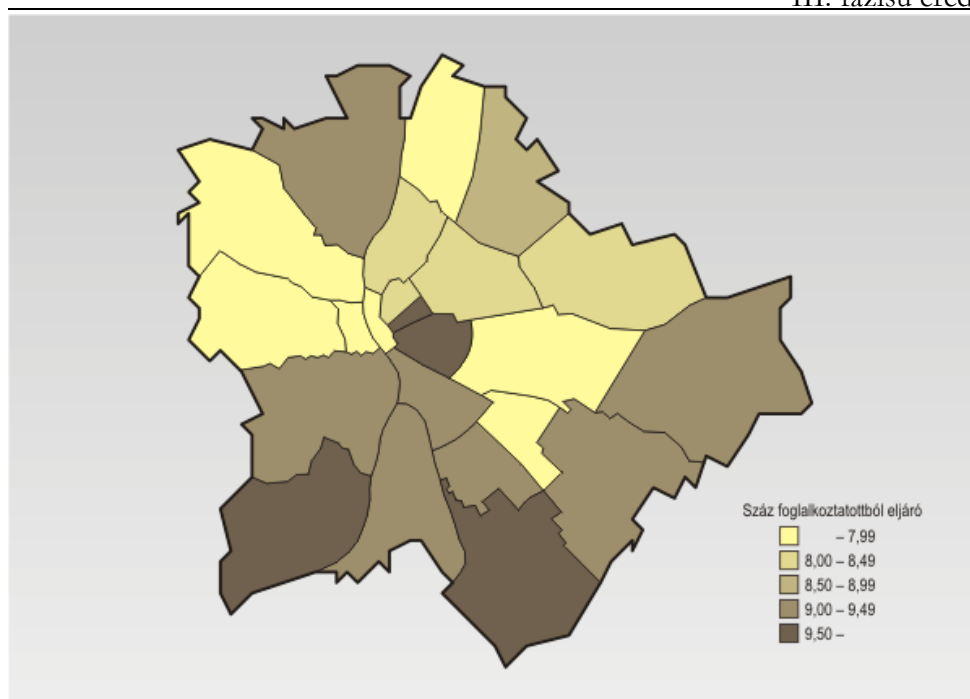

4. ábra²

Száz foglalkoztatottra jutó fővároson kívülre eljáró dolgozó

¹ Forrás: KSH 2003.

² Forrás: KSH 2003.

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a Budapesti Agglomerációban élő foglalkoztatottak 22%-a, mintegy 227 ezer személy naponta ingázik a munkahelyére. Ilyen kiugró ingázási arány az ország egyetlen más területére sem jellemző. A fővárosból vidéki munkahelyükre ingázók száma 65 ezer fő, közülük mintegy 23 ezren az agglomerációs övezetben dolgoznak. Az agglomerációs gyűrű lakói körében jóval magasabb az ingázó életformát élők részesedése: az itt lakó foglalkoztatottak 59%-a, több mint 162 ezer személy nem a lakóhelyén dolgozik. Közülük 110 ezren fővárosi munkahelyekre utaznak.

A foglalkoztatottak napi ingázása, 2001. február 1.

Megnevezés	Helyben lakó foglalkoztatott	Ebből: eljáró (ingázó)	Budapestről az övezetbe, illetve az övezetből Budapestre ingázó	A helyben lakó foglalkoztatottakból az ingázók aránya, %
Budapest	746 018	64 976	22 743	8,7
Agglomerációs övezet együtt	274 974	162 436	110 315	59,1
Ebből: város	164 118	89 074	63 343	54,3
Község	110 856	73 362	46 972	66,2
AGGLOMERÁCIÓ				
ÖSSZESEN	1 020 992	227 412	133 058	22,3

forrás: KSH

A Budapesti Agglomerációban élő foglalkoztatottak képzettsége, iskolázottsági mutatói kedvezőbbek az országosnál. Az összes foglalkoztatott közel négytizede rendelkezik érettségivel,

27%-uknak pedig egyetemi vagy főiskolai diplomája van, 6,1, illetve 8,6 százalékponttal nagyobb hányaduknak, mint az ország egészében. Azon foglalkoztatottak aránya, akik még az általános iskola 8. évfolyamát sem végezték el kevesebb, mint egy százalék. A fővárosban élő foglalkoztatottak képzetebbek, mint az övezet településein élők. Míg a Budapesten élő foglalkoztatottak négytizede rendelkezik érettségivel, addig ez az arány az övezet városaiban 3,7 százalékponttal, községeiben pedig 6 százalékponttal alacsonyabb. Még nagyobb a különbség a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében: az agglomerációs övezet községeiben a diplomával rendelkező foglalkoztatottak aránya 17%, a városokban ennél 3,7 százalékponttal, Budapesten pedig 13 százalékponttal magasabb.

2.6 A munkaerőpiacon hátrányokkal érintett csoportok helyzete Budapesten és környékén

2.6.1 Tartósan munka nélkül lévők

A 2005. évben kismértékben nőtt a munkanélküliek száma³ Budapesten és környékén. A Munkaügyi Központokkal együttműködő tartósan munkanélküliek száma is csak kismértékben növekedett. Fontos megjegyezni, hogy a növekedés részben a jogszabályváltozások hatása, mivel szociális ellátásra csak az a személy válik jogosulttá aki, együttműködik az önkormányzattal, a munkaügyi központtal. Az aktív korú passzív munkanélküliek, azaz reményvesztettek, munkaügyi központtal nem együttműködők, ellátásban sem részesülők viszonylag magas száma szociális problémaként jelentkezik. A munkanélküliség tartóssá válása a családi, társadalmi kapcsolatokat is gyorsan erodálja. Az eladósodás, a társadalmi leszakadás örvénye nagy erővel sodorja magával azt, akinek nincs kapaszkodója.

A tartós munkanélkülieknek két csoportja határozható el. Az első csoportba tartozók a munkára kész személyek, de információ, kapcsolatrendszer, szociális háttér (pl. bölcsőde), „start segítség”, vagy egyéb hiány az akadályozó tényező. A célcsoportok elsősorban romák, pályakezdők, gyermekgondozásról visszatérő nők, idősek, fogyatékkal élők, hajléktalan emberek. E csoportok visszavezetésének eszköze elsősorban a munkaügyi központok kezében van. A munkaerő-piaci szolgáltatások rendszerének fejlesztése, a munkáltatói kapcsolatrendszer radikális javítása, az üres álláshelyek és közvetítői szolgáltatások fejlesztése, közérthető és könnyen hozzáférhető információk átadása elengedhetetlenül szükséges.

A második csoportba tartozók munkakészsége nem stabil, enyhébb, vagy erősebb beilleszkedési, mentális, vagy egészségügyi gondokkal küzdenek. E személyek aktivizálásában az önkormányzatoknak, illetve intézményrendszerüknek jut nagyobb szerep. A közfoglalkoztatással egybekapcsolt re-integrációs programok szükségesek, továbbá komplex és személyhez illesztett mentális, szociális fejlesztő programok összekapcsolása munkaerő-piaci fejlesztéssel, intenzív álláskereséssel. E tevékenységek módszertani fejlesztése, a jó gyakorlatok elterjesztése, a kerületközi szakmai együttműködések fejlesztése nagyban hozzájárulhat az inaktív személyorientált és komplex segítő rendszerének fejlesztéséhez.

2.6.2 Megváltozott munkaképességűek

A fogyatékkal élő emberek munkaerő-piaci jelenléte Budapesten és vonzáskörzetében is – az országos helyzethez hasonlóan – marginálisnak mondható. Amíg az Európai Unió államainak átlaga 40 százalékos munkanélküliséget mutat a fogyatékkal élő aktív korúak körében, addig nálunk ez az arány 85 százalékos. A tartósan egészségkárosodottak, valamint a fogyatékkal élők elsődleges jövedelmi forrása a rokkantsági nyugdíj vagy a rokkantsági járadék, melyek mértéke legtöbbször a megélhetési minimumot sem éri el.

³ ILO definíciója szerint munkanélküliek. Forrás: KSH munkaerőmérés 2004 - 2005

Az ország egészéhez képest a fővárosban sem kedvezőbbek a fogyatékosok munkavállalási esélyei. A versenyszférában átlagosan 1,13%-os arányban alkalmaznak megváltozott munkaképességű személyt, érdekeltségüket nem teremtette meg a törvény által előírt 5%-os foglalkoztatási kötelezettség.

A foglalkoztatott fogyatékos emberek döntő többsége ún. „védett munkahelyeken” dolgozik. A célszervezetek és a szociális foglalkoztatók foglalkoztatási kapacitása, a nyomott bérek mellett is, jóval alatta van annak a mértéknek, mellyel a sérült emberek többségének – épp képességeik felhasználásával – munkát lehetne adni. A „védett munkahelyek” jövőbeni szerepe az ún. „köztes munkaerőpiac”⁴ működtetése lehet.

2.6.3 Romák

Roma nemzetiségűnek a 2001. évi népszámláláskor 189.984 személy vallotta magát Magyarországon. Mérvadó szakértők és roma szervezetek becslései alapján viszont 450.000 - 650.000 roma él Magyarországon. A hazai roma népesség átlagos életminősége, lakhatási színvonala, egészségi állapota, foglalkoztatottsága, iskolázottsága a társadalom egészénél lényegesen rosszabb.

A roma fiatalok mindössze 77%-a tudja befejezni az általános iskolát, és a középfokú oktatásban való részvételük jóval alacsonyabb, mint a nem roma népességé. Sok jó képességű roma fiatal morzsolódik le az iskolarendszerekből szociális problémák miatt, ezért a roma népességnek mindössze 2-3%-a szerez érettségit vagy ennél magasabb végzettséget. Az iskolából való lemorzsolódás elsődleges oka a családok többségénél a rossz anyagi helyzet.

Az aktív korú cigány népesség 21%-a foglalkoztatott Magyarországon, Budapesten⁵ ez az arány 48%. A fővárosban a nemek szerinti foglalkoztatottsági szint jelentősen eltér, míg a férfiak 67%-a, addig a nők 36%-a dolgozik rendszeresen. A dolgozó romák jelentős része nem bejelentett állásban dolgozik, így elesik azoktól a társadalmi biztosításoktól (pl. beteg- és nyugdíjbiztosítás) melyek a szociális és egészségügyi helyzetükből fakadó kockázatok mértékét csökkenthetnék. Esetükben a bejelentett, legális foglalkoztatási formákban való részvételt kell erősíteni.

2.6.4 Ifjúsági munkanélküliség – pályakezdők

A pályakezdők munkaerő-piaci helyzetét nagymértékben meghatározza iskolai végzettségük, annak piacképessége, szakmai tapasztalatuk, illetve annak hiánya. Magyarországon a 15-24 éves magyar népesség gazdasági aktivitási szintje jócskán elmarad az EU átlagtól, s évek óta emelkedik a regisztrált álláskereső körében a pályakezdő fiatalok száma.

Jelentős problémát okoz a munkaerőpiac keresleti oldala és a képzési struktúra közötti összhang hiánya. A keresleti oldal megismerésének korlátja, hogy az azt vizsgáló, feldolgozó információs rendszer nem hatékony, nem tesz lehetővé megalapozott döntéseket. Ezért szükséges fejleszteni a képzési és munkaerő-piaci információs infrastruktúra igen kezdetleges állapotát, ezzel támogatni a felelős fenntartói döntések szakmai megalapozhatóságát. Továbbá olyan információs szolgáltatási

⁴ Elsődleges munkaerőpiacra való belépést segítő foglalkoztatás

⁵ A cigányok foglalkoztatottságáról és jövedelmi viszonyairól 2003-ban Kemény István és Janky Béla által készített kutatás szerint

rendszer kell kifejleszteni, mely érthetően, objektív tényezőkkel segíti a szülőket, fiatalokat, tanárokat az iskola, szakma, életpálya választásában. A lokális információk hasznosításához vizsgálni kell Budapest és a régió képzési és munkaerő-piaci kölcsönhatását, továbbá a nemzetközi munkaerő-piaci mobilitás hatását.

A képzési és a munkaerő-piaci struktúrák összehangolásában nagy szerepe van a még iskolába járók tájékoztatásnak és a pályaorientációnak. Ezért a pályaorientációban dolgozó tanárok számára hangsúlyozottabbá kell tenni a munkaerő-piaci ismeretek szükségességét, különös tekintettel annak változékonyságára. Fontos, hogy az iskola szerepet vállaljon a fiatalok pályaképezés kialakításában, s egy olyan pályatervezési gyakorlat megteremtésében, amely magába foglalja az életen át tartó tanulás szempontját is.

2.6.5 Hajléktalanok

A hajléktalanok becsült száma az országban 20-50 ezer fő között van, a fővárosban és környékén 8-10 ezer hajléktalan ember él. Közülük 2.800 ember lakik átmeneti szállókon, 1.800 ember éjszakai menhelyeken tölti éjszakáit, 3.000 ember pedig egész napját az utcán tölti.

Az utcán élő hajléktalanok nagy része kartonozásból, a guberálásból illetve hajléktalan újságok eladásából él. A munkavállalás szempontjából az átmeneti szállókon lakó hajléktalanoknak helyzete kedvezőbb, harmaduk rendszeresen, további harmaduk alkalmanként jut munkához. Azonban többségük így is csak „fekete- illetve szürke” munkaerőpiacon kap lehetőséget.

A Munkaügyi Központok regisztrációjában a hajléktalan munkanélküliek töredéke jelenik meg.

A hajléktalanok munkavállalást olyan komplex szolgáltatások szervezésével lehet segíteni, amely a szállás biztosítása mellett hangsúlyt fektet a munkavállalási képességek fejlesztésére és a mentálhigiénés támogatásra is. A munkaadók meggyőzéséhez a szállókon lakó hajléktalanok foglalkoztatását fókuszba helyező médiakampány szervezése nyújthat segítséget.

2.6.6 Volt állami gondozottak

Az állami gondozásba kerülő fiatalok sajátos életútja eredményeként tanulási karrierje rövid, jellemzően az alacsony végzettség eléréséig vezet. A fiatalok nem rendelkeznek „hazuról hozott” példaképekkel, modellekkel, egyedül állnak az életútjukat jelentősen befolyásoló döntés előtt.

Az ellátó intézményrendszer a fiatalok alapvető ellátását biztosítja (lakhatásuk, ételmezésük és ruházódásuk a törvényi szabályozásnak megfelelő), azonban szakképzésükre már nem helyeződik kellő hangsúly. Intézményesen biztosított pályaorientációs tevékenység gyakorlatilag nem létezik, ilyen felkészültségű tanár, illetve tematika, szakmódszertani háttér hiányzik az ellátórendszerből. Ezért komplex módon kell megvizsgálni és fejleszteni a fiatalok alap- és szakellátását, a kötelező iskoláztatás kérdését, a pályaorientáció és szakmaszerzés, munkára való felkészítés és az önálló életvitel megismerésének teendőit. A szakellátás szakmai minimumait e téren is fel kell állítani. Meg kell fogalmazni, hogy a fővárosi intézményrendszer milyen szinten vállal kötelezettségeket az állami gondozásban nevelkedett fiatalok pályakép szemléletének kialakításában, munkaerő-piaci esélyeik javításában. A szakellátásban elengedhetetlen az általános iskolai végzettség megszerzését követően a továbbtanulás ösztönzése, a pályaorientáció, a pálya és szakmaválasztást segítő foglalkozások biztosítása, a szakképzésbe kerülés előkészítése.

A munkáltatók bevonása a munkanélküliség kezelése és megelőzése szempontjából kulcsfontosságú feladat. Fejlesztésre szorul a képzési tematikák, tartalmak hozzáigazítása a munkáltatói elvárásokhoz, ennek kapcsán vizsgálandó, hogyan szélesíthető a munkáltatók gyakorlati képzésbe való bevonása.

A gyermekvédelemi gondoskodásból kikerült fiatalok foglalkoztatásában segítséget jelenthet az OFA e témában indított kísérleti programjának alkalmazása az agglomeráció területén.

2.6.7 Speciális helyzetű nők

A foglalkoztatási ráta Magyarországon 2004-ben az egy évvel korábbi sinthez képest a nők körében 50,8%-ról 50,5%-ra csökkent, a férfiak esetében 63,4%-ról 64%-ra nőtt. Ugyanakkor a fővárost és vonzaskörzetét tekintve megállapíthatjuk, hogy a női foglalkoztatottak arányát jelentősen meghaladja a férfiaké.

Bár a KSH mérése alapján a munkanélküli nők részaránya elmarad a férfiakétól, a regisztrált – vagyis a munkaügyi központokkal együttműködő – álláskeresők körében évek óta a nők túlreprézentaltségával találkozhatunk.

A nők hátrányos helyzete nem csak foglalkoztatás, hanem a jövedelmi viszonyok terén is megjelenik. A munkahelyi lehetőségek egyenlőtlen volta nemcsak a jövedelmek terén, hanem az előmenetel kapcsán is jelentkezik, ez tapasztalható az ún. "üvegplafon szindrómánál" is.

A családi szerepekből fakadó nemek közötti egyenlőtlen feladatmegosztás szintén problémát jelent. A gyermekgondozási ellátási formák valamelyikében részesült kismamák kevesebb, mint felének volt lehetősége arra, hogy visszatérjen korábbi munkáltatójához. A munkavállalást hátráltatja a bölcsődei és óvodai férőhelyek fokozatos leépülése is.

2.6.8 Diplomás munkanélküliek

A diploma sok éven keresztül a biztos megélhetés kulcsaként volt számon tartva. A rendszerváltás után a piactgazdaságban jelentkező kereslet differenciálta a felsőfokú végzettségek „értékét” és hasznosíthatóságát.

A '90-es évek közepétől mára inkább az a tendencia jelentkezett, hogy egyre több ember törekedett a magasabb végzettség megszerzésére, ugyanis vonzotta őket a magasabb jövedelem, a jobb elhelyezkedési lehetőség. Az oktatási intézmények érzékelve a magas keresletet jelentősen bővítették képzési kínálatukat és kapacitásukat, mely több esetben a színvonal felhígulásához vezetett. A végzett diplomások számának kiugró növekedéséhez nem társult a munkaerőpiacon a felsőfokú végzettségű munkavállalók iránti növekvő igény.

A Közép-Magyarországi régióban a regisztrált diplomás álláskeresők számában jelentős ugrás következett be az elmúlt években. A diplomás munkanélküliség problematikájának további súlyosbodása várható, hiszen a felsőfokú végzettséggel rendelkezők nagymértékű gyarapodásához, a közelebbi jövőben sem fog párosulni a vállalkozások felsőfokú végzettségű munkavállalók iránti foglalkoztatási többletigénye. Különösen nyomasztó ez a tény annak tükrében, hogy a felsőfokú végzettség tekintetében a főváros rendelkezik a legmagasabb kibocsátási potenciállal, s az egyetemi, főiskolai szakok keretszámainak megállapítása nem igazodik a munkaerő-piaci kereslethez. További problémát jelent a gyakorlati képzések alacsony

óraszám, illetve az, hogy kevés oktatási intézmény rendelkezik olyan munkáltatói kapcsolatrendszerrel, amely elősegíthetné a hallgatók számára a munkaadói elvárásokhoz igazodó gyakorlati tapasztalatok megszerzését.

2.6.9 50 év feletti munkanélküliek

Az utóbbi években számos intézkedés született, amelyek segítik az idősebb korosztályok foglalkoztatását:

- az 50 éven felüli munkanélkülieket foglalkoztató munkáltatók járulékkedvezményben részesülnek, nem kell megfizetniük a fix összegű egészségügyi hozzájárulást,
- elindult a „Prémium évek” program, amely a nyugdíjkorhatár elérése előtti időszakban az aktivitás megőrzését szolgálja,
- az Állami Foglalkoztatási Szolgálatban központi program segíti az idősebbek elhelyezkedését.

Mindazonáltal az idősebb munkavállalók aktivitásának megőrzése érdekében mind a munkáltatók oldaláról, mind a munkavállalók oldaláról további ösztönzőkre van szükség.

Magyarországon a felnőttkori képzésben való részvétel mértéke – nemzetközi összehasonlításban - alacsony, és számottevő egyenlőtlenségek tapasztalhatók a képzésben való részvételt tekintve is. Ez korlátozza a munkavállalók szakmai mobilitását és a változásokhoz való alkalmazkodást. Minél idősebb és minél alacsonyabban képzett valaki, annál kisebb az esélye arra, hogy bekerüljön a felnőttkori képzésbe. 2004-ben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező képzésben résztvevők 1,9 százaléka vesz részt az iskolarendszeren kívüli képzésben, míg a diplomások körében ez az arány 33,7 százalék.

Mindez azt mutatja, hogy a kötelező iskolázás szakaszában kialakult képzettségi egyenlőtlenségek hosszú távon és döntően befolyásolják a munkaerő-piaci esélyeket, és ezt a felnőttkori képzés sem tudja ellensúlyozni.

2.7 Társadalmi részvétel

Az elmúlt 15 év során hazánk politikai, gazdasági berendezkedése átalakult, az azonban nem mondható, hogy megtörtént volna egy olyan társadalmi és társadalompolitikai váltás, ami a megváltozott körülmények között az együttműködő, szolidáris és demokratikus társadalom létrejöttét és megfelelő működését eredményezné. Kutatások szerint - nemzetközi összehasonlításban – Magyarországon alacsony szintű a közbizalom. A társadalomra a demokratikus állampolgári működésmódok és készségek, a társadalmi, közösségi részvétel hiányos volta jellemző. A magyar fiatalokra jellemző a társadalmi passzivitás, mindössze 6%-uk tagja valamilyen kortárs közösségnek, szervezetnek, míg pl. a skandináv országokban 60–80%-a. Hiányoznak az erős társadalmi kapcsolati hálózatok.

A civil szervezetek egyre növekvő szerepet töltenek be a társadalomban, részben közfeladatok ellátásában, részben a demokratikus értékek megjelenítésében, így az önszerveződés szabadsága által a helyi és országos szintű (érdek) képviselői formák megfelelő partnerei lehetnek az állami hatalmi ágaknak. A fogyasztói magatartás erősödésével egyre inkább előtérbe kerül a fogyasztóvédelem. A civil szervezetek hálózatosodása, információhoz és fejlesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférése nehézségekbe ütközik. Az önkéntesség, laikus segítség jelentős tartalékokkal rendelkezik.

A kulturális tőkéhez való hozzáférés egyenlőtlen, a kistelepülések hátrányban vannak a városokhoz képest. Az intézményi háttér elmaradottsága miatt nem kellő mértékben kihasználták a kultúra társadalmi felzárkózást elősegítő, kreativitást megalapozó, a társadalmi közeget aktivizáló lehetőségei.

2.8 A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények

Az agglomerációban a munkanélküliség jellemzően strukturális okokra (a munkaerő kereslet és kínálat eltérő szerkezetére) valamint súrlódásos okokra, a kereslet és a kínálat térben eltérő megjelenésére, vagyis információs problémákra vezethető vissza, ezért a foglalkoztatási helyzet javításában jelentős szerepet játszik a képzés.

Az agglomerációban az elmúlt évtizedben széles oktatási kínálat alakult ki, elsősorban a fővárosban. Az iskolarendszerű képzés mellett számos kezdeményezéssel fejlődött az iskolarendszeren kívüli képzés, és a kormányzati, önkormányzati, egyházi, magán és alapítványi oktató-képző helyek színes választéka alakult ki. Az oktatási-nevelési szolgáltatások többségének színvonala emelkedett, de a képző szervezetek munkaerőpiachoz való alkalmazkodása és a PISA felmérési eredmények a fejlesztés sürgősségére hívják fel a figyelmet.

Az agglomeráció tartós folyamata a gazdaságilag aktívak képzettségi arányainak átrendeződése. Az elmúlt évtized jellemző folyamata, a következő évtizedben is folytatódik.

E folyamatban a gazdaságilag aktívak között a legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők létszámának csökkenésével együtt növekszik a közép és felsőfokú végzettségűek aránya.

A fővárosban a felsőfokú végzettségűek arányának növekedése erősebb, mint az agglomerációban.

A fővárosi népesség iskolázottsági szintje lényegesen magasabb, mint az agglomerációs övezet településein élőké. A 2001. februári adatok szerint a budapesti 25 éves és idősebb népesség 24%-a rendelkezett egyetemi, főiskolai oklevéllel, amely 9 százalékponttal meghaladja az övezet átlagát. A települések közül kiemelkedő Telki és Nagykovácsi, ahol az említett korcsoportba tartozók 40%-a, illetve 32%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel. A mutató értéke Budakeszin, Budaörsön, Gödöllőn, Budajenőn, Szentendrén, Leányfalun és Solymáron is meghaladja a fővárosi értéket.

A foglalkoztatottak között a legfeljebb szakmunkás képzettségűek létszáma a fővárosban tovább csökken, az agglomerációban lényegében szinten marad.

A legalább középfokú végzettséggel rendelkezők létszáma a fővárosban és az agglomerációban is tovább növekszik.

A munkanélküliek között a legfeljebb szakmunkás képzettségűek aránya csökkenő, a legalább középfokú végzettségűek aránya növekvő tendenciát mutat.⁶ (1. melléklet)

Végzettségi arányok a fővárosi 25-54 éves gazdaságilag aktívak között (Alapváltozat szerint)

	2001	2006	2016
	Budapest		
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,6	0,5	0,3
8 osztályt végzettek aránya (%)	13,7	10,8	5,1
szakmunkások aránya (%)	17,0	17,9	16,6
középfokúak aránya (%)	39,1	38,7	38,8

⁶ A gazdaságilag aktívak végzettségi és képzettségi tendenciái Hablicsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021” c. adatsoraiból adódnak.

felsőfokúak aránya (%)	29,5	32,1	39,2

Forrás: Hablicsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021”

A főváros fejlődési folyamatához viszonyítva az agglomeráció fejlődési folyamatait – amennyiben a fejlődés az eddigi jellemzők szerint folytatódik – megállapítható, hogy az általános iskola 8 osztályát el nem végzők tekintetében – Vác és Dunakeszi kistérsége kivételével – minden kistérség meghaladja a főváros fejlődési ütemét.

Az általános iskola 8 osztályának elvégzése tekintetében a dinamikus fejlődés ellenére Monor kistérsége van a legkedvezőtlenebb helyzetben.

A szakmunkásképzés tekintetében az arányok és tendenciák változatlanok.

A középfokú végzettség tekintetében a főváros és az agglomeráció között ellentétes mozgások tapasztalhatók.

A felsőfokú képzettség tekintetében Monor és Gyál kistérsége van lemaradó helyzetben.

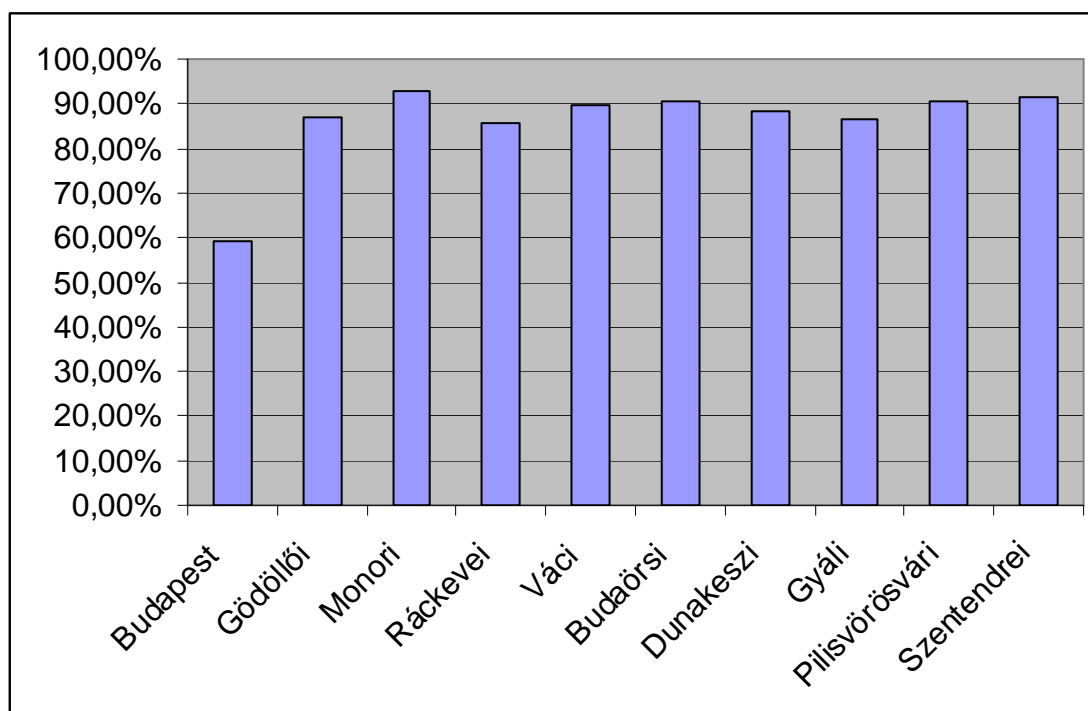
Végzettségi arányok az övezetben a kistérségi 25-54 éves gazdaságilag aktívak között (Alapváltozat szerint)

	2001	2006	2016
Gödöllői			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,8	0,6	0,3
8 osztályt végzettek aránya (%)	18,9	15,0	7,8
szakmunkások aránya (%)	27,4	28,7	27,0
középfokúak aránya (%)	33,8	34,2	38,2
felsőfokúak aránya (%)	19,1	21,6	26,6
Monori			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	1,3	0,9	0,5
8 osztályt végzettek aránya (%)	29,3	24,6	14,8
szakmunkások aránya (%)	33,1	34,8	33,3
középfokúak aránya (%)	27,6	28,7	36,6
felsőfokúak aránya (%)	8,8	10,9	14,8
Ráckevei			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,7	0,5	0,2
8 osztályt végzettek aránya (%)	22,7	18,4	10,2
szakmunkások aránya (%)	30,4	32,3	31,3
középfokúak aránya (%)	33,3	33,9	39,9
felsőfokúak aránya (%)	12,9	15,0	18,4
Váci			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,7	0,6	0,4
8 osztályt végzettek aránya (%)	20,0	16,0	8,4
szakmunkások aránya (%)	27,5	29,0	27,6
középfokúak aránya (%)	35,5	35,4	39,0
felsőfokúak aránya (%)	16,4	19,0	24,6
Budaörsi			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,5	0,4	0,2
8 osztályt végzettek aránya (%)	18,1	14,4	7,3
szakmunkások aránya (%)	25,5	27,3	26,9
középfokúak aránya (%)	34,5	34,5	38,4
felsőfokúak aránya (%)	21,4	23,4	27,2
Dunakeszi			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,5	0,4	0,3
8 osztályt végzettek aránya (%)	16,9	12,9	6,1

szakmunkások aránya (%)	25,0	26,6	26,2
középfokúak aránya (%)	36,5	36,9	40,9
felsőfokúak aránya (%)	21,1	23,3	26,5
Gyáli			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,8	0,5	0,3
8 osztályt végzettek aránya (%)	25,8	20,9	11,6
szakmunkások aránya (%)	32,4	34,1	32,9
középfokúak aránya (%)	31,1	32,4	39,4
felsőfokúak aránya (%)	9,8	12,0	15,8
Pilisvörösvári			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,5	0,3	0,2
8 osztályt végzettek aránya (%)	17,0	13,2	6,1
szakmunkások aránya (%)	24,5	26,0	25,9
középfokúak aránya (%)	32,7	33,1	36,9
felsőfokúak aránya (%)	25,3	27,3	31,0
Szentendrei			
<8 osztályt végzettek aránya (%)	0,5	0,4	0,2
8 osztályt végzettek aránya (%)	16,4	12,9	6,3
szakmunkások aránya (%)	23,8	25,5	25,6
középfokúak aránya (%)	32,8	33,3	37,2
felsőfokúak aránya (%)	26,4	27,9	30,8

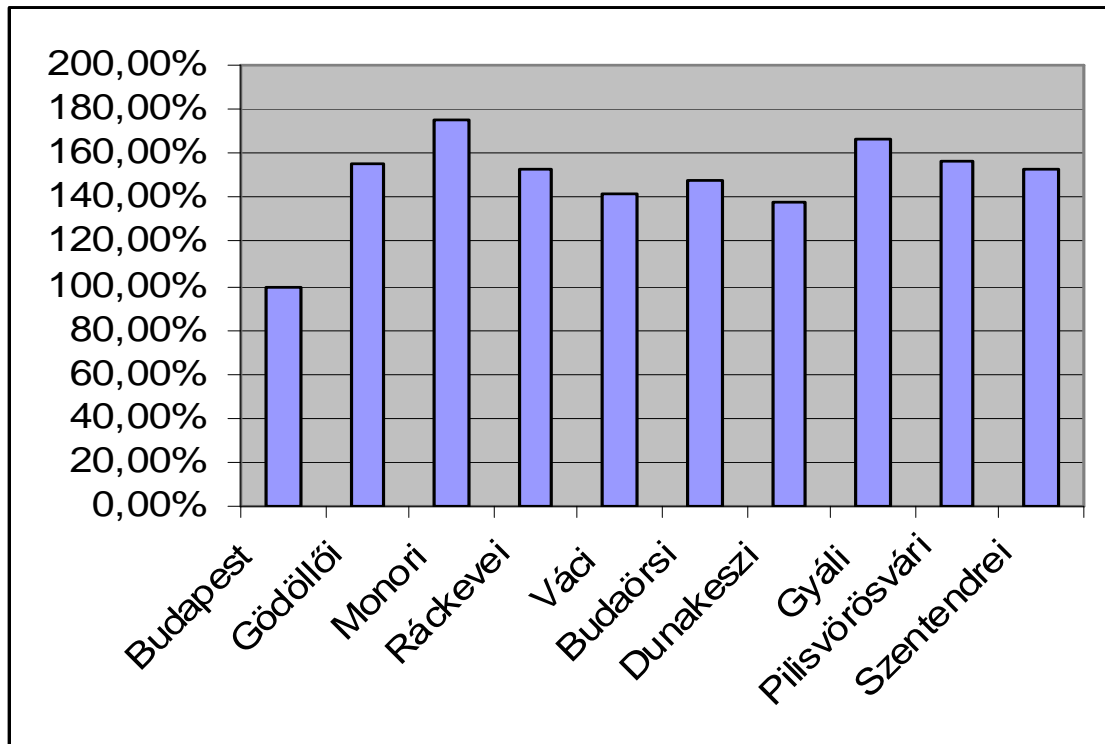
Forrás: Habcsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021”

Amennyiben a folyamatok jelenlegi tendenciája folytatódik, úgy a gazdaságilag aktívak közül a nem foglalkoztatott, legfeljebb szakmunkás végzettségűek budapesti és térségi arányainak 2016-ra várható mérséklődése terén (2001=100%) az agglomerációnak Budapesthez viszonyított lemaradása várható.

Forrás: Habcsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021”

Amennyiben a jelenlegi folyamatok tendenciája folytatódik, úgy a gazdaságilag aktívak közül a nem foglalkoztatott, legalább középfokú végzettségűek budapesti és térségi arányainak 2016-ra várható előrejelzése (2001=100%) az agglomerációnak Budapesthez viszonyított növekedését prognosztizálják.

Forrás: Habclicsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021”

Amennyiben a jelenlegi folyamatok tendenciái folytatódnak, úgy a gazdaságilag aktívak között iskolai végzettség (és valószínűen más társadalmi jellemzők) tekintetében is nőnek a különbségek, az agglomeráció polarizálódik. Különösen szembetűnő a polarizálódás a Monori kistérség esetében.

A fővárosban és az agglomerációs övezetben az iskolarendszerű képzés keretében közel 190.000 gyermek részvételével 565 helyen folyik általános iskolai oktatás, ebből 400 intézmény a fővárosban működik.⁷ Munkaerő-piaci szempontból különösen a felső tagozatos oktatás társadalmi összefogással való fejlesztése segítheti a tudásalapú társadalomban fontos képességek, készségek elsajátítását (pl. a fejlett kommunikációs képesség, a probléma felismerése, problémamegoldás, együttműködések, konfliktuskezelés, információkezelés). A képzés és munkaerőpiac összefüggésében az egyik fő problémát a munkaerőpiac szempontjából az alacsony végzettségű (8 osztályos általános iskolai végzettségű, illetve ezzel sem rendelkező) munkát keresők jelentik. Amennyiben a jelenlegi időszakra kialakult folyamatok folytatódnak, úgy a hiányos végzettségűek számának csökkenése ellenére is több társadalmi konfliktussal kell számolni (szegénység elmélyülése, pozitív társadalmi értékek devalválódása, megélhetési bűnözés erősödése, stb.). A legnagyobb kezelendő problémát a kialakulóban lévő többgenerációs családi munkanélküliség fogja jelenteni. Különösen nagy figyelmet igényel a 8 általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők célcsoportja.

⁷ A képzésre vonatkozó adatok forrása a KSH által összeállított „A Budapesti Agglomeráció társadalmi-gazdasági jellemzői - 2002” c. kiadvány

	2001	2006	2016
8 osztályt végzett			
főváros	114366	92914	53603
övezet	70021	64094	43060
agglomeráció	184387	157008	96663
8 osztály nélkül			
főváros	5497	4744	3522
övezet	2700	2734	2390
agglomeráció	8197	7478	5912

Forrás: Habclicsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021”

A hiányos iskolai végzettségűek felzárkóztatása, munkaerő-piaci beilleszkedése érdekében az eddigi nem kevés ráfordítás további növelése indokolt. Európai tapasztalatok alapján az önkormányzati erőfeszítések további növelése hozhat kedvező változást a korábbi folyamatokat továbbvezető előrejelzéshez viszonyítva.

A fővárosban és az agglomerációs övezetben több mint 120.000 fiatal részvételével 439 középiskolában folyik oktatás, ebből 364 iskola a fővárosban működik. A gimnáziumok és a szakközépiskolák aránya közel 50-50%. A fővárosban a szakközépiskolai képzésben, az övezetben a gimnáziumi képzésben résztvevők aránya a magasabb. A Budapesti Agglomerációban több mint 20.000 fiatal részvételével 128 szakiskolában és speciális szakiskolában folyik képzés, ebből 106 intézmény a fővárosban működik. A középiskolai és a szakiskolai nevelés-oktatás fejlesztés törekszik az elméleti ismeretek és a gyakorlati alkalmazások összekapcsolására, az élethosszig tartó tanulás készségének kialakítására, de a változó munkaerő-piaci problémák felismerésére, a megoldásokban való aktív részvétel erősítésére, szélesebb társadalmi összefogás szükséges.

A szakközépiskolák és a szakiskolák fejlesztése az egyik feltétele annak, hogy mérséklődjön a pályakezdő fiatalok munkanélkülisége. A Térségi Integrált Szakképző Központok hatékony működésétől is várható a munkaerő-piacon piacképes szakképesítések arányának növekedése.

A „Mit gondolsz, hogyan fog alakulni az életed, ha elvégezted az iskolát?” kérdésre adott válaszok szerint a gimnazisták 92,4%-a, a szakközépiskolások 72,9%-a, a szakmunkástanulók 69,2%-a továbbtanulni szándékozik.⁸ A tanulók továbbtanulási szándékainak figyelembevételével különösen fontossá válik a „bolognai folyamat”-hoz való alkalmazkodás időszakának rövidítése, a tanulók középiskolában való felkészítésével.

Az agglomerációban közel 90.000 nappali tagozatos és 60.000 esti, levelező és távoktatás tagozatos hallgatóval 52 felsőfokú oktatási intézmény működik, melyből 46 a főváros területén van. A fővárosi felsőoktatási intézményekben tanuló nappali, esti, levelező és távoktatási hallgatók együttes létszáma meghaladja a 130.000 főt. A felsőoktatás - az elmúlt évtizedek számos változása után - a képzés alapvető felépítését módosító reform folyamatban van. Az intézmények a tudományos fejlődésben való aktív részvétel mellett, előkészítik a három fő oktatási cikluson alapuló képzési rendszer bevezetését, a hallgatói, kutatói, oktatói mobilitás erősítésén, egységes kreditrendszer kialakításán dolgoznak, munkájukban új hangsúlyt kap a minőségbiztosítás. A „bolognai folyamat”-hoz való alkalmazkodás és egyben a pályakezdő értelmiségiek növekvő munkanélküliségének csökkentése érdekében a munkaerőpiac szereplőivel szélesebb körű és mélyebb együttműködés kialakítására törekszenek. A felsőfokú végzettségűek képzésének mennyiségi fejlődése ellentétes szakértői értékelések mellett folyik. A szakemberek egyik csoportja szerint túlképzés van, szükséges a képzési folyamat növekedésének célszerű keretekhez igazodó szabályozása. A szakértők másik csoportja szerint a felsőfokú képzés növekedése nem túlképzés, hanem a társadalmi tudás bővülését segítő folyamat. Munkaerő-piaci szempontból különösen

⁸ Mártonfi György: „Az iskolarendszerű szakképzés strukturájának alakulása – zárójelentés”

fontossá vált a felsőfokú képzés alkalmazkodása a munkaerő-kereslethez. A pályakezdő értelmiségi munkanélküliek növekvő száma szükségessé teszi az állástalan fiatalok különböző csoportjaihoz igazodó munkaerő-piac és foglalkoztatás-politika kialakítását.

Az elmúlt tíz évben az oktatási ágazat legdinamikusabban fejlődő része az iskolarendszeren kívüli szakképzés volt. A szakképzési törvény 1993-as elfogadása egyértelművé tette a szakképzési rendszer felépítését, és törvényi szinten határozta meg a rendszer sajátosságait. A rendszerre jellemző, hogy a benne részt vevők száma eléri a 300 ezer főt, a ráfordítások pedig elérik a 8 milliárd Ft-ot (mindkettő becslést adta), valamint hogy piaci hatások érvényesülnek működési mechanizmusában. Ez mind a finanszírozásban, mind a szereplők körében tetten érhető. A finanszírozási források kisebb hányada érkezik a közkiadásokból, és a szereplők magatartását is a piaci hatások befolyásolják, a képző intézmények döntő többsége is piaci szereplő. Ez azt is jelenti, hogy erre a szférára a gazdaságnak közvetlen jelentős hatása van. A gazdaság igényei – a finanszírozáson keresztül is – rugalmasságra, alkalmazkodóképességre kényszerítik az intézményrendszert és a képzésben részt vevőket is.⁹ Az iskolarendszeren kívüli szakképzésben is meghatározó a főváros szerepe. Míg a fővárosban a résztvevők száma tízezres, az övezetben ezres nagyságrendű. Az iskolarendszeren kívüli képzés fejlődésének ösztönzését különösen indokolja, hogy munkaerő-piaci szempontból pufferolja az iskolarendszerű képzést, és segíti az agglomerációra jellemző foglalkoztatási folyamatok javítását.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából nagy jelentősége van a gazdasági szervezetek saját munkavállalói részére biztosított képzéseknek. A gazdálkodó szervezetek által biztosított képzések jelentős mértékben segítik a képzés és a foglalkoztatás diszharmóniájának csökkentését. Az ezredfordulón Magyarországon a vállalatok 37%-a támogatta a munkavállalóinak a képzését, ugyanakkor az Unióban 62% volt az arány. Az elmúlt évek befektetés-politikai és foglalkoztatás-politikai törekvéseinek eredményeként az arányok kedvezőbbé váltak, de az átlaghoz való felzárkózáshoz is további ráfordítások szükségesek. Elsősorban a 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozásoknál szükséges a humán erőforrás-fejlesztésre fordított költségek növelése. A KSH 2002. évi adatai szerint a Budapesti Agglomeráció területén működő vállalatok 96%-a 10 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztat, és ez az agglomeráció városaira és községeire egyaránt jellemző. 10-49 munkavállalót a vállalkozások kb. három, 50-250 főt pedig kb. fél százaléká foglalkoztat. A 250 főnél több munkavállalót foglalkoztató cégek aránya 0,1%. A saját munkavállalók részére biztosított képzések arányának növelése az egész vállalkozói szféra gazdálkodási eredményeinek és szemléletének javulásától függ.

Az agglomeráció munkaerőpiacán a kereslet és a kínálat térben eltérő jellege az alacsony iskolai végzettség csökkenő mértékű újratermelődése mellett megmarad. A kiegyenlítődésben a képzés mellett jelentős szerepet játszik a mobilitás és a települések, település együttesek munkaerő-kínálatot figyelembe vevő befektetési politikája. A foglalkoztatási paktumok által is fejlesztendő kapcsolati tőke növelése is – várhatóan – hozzájárul a képzés és munkaerő-piac közötti diszharmónia minimalizálásához.

A Budapesti Agglomeráció képzési szerkezetének és munkaerő-piacának fejlesztésében meghatározó szerepe van a fővárosban folyó fejlesztésnek és az övezet felzárkózási folyamata intenzitásának. A fejlesztés feltételét jelentő helyzetelemzések, vizsgálatok tekintetében a fővárosról lényegesen több információ áll a fejlesztők és döntéshozók rendelkezésére, mint az övezetről. A fejlesztés elengedhetetlen feltétele az adatbázisok folyamatos bővítése és mélyítése.

---

⁹ Sum István-Tóth Anikó: „Az iskolarendszeren kívüli szakképzés finanszírozása”

2.9 A munkaügyi kapcsolatok és a partnerség mechanizmusai és intézményei

Magyarországon a munkaügyi kapcsolatok rendszere jelentős változásokon ment keresztül: új, plurális struktúrák jöttek létre mind a munkavállalói, mind a munkáltatói oldalon, országos szinten kialakultak és megszilárdultak a háromoldalú érdekegyeztetés mechanizmusai, és a közelmúltban megszülettek az ágazati érdekegyeztetés intézményei. Jelentős szerepük volt abban, hogy a munkaerőpiac radikális átrendeződése számottevő konfliktusok nélkül zajlott, és hogy kialakultak, megszilárdultak a munkaerő-piaci intézmények, eszközök. Mindazonáltal az érdekegyeztetés számos kihívással küzd, alacsony a szervezethez, a gazdasági szerkezetváltás nyomán kialakult struktúrában a munkavállalók jelentős részét, különösen a kkv-k és a multinacionális vállalatok, a zöldmezős beruházás nyomán létrejött nagyvállalatok alkalmazottait nehezen érik el a szakszervezetek. A szociális partnerek részvétele a változásokra való felkészülés és az alkalmazkodóképesség előmozdításában – beleértve az élethosszig tartó tanulást, a rugalmas és családbarát munkaszervezési formákat, a társadalmi, a nemek közötti esélyegyenlőséget, a munkahelyi egészséget és biztonságot, az időskori aktivitást, valamint a hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci integrációjának kérdéseit – sokat fejlődött, de még korlátozott. Hiányzik a szükséges információs háttér és a szakmai támogató intézmény-rendszer.

2004-2006 között az Európai Szociális Alap támogatásával kezdődött el a helyi (megyei/regionális) gazdaságfejlesztési stratégiai tervekhez illeszkedő térségi foglalkoztatási stratégiák, megállapodások kidolgozása. Cél a helyi szereplők összefogásának, a helyi foglalkoztatási kezdeményezések ösztönzése és összehangolása. A program nyomán országwide 30 foglalkoztatási megállapodás jön létre, illetve megvalósult a program folyamatos nyomon követése a tapasztalatok értékelése.

Az aktivitás növekedését elsősorban a nyugdíjkorhatár emelése, a fiatalabb generációk magasabb képzettségi szintje és a javuló egészségi állapot valószínűsíti. Emellett azonban a foglalkoztatás és a humán erőforrás-fejlesztés eszközeivel is elő kell segíteni, hogy az aktív korú népesség minél nagyobb hányada lépjen be és maradjon a munkaerőpiacon, lehetősége legyen megszerezni az ehhez szükséges tudást és készségeket, és sikeresen alkalmazkodjon a gazdasági és a technológiai változásokhoz. Ennek érdekében az Európai Szociális Alap forrásai és a kapcsolódó hazai források azokat a szakpolitikai reformokat fogják támogatni, amelyek középpontjában a munkavállalás, az aktív álláskereső, egész életen át tartó tanulás ösztönzése és segítése áll. A konkrét fejlesztési irányok, intézkedések kidolgozása során vizsgálni kell azt a tágabb környezetet – jogszabályi, intézményi környezetet, együttműködési mechanizmusokat – is, amelyben a támogatások felhasználásra kerülnek. A programszerű elemek mellett ki kell dolgozni azokat az intézkedéseket is, amelyek a környezet alakítására irányulnak, és amelyek szerepe meghatározó lehet a program eredményessége szempontjából.

3 STRATÉGIAI CÉLOK

3.1 Átfogó, hosszú távú fejlesztési cél

Térségünk legyen a fenntarthatóság és a minőség elvein dinamikusán fejlődő versenyképes innovatív társadalom helye, amely aktív szerepet (híd és kapu) vállal a nemzetközi együttműködésben és a hazai fejlesztés (metropolisz) kreatív referencia térsége.

3.2 A fejlesztési irányok és prioritások meghatározása

A demográfiai folyamatok alakulása a foglalkoztatás és humán erőforrás-fejlesztés stratégiájának mozgásterét és fejlesztési irányait egyaránt döntően befolyásolja. Ezért a program tartalmának kialakításakor az alábbiakat mindenképpen szem előtt kell tartani:

Ezen program keretében az aktivitás növelésére irányuló stratégia a foglalkoztatáspolitikai, az oktatás és képzés, a szociális szolgáltatások és az egészség megőrzését és helyreállítását célzó szolgáltatások eszközeire építve valósul meg. A különböző szakterületek intézkedései az alábbi közös célkitűzések (ún. specifikus célok) mentén valósulnak meg:

- A munkaerő-piaci kereslet- és kínálat összehangolásának javítása,
- Az aktivitás területi különbségeinek csökkentése,
- A változásokhoz való alkalmazkodás segítése,
- A tudásbázis és az innováció erősítése,
- Az egészségi állapot és a munkavégző-képesség javítása,
- A társadalmi összetartozás erősítése.

A társadalmi, a nemek közti esélyegyenlőség erősítése horizontális szempont, de megvalósítását az egyes szakterületeken célzott intézkedések is szolgálják.

3.2.1 A munkaerő-piaci kereslet- és kínálat összehangolásának javítása

Az oktatás és képzés szerepe meghatározó a munkaerő-kínálat összetétele és minősége szempontjából, hatásai a foglalkoztatás tekintetében közvetlenül és közvetetten, rövid és hosszú távon egyaránt érvényesülnek.

A népesség képzettségi szintjének folyamatos javulása csak akkor jelent tényleges fejlődési lehetőséget Magyarország számára, ha az oktatás szerkezete és színvonala a jelenleginél sokkal jobban illeszkedik a munkaerő-piaci igényekhez. A kompetenciaalapú oktatás fejlesztésével elő kell segíteni a munkaerőpiacon alkalmazható tudás és készségek elsajátítását, folytatni kell az OKJ korszerűsítését, a modulrendszerű szakképzés elterjesztését. Meg kell valósítani a hazai szakmaszerkezet folyamatos korszerűsítését, a modulrendszerű szakképzési programok kidolgozását, valamint korszerűsíteni szükséges a szakképzés kimeneti mérőeszközait és támogató rendszerét, mellyel javítani lehet a pályakezdő fiatalok munkába állásának esélyeit. Megfelelő információs háttérrel segíteni kell, hogy a fiatalok és a pályamódosító felnőttek a munkaerő-piaci

lehetőségekkel összhangban lévő, megalapozott pályaválasztási döntéseket hozzanak. A pályakövetés rendszerének kiépítésével elő kell segíteni az elhelyezkedésre vonatkozó információk visszacsatolását az oktatási rendszerbe.

Az állami foglalkoztatási szolgálatnak *négy alapszerepe* van:

1. a munkaközvetítés,
2. a munkaerő-piaci információs rendszer működtetése,
3. munkaerő-piaci támogatások, programok működtetése és a
4. munkanélküliek ellátása.

Ehhez egy ötödiket is fel lehet sorolni: a *munkaerőpiac jogi szabályozását*, ami több területre is kiterjed, pl. a külföldiek foglalkoztatására, a magánközvetítők működési feltételeinek meghatározására, a tömeges elbocsátások kezelésére, stb. Ez a hatósági tevékenység ellentétes lehet szolgáltatói funkciójukkal, de kikerülhetetlen. Ezért negatív hatásait a lehető legnagyobb gondossággal kell kiküszöbölni. (részletesen Frey Mária: Az állami foglalkoztatási szolgálatokkal kapcsolatos uniós elvárások, fejlesztési stratégiák, 2006. Záró tanulmány Foglalkoztatási Hivatal Kutatási Főosztály)

3.2.2 Az aktivitás területi különbségeinek csökkentése

Hangsúlyozni kell, hogy az aktivitás növekedése csak akkor jár együtt a foglalkoztatás növekedésével, ha a gazdaságpolitika a munkaerő iránti kereslet jelentős növekedését és szerkezetének átalakulását segítő intézkedésekkel hozzájárul a kínálati oldalon megjelenő potenciál kihasználásához.

A növekedés és a foglalkoztatás bővítése érdekében a dokumentumok a következő középtávú célokat határozzák meg:

- Versenyképes gazdaság,
- Megújuló társadalom,
- Élhető környezet,
- Területi kohézió.

Ezen operatív program az NSRF céljainak eléréséhez az emberi erőforrások fejlesztésével járul hozzá. Az NSRF-val és a Nemzeti Akcióprogrammal összhangban az operatív program átfogó célja az aktivitás növelése. Cél az, hogy az aktivitási ráta a 2013-ig tartó időszakban 6 százalékponttal emelkedjen.

3.2.3 A változásokhoz való alkalmazkodás segítése

Több munkaerő piaci vizsgálat és elemzés, valamint a szakemberekkel folytatott párbeszéd azt erősítette meg, hogy a lehetőségekhez történő alkalmazkodás döntő jelentőségű. A személyiség jegyek e tekintetben meghatározóak, és intézményi vagy kirendeltségi viszonylatok ebben a folyamatban csak kisebb szereppel bírnak. A gazdaság versenyképességének erősítéséhez és a munkaerő-piaci részvétel növeléséhez egyaránt szükséges, hogy a munkavállalók és a vállalkozások képesek legyenek megfelelni a változó gazdasági környezet és a folyamatos technológiai innováció támasztotta elvárásoknak, versenyképes és naprakész tudással rendelkezzenek. A változásokhoz való alkalmazkodás elősegítéséhez mindenekelőtt az egész

életen át tartó tanulás lehetőségeinek fejlesztése és hozzáférhetővé tétele szükséges. Ösztönözni kell a munkavállalókat a képzésben való részvételre, a vállalatokat pedig arra, hogy többet fordítsanak munkavállalók képzésére.

A képzésben résztvevők számának növelésére való általános törekvés mellett ugyanakkor kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy elsősorban az alacsony iskolai végzettségűek felzárkózását biztosító részvétel növekedjen. Az iskolai kudarcok miatt a tanulás bizonyos formáitól eltávolodott fiatalok és felnőttek számára lehetővé kell tenni a tanuláshoz való visszajutást. Ennek fontos eszközei lehetnek a helyben elérhető és személyre szabott szolgáltatásokat kínáló képzési és tanulástámogató lehetőségek. A vállalatok oldaláról közelítve a mikro-, kis- és közepes vállalkozások munkavállalóinak képzésére kell hangsúlyt helyezni.

3.2.4 A tudásbázis és az innováció erősítése

A Budapesti Agglomeráció mindig az országnak olyan térsége volt, ahol magasabb és koncentráltabb volt a kutatás és fejlesztés erőforrásainak jelenléte.

Az emberi erőforrások minősége javulásának egyik legfontosabb előfeltétele az oktatási, képzési rendszerek folyamatos és átfogó korszerűsítése, a minőség-hozzáférés-hatékonyság hármas követelményének jegyében. Ennek megvalósításához az oktatás és képzés minden szintjén és formájában hatékony és rendszerszemléletű tartalmi, szervezeti és fizikai fejlesztésekre van szükség.

3.2.5 Az egészségi állapot és a munkavégző-képesség javítása

A munkaerő versenyképessége és foglalkoztathatósága szempontjából meghatározó tényező az egészségi állapot. A népesség – nemzetközi összehasonlításban is – rossz egészségi állapota jelentősen korlátozza a munkaerő-kínálatot.

A népesség általánosan rossz egészségi állapota és a rokkantsághoz kötődő ellátásokban részesülő aktív korúak magas aránya miatt kiemelt figyelmet kell fordítani az egészség megőrzésére, az egészségi állapot javítására és a munkavégző-képesség helyreállítását segítő szolgáltatások fejlesztésére.

3.2.6 A társadalmi összetartozás erősítése

A szegénység és a társadalmi kirekesztődés egyik meghatározó oka a munkaerőpiacról való kiszorulás, a munkanélküliség és különösen a tartós munkanélküliség és az inaktivitás. Ezért a szegénység elleni küzdelem leghatékonyabb eszközének a foglalkoztatást kell tekinteni. A hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci belépésének kulcseleme a foglalkoztathatóság és a „képezhetőség” javítása, ami azt jelenti, hogy fejleszteni kell a munkaerőpiacról kiszorult vagy annak veszélyével fenyegetett emberek tudását és készségeit, hogy alkalmassá váljanak a munkavállalásra. A társadalom megújulására, a szegénység és a hátrányok felszámolására irányuló törekvésekben ugyanakkor érvényesülnie kell a munkavállalásra ösztönzés elvének.

Törekedni kell az egyenlő és diszkriminációmentes foglalkoztatási feltételek kialakítására, és erősíteni kell az egyenlőséget a munkához, képzési lehetőségekhez való hozzájutás tekintetében.

A hátrányos helyzetű társadalmi rétegek részvételének javítása érdekében komplex beavatkozásokra van szükség. A leghátrányosabb csoportok számára a társadalomba és a foglalkoztatásba való bekapcsolódás csak akkor lehet reális lehetőség, ha ehhez több irányú segítséget kapnak.

A sikeres életkezdet elengedhetetlen az életben való későbbi megfelelő helyállás érdekében. Ezért minden gyermek és fiatal számára biztosítani kell a jól hasznosítható tudás megszerzését. A hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik segítése érdekében olyan szolgáltatásokat kell biztosítani, amelyek lehetővé teszik a fejlődési elmaradások korai észlelését, illetve segítséget nyújtanak a szülőknek a gyermek megfelelő ellátásában. A szegénység – és különösen a gyermekszegénység – csökkentése fékezheti azt a folyamatot, hogy a szegény családok gyermekei vesztésként induljanak az oktatásban és a munkaerőpiacon, azaz megállíthatja a szegénység újratermelődését.

Az esélyteremtéshez nélkülözhetetlen, hogy az oktatás és képzés szerepe erősödjön a különböző hátrányos helyzetű csoportok hátrányainak csökkentésében a minőségi oktatáshoz való hozzáférés, az iskolai szolgáltatások körének a bővítése, az integrált oktatás szakmai-pedagógiai és szabályozási feltételeinek a javítása, a közoktatási rendszerben érvényesülő szegregáció kiküszöbölése révén.

Az aktív, önszorgó, civil öntudatra épülő helyi társadalmi közösségek erősítése, az emberek és társadalmi csoportok egymás iránti toleranciájának erősítése, az előítéletek csökkentése fontos feltétele a társadalmi kohézió erősítésének. Ehhez szükséges a helyi közösségfejlesztési programok támogatása, a civil szervezetek, érdek- és fogyasztóvédelem kapacitásbővítése, a társadalmi tőke erősítése, és a társadalmi részvétel, önkéntesség, laikus segítség elősegítése.

A társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésében a kulturális tőke, a kultúrához való hozzáférés egyenlősége is szerepet játszik. Ezért javítani, szélesíteni kell a kulturális értékekhez való hozzáférést a népesség egésze, illetve célzottan a speciális igényű csoportok számára.

3.2.6.1 A kulturális tőke fejlesztése a társadalmi kohézió és a kreativitás erősítése érdekében

Az egyéni és a nemzeti-szervezeti kulturális tőke fejlesztése elősegíti a közös értékek megismeréséhez és befogadásához szükséges képességek elsajátítását, és ez által erősíti a közösségi identitástudatot. A kultúra értékévé válásához erősíteni kell a hozzáférést, amelynek legfőbb eszköze a szocio-kulturális szolgáltatások fejlesztése (kulturális vidékfejlesztés, a közkulturális infrastruktúra fejlesztése, a kulturális alapszolgáltatások hozzáférhetőségének javítása). A kulturális értékek megismerése érdekében nyitottabbá kell tenni a kulturális intézményrendszert, javítani kell működésének hatékonyságát, szélesebbé kell tenni az információkhoz való hozzáférést.

A szocio-kulturális szolgáltatások megalapozása, a társadalmi részvétel növelésével növelhető. A lehetőségek biztosítása, a képességek fejlesztése, a tudásbővítés, az értékekhez való hozzáférés érdekében képzés, továbbképzés, átképzés útján fejleszteni kell a kulturális és ifjúsági intézmények humán-erőforrás bázisát. Valamint a műszaki környezetet biztosító infrastruktúrát. *(Emberi erőforrás fejlesztés operatív program 2007-2013)*

4 INTÉZKEDÉSEK

4.1 A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása

Az intézkedés definíciója:

Az iskolarendszerű és a felnőttoktatás képzési kínálatának fejlesztésével, bővítésével, a korszerű oktatási eszközök és módszerek alkalmazásával, a munkaerő-piaci kereslethez igazodó képzési struktúra révén növelhető a munkaerő állomány versenyképessége, amely egyben lehetőséget biztosít a gazdaság fejlődésének és képes kielégíteni a kereslet oldaláról a munkaerővel szemben megjelenő magasabb szintű elvárásokat.

Az intézkedés igazolása:

A Budapesti Agglomerációban a foglalkoztatási problémák csak részben vezethetők vissza a munkalehetőségek hiányára. A munkanélküliség jellemzően strukturális okokra (a munkaerő kereslet és kínálat eltérő szerkezetére), valamint súrlódásos okokra, a kereslet és a kínálat térben eltérő megjelenésére, vagyis információs problémákra vezethető vissza. Az agglomeráció sajátossága, hogy az álláskeresők munkavállalási hajlandóságát befolyásoló tényezők a munkavégzés körülményeivel, a bérezéssel kapcsolatos elvárások magasabb szinten vannak, mint a hátrányosabb helyzetű régiók munkavállalóinál.

Operatív célok:

1. A Területi Integrált Szakképző Központok működésének segítése
2. A kistérségi (munkaügyi kirendeltségi) szintű munkaerőpiaci-képzési érdekegyeztetés rendszeressé tétele
3. Az újonnan megjelenő képzési igények érvényesülésének segítése

Támogatandó tevékenységek:

1. egységes és átjárható szakképzési irányítás kiépítése szükséges,
2. kistérségi szintű rövid és középtávú munkaerő-piaci előrejelzések készítése,
3. kistérségi szintű keresett szakmák és telített szakmák jegyzékeinek összeállítása és megismertetése (fórumok, sajtó, internet)
4. a képző szervezetek, a közvetítők és a vállalkozások érdekegyeztetését, együttműködését segítő programok, rendezvények,
5. tanácsadás a pályaválasztás és pályaaorientáció kérdésében,
6. az újonnan megjelenő vállalkozói igényekre épülő képzési program szervezése,
7. a beruházásokhoz kapcsolódó speciális képzések,
8. a munkanélküliséggel veszélyeztetett munkavállalók képzési programjai,
9. a munkaerőpiacra szociális okok miatt visszatérők képzési programjainak támogatása, (gyes, gyed, beteg és idősgondozás)
10. e-learning projektek támogatása (a nyelvoktatás, az informatika a vállalkozói ismeretek, és a készségfejlesztések terén)
11. felsőfokú oktatási modulok beépítése a tananyagba, karrier központok működtetése,

---

12. korszerű és minőségi szakemberképzés kiemelt támogatása a BAFT Gazdaságfejlesztési Programjában meghatározott „komplex” szakmai területeken (turizmus, kereskedelem, logisztika).

Projekt alkalmassági kritériumok:

Szakmai és pénzügyi kidolgozottság, előzetes hatáselemzések, referenciák.

Előnyt élveznek azok a projektek, amelyek elősegítik a kapu és híd funkció erősödését.

Kedvezményezettek:

A Budapesti Agglomerációban élő munkanélküliek, aktív korú munkanélküliséggel veszélyeztetett munkavállalók, pályakezdő fiatalok, a munkaerőpiacra visszatérni kívánó munkavállalók, munkaerőhiánnyal küzdő vállalkozások, képző intézmények és szervezetek.

Indikátorok:

Dokumentumok, rendezvények száma, konvergáló képzésekben résztvevők száma, foglalkoztatási és munkanélküliségi adatok

4.2 A munkaerőpiacon hátrányokkal érintett csoportok (re)integrációjának segítése intézményesült térségi együttműködési rendszerek (paktumok) keretében

Az intézkedés definíciója:

A nyílt munkaerőpiacról kiszoruló, vagy a munkaerőpiacra való belépés tekintetében a hátrányokkal érintett munkavállalói csoportok elsődleges munkaerő-piaci integrációjának elősegítése, komplex, a főváros és az agglomerációs települések közti partnerségi rendszerekre épülő innovatív munkaerő-piaci programok megvalósítása, illetve ezekhez kapcsolódó módszertan kialakítása révén.

Az intézkedés igazolása:

Budapest és vonzáskörzete a munkaerő-piaci mutatók tekintetében az ország egyik leginkább kedvező helyzetben lévő térsége. A jelentős munkaerő-piaci kereslet, a munkaerőhiány ellenére egyes munkavállalói csoportok a munkaerőpiacon tartósan kívül rekednek, illetve munkaerőpiacra való belépésük igen komoly nehézségekbe ütközik. Megállapítható, hogy pusztán a rendelkezésre álló munkahelyek számának növelése nem oldja meg e csoportok integrációs problémáit. Fontos kiemelni, hogy a munkaerőhiánnyal párhuzamosan jelentkező jelentős munkaerő-piaci kereslet gyors és tartós kielégítése érdekében rendkívül fontos, továbbá nem mondhatunk le a jelenleg munkaerő-tartalékot képező, inaktív személyek kiaknázatlan, hasznosítható emberi erőforrásáról. Ezért olyan komplex, elsősorban a célcsoportokkal foglalkozó szervezetek erőforrásait allokaló, intézményesült együttműködésekre épülő programok indítása szükséges, melyek képessé teszik a hátrányokkal rendelkező munkavállalókat a tartós munkaerő-piaci beilleszkedésre. A főváros és vonzáskörzetének kedvező munkaerő-piaci adottságai, valamint innovációs kapacitása révén alkalmas arra, hogy az intézkedés kapcsán kialakuló módszertan, a létrejövő partnerségi rendszerek modellje, multiplikálható, hasznosítható legyen a régió, illetve az ország egésze, valamint az Európai Unió számára is.

Stratégiai célok:

1. A főváros és agglomerációja humán-erőforrás tartalékának optimális kihasználása érdekében munkaerő-piacon hátrányokkal érintett csoportok foglalkoztatási helyzete javuljon.
2. A foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokat nyújtó állami, önkormányzati és civil szervezetek együttműködése erősödjön, intézményes kereteket öltön.
3. A fővárosi kerületek és a velük szomszédos agglomerációs települések önkormányzatai munkáltatók, munkáltatói érdekképviseletek, civil szervezetek térségi foglalkoztatási paktumok szervezése, létrehozása által hangolják össze a foglalkoztatás növelésével kapcsolatos aktivitásaikat.

Operatív célok:

Budapest és a fővárosi agglomeráció települései közti együttműködési rendszerek, valamint, a munkanélkülieket és álláskeresőket segítő szervezetek közötti (önkormányzatok, civil szervezetek, munkáltatók, munkáltatói érdekképviseletek és az illetékes munkaügyi központok között létrejövő) együttműködés keretében programok, módszertani modellek létrehozása,

intézményesítése a hátrányokkal érintett csoportok munkaerő-piaci (re)integrációjának segítése kapcsán.

Támogatandó tevékenységek:

- Többszintű térségi partnerségi rendszerek (Pl. foglalkoztatási paktumok) létrehozása, illetve azok működtetését végző operatív szervezeti rendszerek felállítása.
- Olyan komplex személyiségfejlesztést biztosító (re)integrációs programok indítása, amelyben a programelemek alkalmazását egyénre szabottan biztosítják (munkaerő-piaci szolgáltatások, felzárkóztatás, szakképzés, nyújtása mellett mentori segítségnyújtás és a célcsoport esetében adekvát, személyre szabott segítő szolgáltatások biztosítása).
- Közösségi alapú (re)integrációs szolgáltatások biztosítása.
- Az önkormányzatok és a civil szervezetek, a munkaügyi központok együttműködésében az inaktív programba vonása, segítése, szolgáltatásaik összehangolása kapcsán.
- A munkaadók érzékenyítése a hátrányokkal érintett munkavállalói csoportok speciális élethelyzete, problémái iránt, fogékonnyá tenni a komplex program révén eredményesebben foglalkoztathatóvá váló humánerőforrás alkalmazása iránt, pl. tevékeny munkaadói részvételre épülő rendezvények, médiakampányok kapcsán.
- Esélyegyenlőség Tervek és aktivitások bevezetése for-profit szervezetek humán-erőforrás politikájában.
- A projekt kapcsán kialakuló modellek, módszertan multiplikációjával kapcsolatos tevékenységek.
- Az ismeretek terjesztésével, a nyilvánosság biztosításával kapcsolatos tevékenységek.
- A projekt tapasztalatának módszertani feldolgozásával, multiplikációjával kapcsolatos tevékenységek.
- Partnerségi rendszerek kialakítását, célzó konferenciák, fórumok, szakmai napok szervezése. Munkaerő-piaci információkat megosztó nyílt hozzáférésű, rendszeresen frissített adatbázisok és információs pontok létrehozása, kihelyezése a szolgáltató szervezetekhez.
- A partnerségek működtetését, illetve a projekt által érintett települések szakembereinek együttműködését segítő információs rendszerek létrehozása.

A támogatás célcsoportjai, kedvezményezettek:

Térségi partnerségek, konzorciumok. A főkedvezményezett, illetve a partnerség vezetője helyi önkormányzatok, vagy önkormányzati társulások lehetnek. Kedvezményezettek lehetnek közvetlenül önkormányzati fenntartású és civil szervezetek, illetve a központi költségvetésben szereplő szervezetek, amennyiben a partnerségen belül olyan feladatot látnak el, illetve olyan szolgáltatást működtetnek, mely nem kapcsolódik szervesen jogszabályban meghatározott szolgáltatási kötelezettségeikhez. Egy település egyszerre több térségi együttműködésnek is tagja lehet.

Horizontális elvek

Fenntartható fejlődés:

Az intézkedés végrehajtása kapcsán kiemelt figyelmet kell fordítani a humán-ökológiai szempontok érvényre juttatására, az előállított javak és termékek környezetbarát jellegére. A

támogatott programoknak kiemelten kell segíteni a természetes és épített környezet állapotának megőrzését, fejlesztését.

Esélyegyenlőség érvényesülése:

Az intézkedés végrehajtása kapcsán kiemelt figyelmet kell biztosítani a különböző társadalmi hátrányokkal küzdő csoportok helyzetének javítására, az intézkedés kapcsán megvalósuló tevékenységek végrehajtása kapcsán szigorúan tiltott a nem, kor, etnikai hovatartozás, vallási, vagy politikai meggyőződés szerinti negatív diszkrimináció. A tevékenységek végrehajtása kapcsán fokozott figyelmet kell fordítani a fizikai akadálymentesség biztosítására.

Partnerség és a kommunikáció:

Az intézkedés végrehajtása kapcsán kiemelt figyelmet kell fordítani új, intézményesült partnerségi rendszerek kialakítására, melyben a szakmai partnerek munkamegosztáson alapuló együttműködése, folytonos szakmai kommunikációja hosszú távon biztosítható. A megvalósuló tevékenységeknek a lehető legszélesebb szakmai és társadalmi nyilvánosságot kell biztosítani. A támogatott programoknak, a nyilvánosság révén, a szakmai környezetre innovatív hatást kell gyakorolniuk, illetve a médiafelületek, tömegkommunikációs eszközök hatékony felhasználásával „érzékenyíteniük” kell a munkaadókat, tágabb értelemben a társadalmat, a hátrányokkal küzdő munkavállalói csoportok helyzete, problémái iránt.

Projekt alkalmassági kritériumok:

Partnerség:

A projektben magvalósító partnerként kell szerepelnie legalább egy fővárosi kerületnek és legalább egy agglomerációs településnek.

A partnerségben aktív szerepet kell vállalnia a partnerségben részt vevő településenként:

- helyi önkormányzatnak
- munkanélküliek segítségét jogszabály alapján végző önkormányzati fenntartású, vagy az önkormányzattal kötött, adott szakfeladatot érintő ellátási szerződéssel bíró civil szervezetnek
- az illetékességgel bíró munkaügyi központnak, illetve kirendeltségének.

Előnyben részesül az a projekt, amelynek partnerségi rendszerében a Központi Régióban működő legalább ötven főt foglalkoztató munkáltató, illetve a régióban hatáskörrel bíró munkaadói érdekképviseleti szerv is szerepet vállal.

A partnerségnek a fent említett kötelező tagok mellett kötetlen számú magvalósító és támogató tagja lehet.

Innováció:

A projektnek új partnerségi szerveződést kell kialakítania, azonban az nem akadály, ha a partnerség tagjai között már voltak korábbi együttműködési megállapodások, együttműködésben magvalósuló programok.

A projektnek új módszertani rendszer kialakítását kell céloznia, azonban az nem akadály, ha a kialakításra kerülő módszertan egyes elemei már korábbi programokban meghatározásra, alkalmazásra kerültek és nem állnak kizárólagos használatot biztosító törvényi védelem alatt.

Előnyt élveznek azok a projektek:

amelyek innovatív, újszerű, de szakmailag megalapozott elemeket, módszereket alkalmaznak, illetve amelyekről a szakmai és szervezeti környezetre való fokozott hatás, illetve a multiplikáció tekintetében a legjobb eredmény várható.

Intézményesülés:

A projekt eredményeképpen a partnerek között intézményesült, dokumentált és operatív, szolgáltatói szinten is megvalósuló együttműködési rendszernek kell kialakulnia, melyek szervezeti és pénzügyi fenntarthatósága hosszú távon garantálható.

Időzítés:

A partnerségek kialakítását, a projektszervezetek felállítását és az együttműködést megalapozó megállapodások megkötését (előkészítő szakasz) követő megvalósítási szakaszban, az operatív szintű együttműködés elindítása, a koordináló szervezet, a komplex személyiségfejlesztő program működtetése. A lezáró szakaszban a támogatási időszakon túlnyúló folyamatos működtetés, a program-monitoring biztosítása a kidolgozott módszertani anyagok bemutatása, módszertani innovációs és multiplikációs fórumok szervezése.

Finanszírozás:

A támogatás alapvetően a partnerséget (paktumot), a programmegvalósítást koordináló szervezet felállításának költségeire, illetve a támogatható tevékenységek költségeire igényelhető. A partnerségnek meghatározott, közösen biztosított önrésszel és meghatározott mértékű likviditási tartalékkal kell rendelkeznie. A fenntarthatóság közös finanszírozásra épülő térségi paktumok működtetésével biztosítható.

Indikátorok:

- Foglalkoztatási célú, illetve hátrányos helyzetű munkavállalók munkaerő-piaci beilleszkedését segítő intézményesült partnerségek száma.
- Az elsődleges munkaerőpiacon elhelyezkedett, programból való kilépést követően több mint hat hónapig foglalkoztatott személyek száma.
- Esélyegyenlőségi Tervet bevezető for-profit cégek száma.

4.3 A felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztése; tudásrégió megalapozása

A formális képzés, a közoktatás, az iskolarendszerű szakképzés tartalmi és szervezeti tekintetben nem alkalmazkodik kellő gyorsasággal és rugalmassággal a társadalmi, gazdasági és technológiai változásokhoz, a kereslethez, vagyis az igényekhez.

Az intézkedés definíciója:

A tudásalapú társadalom, a versenyképes gazdaság és az élethosszig tartó tanulás korszakába lépve a humán ellátórendszernek is fel kell venni a lépést a modernkor kihívásaival. Mivel jelenleg jelentős hiányosságok tapasztalhatók az egész életen át tartó tanulás területén. Egyfelől az oktatás, képzés különböző szintjei, formái továbbra sem alkotnak egységes, egymásra épülő és szervesen összekapcsolódó rendszert, másfelől nem biztosítottak a tanuláshoz történő egyetemes hozzáférés feltételei. Különösen az alacsony képzettségű vagy a képzettség nélküli felnőtt népesség számára jelent szinte áthidalhatatlan nehézséget a megfelelő tanulási, képzési lehetőségekhez történő hozzájutás. Ezért az emberi erőforrás a nemzetközi méretekben versenyképes, tudásalapú gazdaság kulcstényezője. A humán erőforrás minősége döntő mértékben annak függvénye, hogy az egyének milyen tudás, készségek birtokában vannak, továbbá, hogy aktív életük folyamán milyen lehetőségek és valós esélyek kínálóznak számukra korszerű versenyképes tudás és készségek megszerzésére, ill. meglévő tudásuknak, ismereteiknek a technológiai fejlődés, a munkaerőpiac mindenkori igényei szerinti, egyidejűleg életminőségük javítását is segítő gyarapítására, megújítására. A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása (szakképzés átalakítása), valamint a felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztése (idegen nyelvű kurzusok, külföldi egyetemekkel közös diplomák, diák- és kutatócsere, távoktatás).

Az intézkedés indoklása:

A tanulás társadalmi és egyéni szintű anyagi ráfordítási igényeinek folyamatos növekedése, valamint a költségek szerkezetének jelentős és gyors változása;

A magasabb képzettségi szint elérése iránti társadalmi méretű igények növekedése, ami többek között a középfokú oktatás általánossá válásában, a felsőoktatás tömegesedésében, a magasabban képzett munkaerő iránti kereslet növekedésében fejeződik ki. Az ismeretek gyors elavulása, a megszerzett tudás és képességek folyamatos megújítása munkaerő-piaci relevanciájának erősödése;

Az innovációs potenciál, mint a versenyképesség kulcstényezője a gazdasági tevékenység hajtóerejévé és szerves alkotóelemévé vált;

Továbbá az iskolarendszerű és a felnőttképzési oktatási intézmények képzési kínálatuk fejlesztésével, bővítésével (például: vállalkozói, számítástechnikai, nyelvi, turisztikai ismeretek), a munkaerő-piaci kereslethez igazodó képzési struktúra kialakításával növelik térségük versenyképességét, és egyben erősítik az ott élők identitástudatát. A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása műveletet javasolt és célszerű kiegészíteni egyrészt a munkaerő kínálat rugalmasságának, és egyúttal összehangoltságának biztosítása érdekében az egységes és átjárható szakképzési irányítás kiépítésének műveleti elemmel, másrészt a munkaerő kereslet megfelelő és tér-érzékeny felmérése érdekében a kistérségi szintű rövid és középtávú munkaerő-piaci előrejelzések készítésének, a kistérségi szintű keresett szakmák jegyzékeinek összeállítása és megismertetése műveleti elemekkel.

Stratégia, átfogó, illetve hosszú távú célok bemutatása:

- Tudásváros - tudásrégió pozíció feltételeinek javítása
- A térség tudásbázisának fejlesztése
- A humán erőforrások versenyképességének és adaptációs készségének növelése
- A képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása
- Az oktatási intézmények képzési kínálatának munkaerő-piaci kereslethez és a korszerű Európai Unió tudásközpontok irányelveinek megfelelő konstruktív-kritikus figyelembevételével való fejlesztése
- A felsőoktatás és a gazdasági szféra kapcsolatának erősítése (gyakornoki program, menedzsmentképzés)
- Diák- és kutatócsere támogatása az EU-n belül
- Oktatási együttműködés más EU-s felsőoktatási intézményekkel

Szükséges intézkedések: a felsőoktatás csak jól képzett közép és alafokra alapozva képes megvalósulni.

- A munkaerő-piaci igényekre történő gyors reagálás érdekében a felsőoktatási intézmények hatáskörébe helyezi a továbbképzési rendszer sajátos képzési formáját jelentő szakirányú továbbképzési szakok létesítését és indítását, amely a már meglévő végzettségi szinten újabb, speciális szakképzettség megszerzését teszi lehetővé.
- A felsőoktatási intézményekben nagy különbség van az infrastrukturális kapacitásokban: oktatóhelyek, kutatói terek, szolgáltatói terek területén. A 2007-2013-as tervezési periódusban a felsőoktatási infrastrukturális beruházások elsődleges célja: a felsőoktatásban megkezdett átfogó és európai felsőoktatási térséghez történő csatlakozás követelményeit teljesítő reformfolyamat és modernizáció végigvitelének, továbbá az ESZA alapú humán erőforrás-fejlesztési műveletek megvalósításának alátámasztása
- A felsőoktatásban a bolognai folyamat teljes körű megvalósítása érdekében a többszintű képzés átfogó kiépítésével folytatni kell a változó munkaerő-piaci igényekhez rugalmasan alkalmazkodó, gyakorlatorientált képzési programok kidolgozását és bevezetését
- Az oktatás, mindenekelőtt az iskolarendszerű szakképzés tartalmát a munkaerő-piaci igényekhez kell igazítani. Meg kell teremteni a formális és nem formális oktatási, képzési rendszerek, illetve a foglalkoztatási rendszer pályaaorientációs és tanácsadási hálózata közti kapcsolat szakmai és technikai feltételeit.
- A felsőoktatás szerepének erősítése az alap- és alkalmazott kutatásokban (kutató egyetemek, doktori és posztdoktori álláshelyek, hallgatói foglalkoztatás)
- A művelet célja a felsőoktatási alap- és alkalmazott kutatási színvonal emelésének támogatása a kutatás-fejlesztés humán erőforrásai minősége javításának ösztönzése révén, továbbá a kutatási kapacitás bővítése, a kutatáshoz és a képzéshez kapcsolódó szolgáltatások körének bővítése a felsőoktatási alap- és alkalmazott kutatások színvonalának emelése, a kutatói munka vonzerejének növelése, fokozottabb elismerése érdekében.

Prioritások:

- Állami és üzleti /business gazdasági K+F szektor kapcsolatainak erősítése
- Felsőoktatás és a munka világa közötti kapcsolat erősítése
- Szakképzés és munkaerő-piaci igények összehangolása kísérleti programokon keresztül

- Olyan oktatási rendszer kialakítása, hogy elmélyítse a diákokban a folyamatos tanulásra való igényt, készséget és képességet
- Képző intézmények képzési rendszerének igazítása a munkáltatók szükségleteihez (a szakképzés alakítása a piac igényeihez, mester(ember)képzés bővítése, technikus, „technikus+” képzés)
- Pályaválasztási információs pontok létesítése, börzék, karrier irodák, egyéni szakmai tapasztalatok szervezett keretek között történő átadása középiskolai tanulók és egyetemi hallgatók számára: „ha nagy leszel, akkor milyen feladatok lesznek és azok milyen készségeket kívánnak”
- Szakemberek a hátrányos helyzetű térségekbe, kistelepülésekre, komplex támogatásuk (gyakornoki program, hazatérési támogatás)
- Idegen nyelvek és informatikai ismeretek oktatásának serkentése a térségben (kihelyezett oktatóhelyek)
- A turisztikai szakemberképzés színvonalának, feltételeinek javítása, fejlesztése központi és/vagy önkormányzati támogatással
- Területfejlesztési szakemberhálózat kiépítése az agglomeráció kistérségeiben.

Operatív célok:

A program keretében lebonyolítandó fejlesztéseknek egy olyan oktatási rendszer megteremtését kell szolgálniuk, amely:

- a gazdaság számára biztosítja a versenyképes tudást szerzett, illetve az azt folyamatosan megújítani képes és hajlandó humán erőforrásokat;
- környezetére nyitott, eredményességi céljait folyamatosan és reflexív módon igazítja a társadalom és gazdaság igényeihez, képes e célok hatékony érvényesítésére;
- működteti azokat a mechanizmusokat, amelyek biztosítják az oktatási szolgáltatások minőségének folyamatos fejlesztését, jutalmazza a magas egyéni és szervezeti teljesítményt, ugyanakkor ösztönzi és támogatja a gyenge teljesítmény javítását;
- sikeresen kompenzálja a társadalmi és egyéni hátrányok tanulási teljesítményekre gyakorolt negatív hatását, minden életrszakaszban és minden élethelyzetben döntési és tanulási lehetőségek széles skáláját biztosítja a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjai számára; sikeresen segíti a tehetségek felismerését és kibontakozását;
- minden életrszakaszban képes erősíteni a tanulással szembeni pozitív, motivált és ösztönzött attitűd kialakulását; gyakorlati ismereteket tanít, pl. transznacionális ügymenet, viselkedés, üzleti levél, stb... és a multikulturális, kozmopolita, plurális szemlélet elsajátítását;
- megerősíti a magyar társadalom kulturális kohéziójának fenntartásában betöltött szerepét, hozzájárul az ország kulturális nyitottságának javításához;
- maga is tudás-intenzív szolgáltató rendszerré válik, folyamatosan megújítja saját tudáshátterét, ösztönzi és támogatja egyéni és intézményi szereplőinek tanulását;
- elektronikusan összekapcsolt és integrált információs rendszerei révén hatékonyan, átláthatóan és elszámoltatható módon használja fel a rábízott költségvetési és magán forrásokat, kapacitásait folyamatosan feladataihoz és céljaihoz igazítja;
- fejlett hálózati hozzáférés, eszközpark és tartalomszolgáltatás révén segíti a digitális írástudás elsajátítását, annak nemzetközi versenyképességnek megtartását,

- az idegen-nyelv tudás elterjesztése és általánossá tétele révén elősegíti a kereskedelmi, pénzügyi, tudományos, kulturális és egyéb kapcsolatok kiépülését hazánk és az Európai Unió többi tagállama között;
- hatékonyan, átláthatóan és elszámoltatható módon használja fel a rábízott költségvetési és magán forrásokat, kapacitásait folyamatosan feladataihoz és céljaihoz igazítja;
- biztosítja működésének költséghatékonyságát, törekszik a ráfordítások és eredmények közötti kapcsolat erősítésére;
- a tanulás és nevelés-oktatás számára kiszámítható, stabil környezetet teremt, magas színvonalon biztosítja azok tárgyi és személyi feltételeit.

Támogatandó tevékenységek:

A művelet célja a vállalkozások és a kutatói szféra együttműködésének ösztönzése, közös kutatási projektek, továbbképzési programok kidolgozásával és finanszírozásával

A művelet főbb tevékenységei:

- Spin off¹⁰ cégek létrehozásának ösztönzése és támogatása.
- Az egyetemi kutatóhelyek és a gazdaság szereplői által közösen kidolgozott kutatások szervezése és lebonyolítása a hallgatók bevonásával, vállalati gyakorlőhelyek biztosítása
- A menedzseri kompetenciák (innovációs menedzserképzés, tudásmenedzsment, PR, innovációs kultúra, stb.) fejlesztését segítő képzések helyi igények kielégítésére szolgáló kínálatának bővítése, fontos a kompetenciákra oktatás kérdése,
- A kutatási potenciál bővítéséhez szükséges felsőoktatási intézményi szolgáltatói- és ügyfélkapacitás bővítése, a tudás- és technológiatranszferrel összefüggő tevékenységek támogatása

Valamint a művelet célja az intézményekben felhalmozódott szakmai ismeretek, kutatási eredmények hozzáférhetővé és használhatóvá tétele a tágabb közösség számára is.

A művelet főbb tevékenységei:

- A tudományos eredmények társadalmi ismertségének és elismerésének erősítése érdekében kutatói és innovációs díjak alapítása
- A tudományos kutatások eredményeinek hasznosulását bemutató ismeretterjesztő dokumentumok kiadása, terjesztése.

Célcsoportok:

A felsőoktatási és közoktatási intézmények kulturális szolgáltató és tudásközpont szerepének erősítése a régióban, ezért a projekt a Budapesti Agglomeráció valamennyi településére vonatkozik, ahol működnek egyetemek és főiskolák.

A felsőoktatási intézmények továbbképzési intézetei, centrumai kapacitásának növelése, amelynek keretében:

- vállalati beruházásokhoz kötődő képzések támogatása, kihelyezett képzések támogatása
- diplomások át- és továbbképzése (szakirányú, OKJ-s képzések)

---

¹⁰ Az elméleti kutatási eredmények mielőbbi hasznosítását segíti elő, ezzel a kutatást a piaccal kapcsolja össze. Az oktatási intézmények pályázati irodáinak tevékenységét bővíteni szükséges techno-transzfer irodával, és innovációs menedzserek alkalmazására igény jelentkezik.

- kompetencia alapú képzések támogatása a felsőoktatásban és a diplomások továbbképzésében

Horizontális elvek:

Célja, hogy az oktatási rendszer kialakítsa a diákokban a folyamatos tanulásra való készséget és képességet, hogy az újonnan kialakított szemlélet és képzés megfeleljen az élethosszig tartó tanulás elvárásainak, korszerű követelményrendszerének. Távlati cél: a tudás közvetítőjévé az iskola mellé a munkahely lépjen elő, a képzések szakma-specifikus ismereteket adjanak át, hogy a leendő munkavállaló – munkaerő-piaci esélyei növelése érdekében – megfelelő képzési kínálat közül választhasson és abból részesüljön. A programban résztvevő, felnőttképzést nyújtó helyi vállalatok, cégek, vállalkozások, munkaügyi központok és oktatási intézmények együttműködésének támogatása.

Projekt kiválasztási kritériumok:

A tudásbázis különlegesen fontos szerepet tölt be a Budapesti Agglomeráció fejlődésében, azáltal, hogy a tudásipar húzóágazatai itt koncentrálnak és e koncentráció révén szinergikus hatást gyakorolnak a városfejlesztésre. Ezek közé a húzóágazatok közé tartozik a felsőfokú oktatás, a speciális gazdasági igényeket kielégítő szakképzés és a kutatóbázisok koncentrációja. A felsőfokú oktatás minőségi fejlesztése kívánatos Budapesten, míg a régi-új központok megerősítése, fejlesztése (Gödöllő, Piliscsaba, Zsámbék) az agglomerációs gyűrűben.

Indikátorok:

Evidenciálisan: Átfogó mérési, értékelési és minőségirányítási rendszerek fejlesztése révén.

- A diák- és kutatócserék száma, együttműködések száma az EU-s felsőoktatási intézményekkel, kutatás-fejlesztések száma, gazdasági tevékenységekbe bevont egyetemek száma. Együttműködési megállapodások megkötésének száma.
- 2005-ben elfogadott Magyar Universitas Program és program alapján kidolgozott új felsőoktatási törvény (2005. évi CXXXIX. törvény) teremtették meg.
- Létrehozott új szellemi hozzáadott értéket jelentő munkahelyek száma.
- Felsőoktatási és vállalkozói iparjogvédelmi oltalmat szerzett új szellemi alkotások száma növekedése.
- Új technológia-intenzív vállalkozások (spin-off, start-up) száma.
- Új kutatási projektek száma.
- Új kutatási projektekbe bekapcsolódó oktatók, kutatók száma.
- Tudományos ismeretterjesztő rendezvények száma tudományosan minősített fők száma, mérnöki és természettudományos ismeretekkel rendelkezők száma. www.cordis.hu

4.4 Az együttműködések ösztönzése, a kommunikáció és a partnerség elősegítése

Az intézkedés definíciója:

A társadalmasítás fő célja és feladata az, hogy a területi szereplők megismerjék a fejlesztési stratégiát, tudásukkal, tapasztalataikkal hozzájáruljanak annak igényvezérelt konkretizálásához, és elfogadják, magukénak érezzék az elérendő közös célokat. Ezzel úgy gondoljuk, hogy nemcsak partnerei lesznek az egyes projekteknek, hanem alkotó szellemiségükkel, esetleg pénzügyi tőkájukkal (Public Private Partnership/PPP) nagymértékben képesek hozzájárulni ahhoz, hogy a helyi igények szerinti megvalósulás gazdagodjon.

Az intézkedés igazolása:

A stratégia-alkotás és a program érvénybe lépésének alapvető komponense a társadalmasítás. Már a koncepcionális célok kitűzése során fontos, hogy az „aktivitási térségben” élők támogatását ennek érdekében megnyerjük, ezzel új helyi szinergiákat is bekapcsolhassunk a végrehajtásba. És nem elhanyagolható körülmény, hogy a helyi ellenkezéseket, konfliktusokat megelőzhetjük. Az épített környezetbe történő beavatkozások társadalmi hatás vizsgálata, megvalósíthatósága a területfejlesztési törvényben előírtaknak megfelelően, elengedhetetlen. A megvalósíthatósági vizsgálat nemcsak többletet jelent a végrehajtásban, de hozzájárul ahhoz is, hogy kapcsolatot teremtsen az ott élők és az akció célja között. A célok elfogadását követően javasoljuk, hogy minden intézkedésnek legyen kommunikációs melléklete, és tartalmazza a megvalósult egyeztetések során elhangzott véleményeket, és a résztvevők listájával igazolja annak megvalósulását.

Operatív célok:

A társadalmasítás során a felek arra törekednek, hogy megismertessék a fejlesztés irányait a helyben működő szervezetekkel, az ott élő lakossággal. A kommunikáció során ezzel tájékoztatást adnak, véleményt kérnek és tesztelik a beavatkozás várható társadalmi, gazdasági és környezeti hatását. Ezzel közreműködő partnerség jöhet létre, nemcsak megismerik a fejlesztés irányait, de mód nyílik a várható ellenvélemények kinyilvánítására is. Mindez a célok megvalósulásának folyamatában kiemelt jelentőségű.

Támogatandó tevékenységek:

- Támogatandó olyan pályázat kiírása, amely a területfejlesztési (regionális, térségi, kistérségi) munkában jelentkező kommunikációs szituációkat, mind szóbeli, mind írásbeli tananyagként összefoglalja és az ilyen irányú képzések ajánlott oktatási részévé teszi.
- A lakosság érdeklődése a körülötte zajló fejlesztések iránt fokozatosan növekszik. A lakossági fórumokon szükséges olyan szakemberek moderátori munkáját igénybe venni, akik erre felkészültek, és hatékonyan végzik el feladatukat. Támogatandó az ilyen típusú kommunikációra képzés, és a moderátorok oktatása.
- Térségi szintű munkacsoport létrehozása a helyi (kistérségi, kerületi) szervezetek és szerveződések szakmai részvételével, ami alkalmas a folyamatos kapcsolattartásra, képviseli a terület érdekeit a térség fejlesztési elképzeléseiben.

- SWOT műhelytalálkozók szervezésének támogatása, melyek során tematikus, moderált fókuszcsoportok módszerével készíthetjük el azt a prioritásokat tartalmazó problémafát és célfát, ami a projektek alapját jelenti. Így biztosítható az, hogy olyan célok kerüljenek meghatározásra, amelyek valóban relevánsak és támaszkodnak a helyi igényekre. A résztvevők listája jegyzőkönyvben kerül rögzítésre.
- Támogatandó az ágazati szakértők és térségi szakemberek bevonásával megvalósuló, a Budapesti Agglomeráció jelenével és jövőjével foglalkozó fórumok és tájékoztató rendezvények szervezése.
- Támogatandó az elektronikus, Internet alapú kommunikáció, a honlapfejlesztés, a hozzáférhetőség biztosítása, Hírlevél és direkt mail küldés.

Projekt alkalmassági kritériumok:

- Előnyben részesül az a projekt, mely a Budapesti Agglomeráció térségének egésze számára nélkülözhetetlen együttműködési hálózat kiépítését célozza meg akár az információs technológia lehetőségeinek kiaknázásával, akár a személyes kontaktusra épülő módszerek - rendezvények, fórumok - alkalmazásával, akár a kommunikáció hatékonyságát növelő "tudásbázis" - képzés, oktatás - bevezetésével.
- Előnyt élvez az a projekt, melyben megtalálható a projektről bekért előzetes szakértői vélemények statisztikai értékelése; és a projektek által használt szakmai kifejezések glosszárium-szerű függeléke, ami a célok megértését segíti elő. Továbbá elvárás, hogy az egyes munkafázisok eredménydokumentációja, valamint az elfogadó szerv által jóváhagyásra kerülő munkarészek elkülönült dokumentálása megoldott és átlátható legyen.

Horizontális célok:

A természeti és a humán környezet harmonikus egyensúlyának megvalósítása, a kitűzött célok megértése és továbbadása, ebben a partnerség kialakítása, a célok minél teljesebb beillesztése a tervekbe. A jövő regionális munkájának egyik újdonsága az lehet, hogy mennyire vagyunk képesek szintetizálni, konszenzusra juttatni az egyes célkitűzéseket. Ezzel részben hozzájárulhatunk ahhoz, hogy átfedések ne alakuljanak ki, részben pedig ahhoz, hogy a multiplikátor hatások kialakuljanak.

Célcsoportok:

Lakosság, területfejlesztésben érintett szereplők, leendő és gyakorló területfejlesztési szakemberek. Azok, akik számára fontosnak tartjuk a figyelemfelhívást, a támogatandó célok megértését, a koordinálást. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a „legjobb gyakorlatokkal” rendelkező teamek átadhassák már kipróbált gyakorlatukat.

Indikátorok:

A társadalmisításban résztvevők száma, érintett szerveztek száma, az egyeztetés során beérkezett vélemények száma. A vélemények értékelése és megválaszolása, statisztikája, az aktivizált, véleménynyilvánításra és részvételre felkért lakosság és intézményi egységek száma.

Időzítés:

Határozzuk meg az egyes projekteknel mely szakaszaban kikkel es mit szukseges egyeztetni, amely egy kommunikacios mellékletben kerül összesítésre.

Finanszírozás:

Határozzuk meg a résztvevők pénzügyi megvalósításban betöltött szerepét. A többes finanszírozás előnyt jelent. Akiknek a projekt céljának megvalósítása kiemelten áll érdekében, azok fokozottan vállalhatnak részt a finanszírozásban. Az önkéntesen végzett munka nagy mértékben emeli a célok megvalósulásának hatékonyságát.

4.5 Környezettudatosság fokozása az agglomeráció szintjén

Az intézkedés definíciója:

Célunk a **termelő vállalatok** és az **ott élő lakosság környezeti párbeszédének** létrehozása és fenntartása, a „Termelő és szennyező fizess” és „A jobb környezet veled kezdődik” Európai Unió elveivel azonosuló magatartás támogatása. Annak érdekében, hogy környezetünk élhetőbb legyen és alkalmassá váljon a nemzetközi üzleti élet fogadására, szükséges a technológiai alkalmazások nyitottabb, tájékoztató megismertetése. A márkanamevekre épülő „bízjal bennem” folyamatot felváltotta a részletes adatokat felsoroló „mondd meg” szakasz. A környezet-tudatos fejlődés most érkezik a fejlesztésnek abba a szakaszába, amikor a termelő és szolgáltató egységek azzal képesek a helyben élőket meggyőzni, ha nyitott napokat szerveznek és láthatóvá teszik a termelés környezeti terhelésének csökkentésére tett erőfeszítéseiket a „Mutasd meg” folyamat részeként.

Az intézkedés igazolása:

A termelés fokozódása és az életszínvonal javulása együtt jár környezeti erőforrásaink nagyobb arányú felhasználásával. A fenntartható fejlődés feltételeinek megőrzése végett az emberi és a természeti erőforrások fokozott összhangja szükséges. Ennek egyik útja a környezeti terhelés mérséklése, az innen eredő járadékok emberi erőforrás fejlesztésre történő fordítása. Ezzel valóra válhat a **természeti tőke**, környezetünk értékarányos megóvása, munkalehetőségek teremtődnek és napi környezetünk is kellemesebbé válhat. Pl. a veszélyes munkahelyek csökkenése alapvető javulást eredményezett. A minőségbiztosítás különböző formáinak megszerzése folyamatos elvárásokat fogalmaz meg a termelésre és a kibocsátásra. A munkahelyekre és a munkavégzésre vonatkozó egészségügyi előírások megvalósítása folyamatosan felhívják erre a figyelmet.

Operatív célok:

- A környezeti szempontú gondolkodás kialakítása: szükséges a piaci mechanizmus megváltozó értelmezése, miszerint nem a hulladék deponálása, gyűjtése és újrahasznosítása jelenti a fő célt, hanem hogy a szennyezés keletkezése mérséklődjön (hulladék piramis új értelmezése), valamint érvényt kell szerezni a TEAOR-hoz köthető környezeti terhelési jellemzők alapján történő ellenőrzésnek, továbbá támogatandó a folyamatos párbeszéd a termelőkkel, szolgáltatókkal, a lakosság számára a környezet terhelési díj megértését célzó rendezvények szervezése.
- Az önkormányzatok környezetgazdálkodási eszköztárának újragondolása, bővítése, mely magában foglalja az intézkedések ösztönző vagy korlátozó jellegének meghatározását, a kompenzációs rendszer elemeinek kimunkálását és bevezetését, valamint a szükséges jogszabályi háttér kialakítását.
- A környezetbarát szemlélet érvényesítése a tevékenység egészében, nemcsak a kimeneti értékek meghatározása esetében. Minél több vonatkozásban arra célszerű törekedni, hogy ne kimenteti értékek legyenek meghatározva, hanem maga a tevékenység egésze hordozza a környezetbarát szemléletet.

Támogatandó tevékenységek:

- Támogatandóak azon gazdasági tevékenységek, beruházások, melyek kiemelt célja a környezeti fenntarthatóság érvényesítése, a környezetállapot romlásának csökkentése, illetve a további romlás megakadályozása, például: környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása, város-rehabilitációs programok és a barnamezős beruházások megvalósítása, környezetvédelmi ipar bővítése.
- Támogatandó a vállalkozások működésének szintjét és a nemzetközi együttműködésbe történő bekapcsolódásnak az alapját jelentő minőségbiztosítási és minőségirányítási tanúsítványok megszerzése.
- Támogatandóak a természeti környezet rehabilitációjára irányuló tevékenységek, melyek összhangban vannak a térség fejlesztési és rendezési terveiben foglaltakkal.
- Támogatandó az önkormányzat környezetgazdálkodási szakmai felkészülésének folyamatos növelése.
- Támogatandó a környezeti elemek folyamatos mérését végző és értékelő laboratóriumi munka támogatása,
- Támogatandó a kockázati elemek folyamatos monitoring rendszerének kiépítése, kockázati elemzések elkészítése,
- Támogatandó olyan ismeretterjesztő fórumok megtartása, amelyek a környezeti elemek megőrzésére vonatkozó ismeretekről adnak tájékoztatást.

Horizontális célok:

A természeti és a humán környezet harmonikus egyensúlyának megvalósítása, a kitűzött célok megértése és ebben a partnerség kialakítása, a célok minél teljesebb beillesztése a tervekbe.

Projekt alkalmassági kritériumok:

Kiemelten támogatjuk azokat a projekteket, amelyek a helyi gazdaság fejlesztése során figyelemmel vannak az ott élők jobb környezeti feltételeire. Olyan technológiát valósítanak meg, amely kíméli a környezetet. Előnyt élveznek azok a projektek, amelyek elősegítik az innovációt, a technológia-transzfert, a szektor-specifikus fejlesztések (pl. információ technológia, gépipari beszállítás), azok a projektek, amelyek a kiegyenlítettebb térszerkezet irányában hatnak, stratégiai fontosságú helyeken található (kistérségi központok, közlekedési csomópontok), az építészeti környezet értékeit megőrző, újrahasznosító fejlesztések. Azok a tervezési munkák, amelyek környezeti hatás mechanizmusokat vizsgálnak, kiemelt támogatásban részesüljenek.

Célcsoportok:

Önkormányzatok, szakmai intézmények, kutatóhelyek, civil szervezetek, vállalkozások.

Indikátorok:

Rendezvények száma, oktatás és tájékoztató anyagok elkészülte, a környezeti terhelés mérési eredményeinek javulása.

Időzítés:

Általános és folyamatos figyelemfelhívás, a beruházások során környezeti gazdasági hatáselemzés.

Finanszírozás:

A zöld portfóliós/a környezeti terhelés mérséklését figyelembe vevő fejlesztések kedvezményezése, az ilyen irányú gondolkodás támogatása, PPP előny.

A beruházások során környezeti szakemberek bevonása annak érdekében, hogy támogassuk az önkormányzatok ökológiai ismeretinek a megalapozását.

5 MODELLPROGRAM JAVASLATOK

5.1 Agglomerációs Humánerőforrás Paktumok Koordinációs Irodájának kialakítása (továbbiakban APKI) a BAFT szervezeti keretein belül

Célterülete	A megvalósítás helyszíne a Budapesti Agglomeráció térségének egésze.
Program céljai	<i>A program rövid távú célja:</i> Budapest, illetve részei (kerületek, városrészek, kerületi szövetségek), valamint az agglomerációs települések, kistérségek, illetve azok szövetségei közötti foglalkoztatási paktumokra irányuló kezdeményezések intézményesülésének elősegítése, új paktumok generálása. A kialakításra kerülő Koordinációs Iroda fő feladata a paktumok kialakításához szükséges szervezési, információs és módszertani szolgáltatások biztosítása. <i>A program középtávú stratégiai célja:</i> A fővárosi és a velük szomszédos agglomerációs települési önkormányzatok, munkáltatók, munkáltatói érdekképviseltek, civil szervezetek térségi foglalkoztatási paktumok szervezése, létrehozása által hangolják össze a humánerőforrás-politikájukat, a foglalkoztatás növelésével kapcsolatos aktivitásaikat. <i>A program hosszú távú stratégiai célja:</i> A főváros és agglomerációja humán-erőforrás tartalékának kihasználása mellett, a munkaerő-piacon hátrányokkal érintett csoportok foglalkoztatási helyzete javuljon, az agglomeráció munkaerő-kereslet és kínálata közötti összhang erősödjön.
Tartalmi elemek	<i>A program indoklottsága:</i> A főváros és az agglomeráció munkaerőpiaca szervesen összekapcsolódik, áthágja a közigazgatási határokat, több százezer agglomerációban élő ember dolgozik, tanul a fővárosban. Ebből adódóan a térség versenyképességét alapvetően befolyásoló humán-erőforrás hasznosítás terén, hatékony szakmapolitika is csak a közigazgatási határokat áthidaló, a szervezeti erőforrásokat allokáló kezdeményezésekre, stratégiai együttműködésre épülve valósulhat meg. A fővárosi kerületek és a velük szomszédos agglomerációs települések önkormányzatai, munkáltatók, munkáltatói érdekképviseltek, civilszervezetek térségi foglalkoztatási paktumok szervezése, létrehozása által hangolhatják össze (mint erre az országban egyre több pozitív példa mutatkozik) a humán-erőforrás stratégiájuk megvalósításával, valamint a foglalkoztatás növelésével kapcsolatos aktivitásaikat. <i>A fejlesztés tevékenységei:</i> • A BAFT által ellenőrzött, hatékony, alacsony infrastruktúraigényű koordinációs iroda létrehozása. • Humán-erőforrás fejlesztési, illetve foglalkoztatási célú intézményes együttműködések generálása, koordinálása, módszertani támogatása. • A Budapesti Agglomeráció munkaerő-piaci folyamatainak naprakész monitorozása, a rendelkezésre álló információk szolgáltatása. • Innovatív, együttműködésre épülő, agglomerációs kihatású foglalkoztatási programok generálása, módszertani támogatása.

- A munkaerő-piaci folyamatok, tapasztalatok alapján javaslatok megfogalmazása a BAFT, a szakmapolitikai és politikai döntéshozók irányába.
- Az együttműködések erősítő szakmai napok, rendezvények szervezése.
- Tevékenységhez kötődő pályázatok figyelése, benyújtása.

Célcsoportja(i):

Elsődlegesen a Budapesten, illetve a Budapesti Agglomerációban működő önkormányzatok, a munkaerő-piaci szervezet (ÁFSZ) illetékes szervezeti egységei, a térségben működő munkaadók, illetve a munkaadók formális képviselői szervei. Továbbá a Budapesten, illetve a Budapesti Agglomerációban működő, humán-erőforrás fejlesztési, oktatási, képzési területen működő intézmények és szervezetek, valamint a foglalkoztatási programokat megvalósító civil és egyházi szervezetek.

*Menedzsment, szervezeti felépítés:**Irodavezető:*

Az iroda operatív vezetését irodavezető látja. Az ő felelőssége biztosítani az iroda napi szintű elérhetőségét, adminisztrációs tevékenységét, frissített internetes megjelenését, információs és szervezési tevékenységét.

Módszertani vezető:

A módszertani vezető felelős a partnerségi kapcsolatok kiépítéséért, a potenciális partnerek közötti kapcsolatok erősítéséért, a paktumok létrejöttének koordinációs és módszertani támogatásáért, az agglomerációt érintő naprakész munkaerő-piaci információk feltárásáért, az igénylők részére.

További alkalmazottak:

A menedzsment munkáját két térségi paktum-koordinátor, egy pénzügyi adminisztrátor, egy titkárnő segíti.

Szervezeti felügyelet:

A menedzsment tagjai felett a munkáltatói jogokat a BAFT Munkaszervezetének mindenkorai igazgatója gyakorolja. Az iroda teljesítményét, eredményeit, a program előrehaladását, az indikátorok teljesülését a BAFT munkaszervezete véleményezi, beszámolóját a BAFT napirend keretében vitatja meg. Az Iroda stratégiai céljainak teljesülését, módosítást a BAFT évente felülvizsgálja.

Ütemterv:

2007. január - 2007. február:

Az iroda működési feltételeinek biztosítása

2007. február - 2007. április:

- Módszertani, koordinációs szolgáltatások beindítása.
- A paktumokkal kapcsolatos szakirodalmi bázis és forrásanyag összefoglalása, módszertani csomag kidolgozása.
- Az Iroda internet oldalának kialakítása
- Kapcsolat kiépítése a paktumok létrehozására nyitott potenciális partnerekkel, illetve a már elindult paktum-kezdemenyvezésekkel.

	2007. április -2007. augusztus: A paktumok résztvevőivel való konzultáció, egyeztetés, az egyes partnerek igényeinek, erőforrásainak felmérése. Agglomerációs munkaerő-piaci szakértői műhely szervezése. 2007. szeptember: Az agglomerációs foglalkoztatási folyamatokat elemző monitoring jelentés elkészítése. A paktum résztvevők számára az egyeztetésekből kirajzolódó paktum-javaslatok kidolgozása. 2007. szeptember-november: A paktum javaslatok véglegesítése, jóváhagyása. A paktumok megkötésének közvetlen előkészítése, a kapcsolódó rendezvények előkészítése. 2007. december: A paktumok ünnepélyes aláírása. 2008. január: A program záróbeszámolójának előkészítése, BAFT elé terjesztése. Az iroda működésével kapcsolatos módosítások elfogadása. <i>Várható eredmények:</i> • Az első évben két új humán-erőforrás paktum megállapodás megkötése, melyek mindegyike legalább egy fővárosi kerületre és a vele szomszédos agglomerációs települések többségére, illetve az agglomerációs kistérség központi településére kiterjed. • Agglomerációs munkaerő-piaci monitoring jelentés megjelentetése. • Agglomerációs munkaerő-piaci szakértői műhely kialakítása.
Indikátorok	Újonnan kialakított humán-erőforrás paktumok száma a tárgyévben. Előkészített humán-erőforrás paktumok száma a tárgyévben.
Felelős	A BAFT Munkaszervezete.
Partnerség	A BAFT tagjai.
Költségigény	Személyi költségek (Bruttó/hó+járuléka): Irodavezető: 200 000 Ft + 67 000 Ft Módszertani vezető: 180 000 Ft + 60 300 Ft Térségi koordinátorok: 150 000 Ft + 50 250 Ft Pénzügyi adminisztrátor: 90 000 Ft +30 150 Ft Titkárnő: 90 000 Ft + 30 150 Ft Megbízási díjak szakértői kör működtetésére: 1 000 000 Ft Év összesen: 12 374 200 Ft Tárgyi költségek (ÁFÁ-val, összesen): 4 laptop biztosítása: 800 000 Ft 1 számítógép konfiguráció biztosítása: 200 000 Ft 1 multifunkcionális fax, nyomtató: 40 000 Ft Év összesen: 1 040 000 Ft Működési költségek (egész évre összesen): 4 limitált mobiltelefon-térítés: 480 000 Ft

	4 otthoni internet térítés: 600 000 Ft 1 további telefon-fővonal kialakítása, használata: 400 000 Ft További rezsi költségek, kisértékű irodai eszközök beszerzése: 200 000 Ft Év összesen: 1 680 000 Ft Program forrásigénye mindösszesen: 15 094 200 Ft
Lehetséges források	• A Budapesti Agglomeráció Operatív Programjának forrásai. • A BAFT munkaszervezetének már rendelkezésre álló infrastrukturális erőforrásai. • A Paktumok partnerszervezeteinek erőforrásai. • Pályázati források.
A program illeszkedése a Budapesti Agglomeráció Kiemelt Programjaihoz	Az irodai kialakítása kapcsán a feladat-meghatározás a kiemelt programok célkitűzéseivel kötődik, az iroda működési célkitűzéseivel az összes célkitűzés integrálható. A BAFT Munkaszervezete az iroda működési keretein belül a kiemelt programok céljainak teljesülése érdekében, a programsúlyok figyelembe vételével, szabadon hozzárendelhet új feladatokat.

5.2 Lemaradó Agglomerációs Kistérségek Képzési- felzárkóztatási programja (a továbbiakban LAKK) kialakítása a BAFT szervezeti keretein belül

Célterülete	A megvalósítás helyszíne a Budapesti Agglomeráció övezete.
Program céljai	<i>A program rövid távú célja:</i> Az agglomerációs gyűrű - előrejelzések alapján - veszélyeztetett kistérségei humán-erőforrásának védelme a fejlődésben való lemaradás ellen, az állami felzárkóztató- és felnőttképzési koordináció segítségével, kiegészítésével. A célnak megfelelő feladatok megvalósítása érdekében Humán Erőforrás Fejlesztési Iroda felállítása, a helyi munkaerő-keresleti, mobilitási és képzési információ-bázisok kialakítása, a kistérségi felzárkóztatási folyamatok beindítása. <i>A program középtávú stratégiai célja:</i> Az agglomerációs gyűrű leghátrányosabb kistérségeinek felzárkóztatása a hiányos iskolai végzettségűek és a szakképzetlenek arányának csökkentésével. <i>A program hosszú távú stratégiai célja:</i> Az agglomerációs gyűrű emberi fejlettségének folyamatos mérése nemzetközi összehasonlító adatokkal (HDI - Human Development Index). Az emberi fejlettség mutatók (jövedelem, képzettség, életkor) szempontjából hátrányos kistérségek felzárkóztatási folyamatának elősegítése.
Tartalmi elemek	<i>A program indoklása:</i> Az agglomerációs gyűrű kistérségei között meglévő humán erőforrás különbségek a hosszabb távú előrejelzések szerint – beavatkozás nélkül – mélyülnek. A különbségek csökkentése, a hátrányos kistérségek felzárkóztatása révén, gyorsítja az agglomeráció egészének fejlődését. Az emberi fejlettség nemzetközi összehasonlításban elfogadott mutatók alapján való értékelése megalapozza az emberi erőforrás hosszabb távú fejlesztését, az agglomeráció sajátos funkcióinak érvényesülését. <i>A fejlesztés tevékenységei:</i> • A BAFT szervezeti rendszerébe illesztett fejlesztési iroda létrehozása. • Települési szintű összehasonlítható munkaerő-keresleti, képzési és migrációs adatbázisok létrehozása • Kistérségi szintű HDI adatbázisok létrehozása • Adatbázisok és fejlesztési, pályázati ajánlások terjesztése az önkormányzati, gazdálkodó és képző szervezetek számára. • Pályázati, finanszírozási tanácsadás. <i>Célcsoportja(i):</i> Elsődlegesen az agglomerációs gyűrűben élő hiányos iskolai végzettségű és szakképzettség nélküli aktív korú személyek. Másodlagosan, az agglomeráció humán erőforrás fejlettsége szempontjából fontos képzettségek megszerzésére alkalmas aktív korúak.

	<i>Menedzsment, szervezeti felépítés:</i> Irodavezető: Hosszabb távú tervezés, iroda operatív vezetése, kapcsolatok építése, szervezése. Koordinátor I: Adatbázisok tervezése, fenntartása, ajánlások kidolgozása, információk terjesztése, fejlesztési tanácsadás. Koordinátor II. Finanszírozási és pályázati adatbázis készítése, pályázati tanácsadás. További alkalmazottak: Az iroda ügyfélszolgálati és adminisztratív teendőit egy fő általános és pénzügyi adminisztrátor segíti. A menedzsment munkáját eseti megbízási szerződések alapján szakértők segítik. <i>Szervezeti felügyelet:</i> A menedzsment tagjai felett a munkáltatói jogokat a BAFT Munkaszervezetének mindenkori igazgatója gyakorolja. Az iroda teljesítményét, eredményeit, a program előrehaladását, az indikátorok teljesülését a BAFT munkaszervezete véleményezi, beszámolóját a BAFT napirend keretében vitatja meg. Az Iroda stratégiai céljainak teljesülését, módosítását a BAFT évente felülvizsgálja. <i>Ütemterv:</i> 2007. I. negyedév Az iroda működési szabályzatainak kidolgozása, a működési feltételeinek biztosítása, az éves terv elfogadtatása, adatbázis tervek elkészítése, adatgyűjtés előkészítése. 2007. II. negyedév Adatbázisok felállítása, tanácsadás megkezdése. 2007. III-IV. negyedév Adatbázisok karbantartása, fejlesztési és pályázati tanácsadás folyamatossá tétele. 2008. IV. negyedév Az iroda éves beszámolójának elkészítése, a következő évi munkaterv elkészítése és jóváhagyásra előterjesztése <i>Várható eredmények:</i> • Az első évben a megkezdődnek a lemaradó kistérségek felzárkózását segítő képzési folyamatok, és előre jelezhetőkké válnak a fejlesztés és tanácsadás középtávú eredményei, közöttük a jelenleg legjobban lemaradó kistérség felzárkózása. • Csökken a képzés és a foglalkoztatás diszharmóniája • Erősödik a kistérségek humán-erőforrás fejlesztésben érdekelt szereplőinek tájékozottsága, aktivitása.

Indikátorok	Hiányos iskolai végzettségűek és szakképzetlenek létszáma
Felelős	A BAFT Munkaszervezete.
Partnerség	Területileg integrált szakképző központok, munkaerő-piaci szervezet, agglomerációs gyűrű önkormányzatai, vállalkozások képviselői szervezetei, képző intézmények,
Költségigény	Személyi költségek (Bruttó/hó+járuléka): Irodavezető: 200 000 Ft + 67 000 Ft/hó Koordinátorok: 2*180 000 Ft + 60 300 Ft/hó Pénzügyi és általános adminisztrátor: 150 000 Ft + 50 250 Ft/hó Megbízási díjak szakértői kör működtetésére: 1 500 000 Ft/év Év összesen: 12 874 200 Ft Tárgyi költségek (ÁFÁ-val, összesen): 4 laptop biztosítása: 800 000 Ft 1 számítógép konfiguráció biztosítása: 200 000 Ft 1 multifunkcionális fax, nyomtató: 40 000 Ft Év összesen: 1 040 000 Ft Működési költségek (egész évre összesen): 4 limitált mobiltelefon-térítés: 480 000 Ft 4 otthoni internet térítés: 600 000 Ft 1 további telefon-fővonal kialakítása, használata: 400 000 Ft További rezszi költségek, kisértékű irodai eszközök beszerzése: 200 000 Ft Év összesen: 1 680 000 Ft Program forrásigénye mindösszesen: 15 594 200 Ft
Lehetséges források	• A Budapesti Agglomeráció Operatív Programjának forrásai. • A BAFT munkaszervezetének már rendelkezésre álló infrastrukturális erőforrásai. • Pályázati tanácsadásból származó bevételek • Pályázati források.
A program illeszkedése a Budapesti Agglomeráció Kiemelt Programjaihoz	A program illeszkedik a BAFT Humánerőforrás-fejlesztési programján belül a munkaerőpiac és a képzés kapcsolatának fejlesztését célzó fejezethez.

5.3 A tanulási célú mobilitás elősegítése, valamint a partnerség, társadalmisítás, kommunikáció gyakorlatának fejlesztése a regionális munkában – elmozdulás egy jó gyakorlat irányába

Célterülete	A megvalósítás helyszíne a Budapesti Agglomerációban székhellyel bíró felsőfokú oktatási intézmények, kiemelten az ELTE Erasmus gyakorlata. Továbbá a Budapesti Agglomeráció egész térsége.
Program céljai	<i>A program rövid távú célja:</i> ▪ Az ELTE Erasmus gyakorlatának fejlesztése és tapasztalatának terjesztése más, a BAFT területén lévő felsőfokú oktatási intézmények számára, ▪ Partnerség, társadalmisítás, kommunikáció a regionális munkában, szóban és írásban tananyag elkészítése. <i>A program középtávú stratégiai célja:</i> ▪ Az idegen-nyelv tudás elterjesztése és általánossá tétele révén elősegíti a kereskedelmi, pénzügyi, tudományos, kulturális és egyéb kapcsolatok kiépülését hazánk és az Európai Unió többi tagállama között; ▪ A tananyag beépülése a térségi fejlesztéssel foglalkozó szakemberek képzési, továbbképzési tematikájába; váljon az oktatási tevékenység integráns részévé a partnerségi gondolkodásbeli és szemléleti attitűd továbbadása. <i>A program hosszú távú stratégiai célja:</i> ▪ A felsőoktatási intézményekben nagy különbség van az infrastrukturális kapacitásokban: oktatóhelyek, kutatói terek, szolgáltatói terek területén. A 2007-2013-as tervezési periódusban a felsőoktatási infrastrukturális beruházások elsődleges célja: a felsőoktatásban megkezdett átfogó és európai felsőoktatási térséghez történő csatlakozás követelményeit teljesítő reformfolyamat és modernizáció végig-vitelének, továbbá az ESZA alapú humán erőforrás-fejlesztési műveletek megvalósításának alátámasztása, ▪ A partnerség, társadalmisítás, és kommunikáció erősítése a térségi szereplők között, elősegítve ezzel a fejlesztési elképzelések hatékonyabb megvalósulását.
Tartalmi elemek	<i>A program indoklottsága:</i> A tudásalapú társadalom, a versenyképes gazdaság és az élethosszig tartó tanulás korszakába lépve a humán ellátórendszernek is fel kell venni a lépést a modernkor kihívásaival. Hiányosságok tapasztalhatók ▪ a mobilitással elérhető készség és képességfejlesztésben. ▪ mind írásban, mind pedig szóban a partnerség, társadalmisítás, kommunikáció területén a regionális munkában. Egyfelől az oktatás, képzés különböző szintjei, formái továbbra sem alkotnak egységes, egymásra épülő és szervesen összekapcsolódó rendszert, másfelől nem biztosítottak a tanuláshoz és ennek révén az információkhoz (a kommunikációhoz) történő egyetemes hozzáférés feltételei. Az emberi erőforrás a nemzetközi méretekben versenyképes, tudásalapú gazdaság kulcstényezője. A humán erőforrás minősége döntő mértékben annak függvénye, hogy az egyének milyen tudás, készségek és információk birtokában vannak, továbbá, hogy aktív életük folyamán milyen lehetőségek és valós esélyek kínálóznak számukra korszerű versenyképes tudás és készségek megszerzésére, ill. meglévő tudásuknak,

ismereteiknek a technológiai fejlődés, a munkaerőpiac mindenkori igényei szerinti, egyidejűleg életminőségük javítását is segítő gyarapítására, megújítására. A kapcsolódó területek a képzési szerkezet és a munkaerő-piaci igények összehangolása (szakképzés átalakítása), valamint a felsőoktatási szolgáltatások továbbfejlesztése (idegen nyelvű kurzusok, külföldi egyetemekkel közös diplomák, diák- és kutatócsere, távoktatás, kommunikációs tréningek).

A partnerség, társadalmisítás, kommunikáció a regionális munkában, írásban és szóban tananyag készítésének célja, hogy segít elsajátítani azt a gondolkodásbeli és szemléletváltásbeli modellt, amely a hangsúlyt a regionális és partneri kommunikációra, együttműködésre helyezi, programjai, tananyagai révén elősegíti a társadalmi kommunikációt a regionális munkában, felhasználva az eddigi eredményeket és továbbra is együttműködve a témában érintettekkel.

A fejlesztés tevékenységei:

- A BAFT által ellenőrzött, hatékony, alacsony infrastruktúraigényű koordinációs és kommunikációs iroda létrehozása.
- Budapest nemzetközi város és a tudáspólusok fejlődéséhez kapcsolódó humán erőforrás fejlesztés.
- A nemzetközi gyakorlat fejlesztése, az Erasmus ösztöndíj nagyobb mértékű felhasználása, a mobilitás növelésével.
- beérkező és kimenő diákok és kutatók, tanárok számára „iránytű” anyag készítése.
- A kiutazó hallgatók számára információs napokat tartani, amikor koordinátorok, tanárok és volt Erasmusos hallgatók tájékoztatnák a nyerteseket a célország/célintézmény kultúrájáról, szokásairól, a követelményekről. Ezt lehetne egy rövid, általános tájékoztatóval kezdeni, ami minden hallgatónak szól (pl. általános elvárások: önállóság, kezdeményezőkézség, stb.), majd ezután célországonként „szekciókat” tartani, ahol az adott országra, esetleg célintézményre jellemző elvárásokat, szokásokat mondhatnánk el hallgatói élménybeszámolókkal.
- A beérkező hallgatók számára összeállítani egy Magyarországról szóló, ún. Erasmus kurzust, melyben minden kar részt venne, és melynek elvégzéséért a hallgató kreditpontokat kaphatna.
- Mentori hálózat hatékonyabbá tétele.
- Erasmus koordinátorok és kommunikációs szakemberek továbbképzése, az EU ilyen irányú gyakorlatának a hazai alkalmazása.
- Más oktatási intézményekkel a tapasztalatok megosztása.
- Az érintettek számára információs/kommunikációs napokat tartani, amikor koordinátorok, tanárok, és kommunikátorok tájékoztatást adnak a partnerség, társadalmisítás, kommunikáció a regionális munkában, írásban és szóban tananyag aktuális állásáról és az adott további feladatokról.

Célcsoportja(i):

A Budapesti Agglomeráció területén lévő felsőfokú oktatási intézmények Pályázati és Kutatási irodái, valamint a karrier irodák. Hallgatói Önkormányzatok külügyi részlegei.

Elsődlegesen a Budapesten, illetve a Budapesti Agglomerációban működő önkormányzatok, a munkaerő-piaci szervezet (ÁFSZ) illetékes szervezeti egységei, a térségben működő munkaadók, illetve a munkaadók formális képviselői szervei.

Továbbá a Budapesten, illetve a Budapesti Agglomerációban működő, humán-erőforrás fejlesztési, oktatási, képzési területen működő intézmények és szervezetek, valamint a foglalkoztatási programokat megvalósító civil és egyházi szervezetek.

Minden olyan önkormányzati, civil, vagy gazdasági szervezet, mely tevékenysége kiteljesítéséhez alkalmazni kívánja a kommunikációban, partnerségben, társadalmasításban rejlő előnyöket.

Menedzsment, szervezeti felépítés:

Irodavezető: Az ELTE pályázati irodájához kapcsolódóan tervezzük a munkavégzést, ami lehetővé tenné azt, hogy kisebb adminisztrációs és immateriális kiadással számoljunk. Az ily módon kialakítandó részlegben megbízott feladata és felelőssége biztosítani az iroda elérhetőségét, adminisztrációs tevékenységét, frissített internetes megjelenését, információs és szervezési tevékenységét. Az ő munkáját egészítené ki az a tutor, akinek a feladata a partnerségi kapcsolatok kiépítése, a potenciális partnerek közötti kapcsolatok erősítése, a koordinációs és módszertani tevékenység. A munkáját két koordinátor, egy adminisztrátor segíti.

Előnye ennek a megoldásnak az, hogy hallgatók megbízásos szerződésével kedvező foglalkoztatás valósítható meg.

A kommunikációs vezető feladata a térségi partnerségi kapcsolatok kiépítése, a tananyag létrejöttének koordinációs és módszertani támogatása.

Szervezeti felügyelet:

A munkáltatói jogok gyakorlására két lehetőség alakítható ki: az egyikben a BAFT Munkaszervezetének mindenkorl igazgatója gyakorolja, a másikban szerződéses viszonyt létesít az ELTE Pályázati és Mobilitási Irodájával. Az iroda teljesítményét, eredményeit, a program előrehaladását, az indikátorok teljesülését a BAFT munkaszervezete véleményezi, beszámolóját a BAFT napirend keretében vitatja meg. Az Iroda stratégiai céljainak teljesülését, módosítást a BAFT évente felülvizsgálja.

Ütemterv: 12 hónapra

2007. január - 2007. február:

Az iroda működési feltételeinek biztosítása.

2007. február -2007. április:

- Módszertani, koordinációs szolgáltatások beindítása,
- Az Iroda internet oldalának kialakítása.
- Kapcsolat kiépítése nyitott potenciális partnerekkel,
- A kommunikációs tananyag elkészítésének szerzői együttműködési megállapodásainak rögzítése.

2007. március - 2007. július

Az Erasmus program résztvevőivel való konzultáció, egyeztetés, az egyes partnerek igényeinek, erőforrásainak felmérése. Részvétel az agglomerációs munkaerő piaci szakértői műhely szervezésében, találkozók megtartása. Erasmus koordinátorok 2 napos képzése. Elérni, hogy ezért a munkáért tantervi pontot kapjanak az oktatók. Más országok gyakorlatának megismerése.

	Az együttműködési, valamint a kommunikációs tanácsadás folyamatossá tétele. A kommunikációs tananyag elkészítése. Partnerkapcsolatok kialakítása a tananyag alkalmazásának előkészítése, elősegítése érdekében. 2007. szeptember: Kimenő és bejövő hallgatókkal bevezető hét, hasznos információkkal, ismerkedéssel és egy hetes Magyarország kultúrája ismertetéssel, amire kredit szerezhető. A rendelkezésre álló információk tartalmának kommunikációs, társadalmi partnerség eredményességi szempontú vizsgálata. 2007. szeptember-november: A javaslatok véglegesítése, jóváhagyása. Az oktatási tapasztalatok, visszajelzések folyamatos értékelése. A partnerség, társadalmisítás, kommunikáció a regionális munkában, írásban és szóban c. tananyag akreditációja, oktatók képzése. 2007. december: Záró tanulmány tapasztalatinkról: milyen ajánlásokkal élhetünk a mobilitás növelése, valamint a partnerség, társadalmisítás, kommunikáció a regionális munkában, írásban és szóban c. tananyag befogadásának elősegítése érdekében. 2008. január: A program záró beszámolójának előkészítése, BAFT elé terjesztése. Az iroda működésével kapcsolatos módosítások elfogadása. <i>Várható eredmények:</i> • Az Erasmus ösztöndíjra jelentkezők száma nő, ami nagyobb forrást igényel vagy a kiválasztás kedvezőbb kínálatát. • A érkezéskor szerzett tapasztalatok kedvezőbbé válnak, és az itt töltött idő alatt többoldalú magyar ismereteket szereznek. • Nő a diák-foglalkoztatás. • Előkészítettebb kiutazás. • A tananyag gyakorlati alkalmazása az érintettek részéről. • Fejlődik a kommunikáció és partnerségi együttműködés a régióban érintettek között. • Előkészítettebb és egzaktabb az információáramlás.
Indikátorok	Javuló tapasztalatok a student jelentésekben. Több mentori munka. Növekvő ki és beutazás, kutatási kapcsolatok számának növekedése. Javuló tapasztalatok a kommunikációs és együttműködési jelentésekben. A tananyag alkalmazásának mérhetősége: a tananyagot oktató intézmények száma, az oktatásban részesülő hallgatók száma.
Felelős	A BAFT Munkaszervezete.
Partnerség	A BAFT tagjai.
Költségigény a szerződéskötéskor a költségek 40%-a szükséges és a teljesítést	Személyi költségek (Bruttó/hó+járuléka): Irodavezető: 200 000 Ft + 67 000 Ft Kommunikációs vezető: 180 000 Ft + 60 300 Ft Térségi kommunikátorok: 150 000 Ft + 50 250 Ft Tutor, mentor: 180 000 Ft + 60 300 Ft 1 Hallgatói foglalkoztatás. 150 000 Ft + 50 250 Ft

követően fennmaradó összeg.	a Titkárnő: 90 000 Ft + 30 150 Ft M megbízási díjak szakértőire: 2 000 000 Ft Év összesen: 12.372.950 Ft Tárgyi költségek (ÁFÁ-val, összesen): 2 laptop biztosítása: 300 000 Ft 2 számítógép konfiguráció biztosítása: 200 000 Ft 2 multifunkcionális fax, nyomtató: 40 000 Ft kiadványok készítése 800.000 Ft Év összesen: 1.740.000 Ft Működési költségek (egész évre összesen): 1.200.000 Ft 2 otthoni internet térítés: 150 000 Ft További rezsi költségek, kis értékű irodai eszközök beszerzése: 400 000 Ft rendezvény teremre, annak működési költségére, és technikai felszerelésre 500.000 Ft. Program forrásigénye mindösszesen: 15.312.950 Ft
Lehetséges források	• A Budapesti Agglomeráció Operatív Programjának forrásai. • OM pályázati források. • Országos Foglalkoztatási Alap és munkaügyi központ. • Egyéb pályázati források (pl. fejlesztés)
A program illeszkedése a Budapesti Agglomeráció Kiemelt Programjaihoz	A részben virtuális iroda működése során a feladat-meghatározás a kiemelt programok célkitűzéseire kötődik. A BAFIT Munkaszervezete az iroda működési keretein belül a kiemelt programok céljainak teljesülése érdekében, a programsúlyok figyelembe vételével, szabadon hozzárendelhet új feladatokat.

---

6 IRODALOMJEGYZÉK

- A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI JELLEMZŐI 2002. (KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL Budapesti és Pest megyei Igazgatóságának kiadványa 2002.)
- Monitoring jelentések a főváros foglalkoztatáspolitikája helyzetéről (Komka N. - Kulinyi M., Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda)
- Diplomás munkanélküliség a fővárosban (szerk.: Komka N., Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda 2004.)
- Romák foglalkoztatási helyzete Budapesten (Debreceni E.- Komka N., Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda 2004.)
- Nők foglalkoztatási helyzete Budapesten (Szerző: Debreceni E. Szerk.: Komka N., Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda 2004.)
- Hablicsek László: Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021
- Az iskolarendszeren kívüli szakképzés finanszírozása (Sum István-Tóth Anikó)
- Az iskolarendszerű szakképzés struktúrájának alakulása – zárójelentés (Mártonfi György)

7 MELLÉKLETEK

1. melléklet: A Budapesti Agglomeráció települési által érintett statisztikai kistérségek munkaerő-kínálati jövőképe (Forrás: Habcsek László: „Munkaerő-kínálati projekció 2001-2021”)

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021

Alapváltozat, Optimális változat

Kistérség:	Szentendrei					
Megye:	Pest					
Régió:	Közép-Magyarország					
Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021	
<i>A lakónépesség száma</i>	65850	74347	79439	80289	80955	
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	54431	61821	66648	67337	68305	
8 osztálynál kevesebbet végzett	3829	2908	2108	1391	976	
8 osztályt végzett	16033	16076	14765	11882	9727	
Szaktudós végzettségű	8766	10918	12554	13437	14000	
Középfokú végzettségű	16120	19447	22491	24440	26140	
Felsőfokú végzettségű	9683	12472	14730	16187	17462	
<i>Alapváltozat szerint</i>						
<i>Gazdaságilag aktív</i>	28891	33646	35923	35649	35723	
8 osztálynál kevesebbet végzett	172	159	143	127	115	
8 osztályt végzett	4975	4623	3703	2525	1688	
Szaktudós végzettségű	6816	8185	8810	8663	8335	
Középfokú végzettségű	9616	11413	12626	13171	13955	
Felsőfokú végzettségű	7312	9266	10641	11163	11630	
<i>Foglalkoztatott</i>	26986	31583	33874	33717	33899	
legfeljebb szaktudós	10685	11632	11388	10218	9193	
legalább középfokú	16301	19951	22486	23499	24706	
<i>Munkanélküli</i>	1905	2063	2049	1932	1824	
legfeljebb szaktudós	1278	1335	1268	1097	945	
legalább középfokú	627	728	781	835	879	
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	36959	40701	43516	44640	45232	
<i>Optimális változat szerint</i>						
<i>Gazdaságilag aktív</i>	28891	33646	36837	37580	38535	
8 osztálynál kevesebbet végzett	172	159	173	178	187	
8 osztályt végzett	4975	4623	3902	2843	2025	
Szaktudós végzettségű	6816	8185	9018	9137	9082	
Középfokú végzettségű	9616	11413	12945	13883	15037	
Felsőfokú végzettségű	7312	9266	10799	11539	12204	
<i>Foglalkoztatott</i>	26986	32096	35353	36241	37328	
legfeljebb szaktudós	10685	11965	12167	11382	10647	
legalább középfokú	16301	20131	23186	24859	26681	
<i>Munkanélküli</i>	1905	1550	1484	1339	1207	
legfeljebb szaktudós	1278	1002	926	776	647	
legalább középfokú	627	548	558	563	560	
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	36959	40701	42602	42709	42420	
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)</i>	62,4	64,0	64,1	64,4	65,6	
foglalkoztatottsága (%)	58,3	60,1	60,4	61,0	62,3	
munkanélküliségi ráta (%)	6,6	6,1	5,7	5,4	5,1	
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)</i>	62,4	64,0	65,7	68,0	70,9	

foglalkoztatottsága (%)	58,3	61,1	63,1	65,6	68,7
munkanélküliségi ráta (%)	6,6	4,6	4,0	3,6	3,1

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021**Alapváltozat, Optimális változat**

Kistérség:	Ráckevei
Megye:	Pest
Régió:	Közép- Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	116555	127860	133450	132981	132393
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	96204	105747	111478	111753	112025
8 osztálynál kevesebbet végzett	9355	7081	5142	3520	2437
8 osztályt végzett	33925	33773	31299	26225	21550
Szaktanús végzettségű	19637	23501	26238	27631	28435
Középfokú végzettségű	25548	30900	35942	39905	43838
Felsőfokú végzettségű	7739	10492	12857	14472	15764
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	48289	54568	56864	55814	55485
8 osztálynál kevesebbet végzett	452	399	363	322	306
8 osztályt végzett	11143	10491	8592	6179	4419
Szaktanús végzettségű	14669	16934	17623	16906	15874
Középfokú végzettségű	16217	18954	20934	22346	24366
Felsőfokú végzettségű	5808	7790	9352	10061	10520
<i>Foglalkoztatott</i>	44057	50182	52609	51902	51853
legfeljebb szaktanús	23079	24631	23636	20888	18469
legalább középfokú	20978	25551	28973	31014	33384
<i>Munkanélküli</i>	4232	4386	4255	3912	3632
legfeljebb szaktanús	3185	3193	2942	2519	2130
legalább középfokú	1047	1193	1313	1393	1502
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	68266	73292	76586	77167	76908
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	48289	54568	58686	59573	60954
8 osztálynál kevesebbet végzett	452	399	430	446	477
8 osztályt végzett	11143	10491	9134	7053	5358
Szaktanús végzettségű	14669	16934	18218	18264	17979
Középfokú végzettségű	16217	18954	21383	23331	25929
Felsőfokú végzettségű	5808	7790	9521	10479	11211
<i>Foglalkoztatott</i>	44057	51275	55594	56838	58526
legfeljebb szaktanús	23079	25431	25623	23959	22326
legalább középfokú	20978	25844	29971	32879	36200
<i>Munkanélküli</i>	4232	3293	3092	2735	2428
legfeljebb szaktanús	3185	2393	2159	1804	1488
legalább középfokú	1047	900	933	931	940
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	68266	73292	74764	73408	71439
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)</i>	59,4	61,4	61,5	61,7	63,1
foglalkoztatottsága (%)	54,2	56,4	56,9	57,3	58,9
munkanélküliségi ráta (%)	8,8	8,0	7,5	7,0	6,5

15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)	59,4	61,4	63,4	65,7	69,2
foglalkoztatottsága (%)	54,2	57,6	60,1	62,7	66,4
munkanélküliségi ráta (%)	8,8	6,0	5,3	4,6	4,0

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021

Alapváltozat, Optimális változat

Kistérség: Váci
Megye: Pest
Régió: Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	67507	69221	69890	69522	69091
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	56213	58362	59615	59371	59127
8 osztálynál kevesebbet végzett	4691	3411	2471	1774	1339
8 osztályt végzett	18485	17170	15092	12255	9830
Szaktanús végzettségű	10081	11365	12376	13054	13426
Középfokú végzettségű	16832	18680	20490	21910	23161
Felsőfokú végzettségű	6124	7736	9186	10378	11370
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	28111	30012	30460	29798	29300
8 osztálynál kevesebbet végzett	215	210	207	200	201
8 osztályt végzett	5446	4782	3707	2534	1673
Szaktanús végzettségű	7602	8250	8344	7975	7371
Középfokú végzettségű	10320	11088	11546	11806	12274
Felsőfokú végzettségű	4528	5682	6656	7283	7781
<i>Foglalkoztatott</i>	26060	27969	28501	28009	27666
legfeljebb szaktanús	11816	11854	10997	9630	8336
legalább középfokú	14244	16115	17504	18379	19330
<i>Munkanélküli</i>	2051	2043	1959	1789	1634
legfeljebb szaktanús	1447	1388	1261	1079	909
legalább középfokú	604	655	698	710	725
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	39396	39209	39430	39724	39791
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	28111	30012	31426	31846	32252
8 osztálynál kevesebbet végzett	215	210	268	336	403
8 osztályt végzett	5446	4782	3989	2985	2141
Szaktanús végzettségű	7602	8250	8617	8621	8365
Középfokú végzettségű	10320	11088	11792	12359	13122
Felsőfokú végzettségű	4528	5682	6760	7545	8221
<i>Foglalkoztatott</i>	26060	28476	29991	30553	31101
legfeljebb szaktanús	11816	12200	11936	11133	10224
legalább középfokú	14244	16276	18055	19420	20877
<i>Munkanélküli</i>	2051	1536	1435	1293	1151
legfeljebb szaktanús	1447	1042	938	809	685
legalább középfokú	604	494	497	484	466
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	39396	39209	38464	37676	36839
15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)	59,6	61,6	62,1	62,5	63,7
foglalkoztatottsága (%)	55,2	57,4	58,2	58,7	60,2
munkanélküliségi ráta (%)	7,3	6,8	6,4	6,0	5,6

15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)	59,6	61,6	64,1	66,7	70,0
foglalkoztatottsága (%)	55,2	58,4	61,2	64,0	67,5
munkanélküliségi ráta (%)	7,3	5,1	4,6	4,1	3,6

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021**Alapváltozat, Optimális változat**

Kistérség: Budaörsi
Megye: Pest
Régió: Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	133801	151336	162360	165585	168588
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	110436	125650	135738	138519	141724
8 osztálynál kevesebbet végzett	7684	5946	4348	2943	2090
8 osztályt végzett	33988	34228	31566	26235	21779
Szaktanús végzettségű	19772	24426	27915	29765	30966
Középfokú végzettségű	33465	40459	46897	51413	55923
Felsőfokú végzettségű	15527	20591	25012	28163	30966
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	61133	70457	74992	74314	74767
8 osztálynál kevesebbet végzett	362	325	300	273	267
8 osztályt végzett	11606	10758	8704	6015	4132
Szaktanús végzettségű	15787	18796	20063	19512	18652
Középfokú végzettségű	21371	24964	27484	28722	30769
Felsőfokú végzettségű	12007	15614	18441	19792	20947
<i>Foglalkoztatott</i>	57175	66207	70755	70361	71003
legfeljebb szaktanús	25025	27065	26410	23477	21008
legalább középfokú	32150	39142	44345	46884	49995
<i>Munkanélküli</i>	3958	4250	4237	3953	3764
legfeljebb szaktanús	2730	2814	2657	2323	2043
legalább középfokú	1228	1436	1580	1630	1721
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	72668	80879	87368	91271	93821
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	61133	70457	76556	77757	79818
8 osztálynál kevesebbet végzett	362	325	350	378	419
8 osztályt végzett	11606	10758	9081	6640	4793
Szaktanús végzettségű	15787	18796	20435	20408	20055
Középfokú végzettségű	21371	24964	27969	29831	32446
Felsőfokú végzettségű	12007	15614	18721	20500	22105
<i>Foglalkoztatott</i>	57175	67265	73511	75039	77358
legfeljebb szaktanús	25025	27768	27945	25801	23883
legalább középfokú	32150	39497	45566	49238	53475
<i>Munkanélküli</i>	3958	3192	3045	2718	2460
legfeljebb szaktanús	2730	2111	1921	1625	1384
legalább középfokú	1228	1081	1124	1093	1076
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	72668	80879	85804	87828	88770
15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)	64,1	65,3	65,4	65,3	66,4
foglalkoztatottsága (%)	59,9	61,3	61,7	61,8	63,1

munkanélküliségi ráta (%)	6,5	6,0	5,6	5,3	5,0
15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)	64,1	65,3	66,8	68,3	70,8
foglalkoztatottsága (%)	59,9	62,3	64,1	65,9	68,6
munkanélküliségi ráta (%)	6,5	4,5	4,0	3,5	3,1

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021**Alapváltozat, Optimális változat**

Kistérség: Dunakeszi
Megye: Pest
Régió: Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	60043	64297	66735	67146	67528
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	49936	54015	56632	57004	57491
8 osztálynál kevesebbet végzett	3271	2411	1740	1218	933
8 osztályt végzett	15291	14540	12812	10175	8078
Szaktanácsos végzettségű	8544	10121	11306	12009	12434
Középfokú végzettségű	15890	18194	20457	22096	23540
Felsőfokú végzettségű	6940	8749	10317	11506	12506
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	27336	29970	31060	30655	30503
8 osztálynál kevesebbet végzett	161	154	160	166	173
8 osztályt végzett	4853	4153	3148	2064	1319
Szaktanácsos végzettségű	6715	7633	7942	7716	7344
Középfokú végzettségű	10255	11377	12183	12616	13215
Felsőfokú végzettségű	5352	6653	7627	8093	8452
<i>Foglalkoztatott</i>	25642	28242	29338	29049	28971
legfeljebb szaktanácsos	10657	10889	10262	9094	8085
legalább középfokú	14985	17353	19076	19955	20886
<i>Munkanélküli</i>	1694	1728	1722	1606	1532
legfeljebb szaktanácsos	1072	1051	988	852	751
legalább középfokú	622	677	734	754	781
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	32707	34327	35675	36491	37025
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	27336	29970	31697	32039	32566
8 osztálynál kevesebbet végzett	161	154	191	231	271
8 osztályt végzett	4853	4153	3275	2265	1521
Szaktanácsos végzettségű	6715	7633	8122	8137	8002
Középfokú végzettségű	10255	11377	12364	13026	13865
Felsőfokú végzettségű	5352	6653	7745	8380	8907
<i>Foglalkoztatott</i>	25642	28678	30458	30928	31561
legfeljebb szaktanácsos	10657	11154	10866	10026	9278
legalább középfokú	14985	17524	19592	20902	22283
<i>Munkanélküli</i>	1694	1292	1239	1111	1005
legfeljebb szaktanácsos	1072	786	722	607	516
legalább középfokú	622	506	517	504	489
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	32707	34327	35038	35107	34962
15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)	63,9	65,3	65,8	66,1	67,3
					74

foglalkoztatottsága (%)	60,0	61,5	62,1	62,7	63,9
munkanélküliségi ráta (%)	6,2	5,8	5,5	5,2	5,0
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)</i>					
foglalkoztatottsága (%)	63,9	65,3	67,2	69,1	71,8
munkanélküliségi ráta (%)	60,0	62,4	64,5	66,7	69,6
	6,2	4,3	3,9	3,5	3,1

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021

Alapváltozat, Optimális változat

Kistérség: Gyáli
Megye: Pest
Régió: Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	70732	75162	77938	79169	80559
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	58220	62365	65415	66446	67563
8 osztálynál kevesebbet végzett	6176	4568	3290	2277	1616
8 osztályt végzett	22445	22093	20329	17223	14470
Szaktudós végzettségű	12477	14416	16015	17111	17774
Középfokú végzettségű	13729	16541	19747	22730	25701
Felsőfokú végzettségű	3393	4747	6034	7105	8002
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	30045	32891	34489	34874	35435
8 osztálynál kevesebbet végzett	308	262	239	227	219
8 osztályt végzett	8208	7472	6181	4595	3437
Szaktudós végzettségű	9627	10768	11244	11060	10566
Középfokú végzettségű	9300	10748	12247	13772	15506
Felsőfokú végzettségű	2602	3641	4578	5220	5707
<i>Foglalkoztatott</i>	27403	30256	31927	32441	33132
legfeljebb szaktudós	16030	16465	15784	14217	12769
legalább középfokú	11373	13791	16143	18224	20363
<i>Munkanélküli</i>	2642	2635	2562	2433	2303
legfeljebb szaktudós	2113	2037	1880	1665	1453
legalább középfokú	529	598	682	768	850
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	40687	42271	43449	44295	45124
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	30045	32891	35292	36603	38066
8 osztálynál kevesebbet végzett	308	262	281	312	351
8 osztályt végzett	8208	7472	6478	5092	3974
Szaktudós végzettségű	9627	10768	11520	11728	11633
Középfokú végzettségű	9300	10748	12378	14094	16125
Felsőfokú végzettségű	2602	3641	4635	5377	5983
<i>Foglalkoztatott</i>	27403	30914	33453	34940	36580
legfeljebb szaktudós	16030	16976	16918	15968	14982
legalább középfokú	11373	13938	16535	18972	21598
<i>Munkanélküli</i>	2642	1977	1839	1663	1486
legfeljebb szaktudós	2113	1526	1361	1164	976
legalább középfokú	529	451	478	499	510
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	40687	42271	42646	42566	42493

<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)</i>	60,8	62,6	63,3	64,0	65,2
foglalkoztatottsága (%)	55,4	57,6	58,6	59,5	60,9
munkanélküliségi ráta (%)	8,8	8,0	7,4	7,0	6,5
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)</i>	60,8	62,6	64,7	67,1	70,0
foglalkoztatottsága (%)	55,4	58,8	61,4	64,1	67,3
munkanélküliségi ráta (%)	8,8	6,0	5,2	4,5	3,9

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021

Alapváltozat, Optimális változat

Kistérség: Pilisvörösvári
Megye: Pest
Régió: Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	76633	87059	92897	93339	93653
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	62611	71561	77122	77806	78617
8 osztálynál kevesebbet végzett	4944	3947	2941	1962	1342
8 osztályt végzett	18314	18553	17136	14054	11496
Szaktudás végzettségű	10272	12885	14751	15641	16188
Középfokú végzettségű	18302	22134	25597	27765	29691
Felsőfokú végzettségű	10779	14042	16697	18384	19900
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	33495	38989	41457	40724	40546
8 osztálynál kevesebbet végzett	231	192	161	139	126
8 osztályt végzett	5946	5436	4259	2790	1797
Szaktudás végzettségű	8100	9783	10468	10169	9728
Középfokú végzettségű	11044	13081	14402	14889	15670
Felsőfokú végzettségű	8174	10497	12167	12737	13225
<i>Foglalkoztatott</i>	31696	37036	39503	38918	38856
legfeljebb szaktudás	13083	14177	13732	12113	10812
legalább középfokú	18613	22859	25771	26805	28044
<i>Munkanélküli</i>	1799	1953	1954	1806	1690
legfeljebb szaktudás	1194	1234	1156	985	839
legalább középfokú	605	719	798	821	851
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	43138	48070	51440	52615	53107
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	33495	38989	42455	42857	43633
8 osztálynál kevesebbet végzett	231	192	199	204	219
8 osztályt végzett	5946	5436	4458	3107	2137
Szaktudás végzettségű	8100	9783	10681	10656	10466
Középfokú végzettségű	11044	13081	14745	15659	16819
Felsőfokú végzettségű	8174	10497	12372	13231	13992
<i>Foglalkoztatott</i>	31696	37520	41044	41603	42517
legfeljebb szaktudás	13083	14482	14496	13266	12244
legalább középfokú	18613	23038	26548	28337	30273
<i>Munkanélküli</i>	1799	1469	1411	1254	1116
legfeljebb szaktudás	1194	929	842	701	578
legalább középfokú	605	540	569	553	538
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	43138	48070	50442	50482	50020

<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)</i>	62,8	64,1	64,0	63,9	65,0
foglalkoztatottsága (%)	59,4	60,9	61,0	61,0	62,3
munkanélküliségi ráta (%)	5,4	5,0	4,7	4,4	4,2
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)</i>	62,8	64,1	65,6	67,3	70,0
foglalkoztatottsága (%)	59,4	61,7	63,4	65,3	68,2
munkanélküliségi ráta (%)	5,4	3,8	3,3	2,9	2,6

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021**Alapváltozat, Optimális változat**

Kistérség:	Monori
Megye:	Pest
Régió:	Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	85068	92713	98442	102139	103598
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	69564	76296	82001	85297	86707
8 osztálynál kevesebbet végzett	7881	5964	4435	3200	2331
8 osztályt végzett	26599	26874	25537	22345	18861
Szakmunkás végzettségű	15619	18553	21121	23052	23930
Középfokú végzettségű	15438	19120	23403	27693	31478
Felsőfokú végzettségű	4027	5785	7505	9007	10107
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	35247	39777	42620	43892	44421
8 osztálynál kevesebbet végzett	414	373	359	345	338
8 osztályt végzett	9713	9309	7985	6143	4583
Szakmunkás végzettségű	11929	13652	14539	14542	13857
Középfokú végzettségű	10162	12108	14181	16413	18650
Felsőfokú végzettségű	3029	4335	5556	6449	6993
<i>Foglalkoztatott</i>	32089	36475	39302	40680	41381
legfeljebb szakmunkás	19513	20754	20404	18794	16827
legalább középfokú	12576	15721	18898	21886	24554
<i>Munkanélküli</i>	3158	3302	3318	3212	3040
legfeljebb szakmunkás	2543	2580	2479	2236	1951
legalább középfokú	615	722	839	976	1089
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	49821	52936	55822	58247	59177
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	35247	39777	43796	46474	48266
8 osztálynál kevesebbet végzett	414	373	423	480	535
8 osztályt végzett	9713	9309	8400	6859	5373
Szakmunkás végzettségű	11929	13652	14955	15553	15442
Középfokú végzettségű	10162	12108	14373	16888	19491
Felsőfokú végzettségű	3029	4335	5645	6694	7425
<i>Foglalkoztatott</i>	32089	37309	41404	44256	46265
legfeljebb szakmunkás	19513	21407	21974	21309	20012
legalább középfokú	12576	15902	19430	22947	26253
<i>Munkanélküli</i>	3158	2468	2392	2218	2001
legfeljebb szakmunkás	2543	1927	1804	1583	1338

legalább középfokú	615	541	588	635	663
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	49821	52936	54646	55665	55332
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)</i>	60,0	61,9	62,0	62,4	63,7
foglalkoztatottsága (%)	54,7	56,7	57,2	57,8	59,4
munkanélküliségi ráta (%)	9,0	8,3	7,8	7,3	6,8
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)</i>	60,0	61,9	63,7	66,0	69,2
foglalkoztatottsága (%)	54,7	58,0	60,2	62,8	66,3
munkanélküliségi ráta (%)	9,0	6,2	5,5	4,8	4,1

Munkaerő-kínálati projekció, 2001-2021

Alapváltozat, Optimális változat

Kistérség: Gödöllői
Megye: Pest
Régió: Közép-Magyarország

Jellemzők	2001	2006	2011	2016	2021
<i>A lakónépesség száma</i>	99156	108030	112912	113351	113691
<i>A legalább 15 éves népesség száma</i>	81671	89287	94272	94844	95599
8 osztálynál kevesebbet végzett	7519	5752	4274	3029	2228
8 osztályt végzett	25489	24919	22739	18606	15213
Szaktudás végzettségű	15022	17840	19892	20979	21557
Középfokú végzettségű	23585	27627	31490	34318	36851
Felsőfokú végzettségű	10056	13149	15877	17912	19749
<i>Alapváltozat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	41885	47101	49392	48903	48811
8 osztálynál kevesebbet végzett	382	366	349	321	304
8 osztályt végzett	8072	7294	5829	4086	2837
Szaktudás végzettségű	11571	13214	13692	13102	12221
Középfokú végzettségű	14241	16334	17776	18595	19742
Felsőfokú végzettségű	7619	9893	11746	12799	13707
<i>Foglalkoztatott</i>	38784	43926	46308	46053	46180
legfeljebb szaktudás	17762	18650	17817	15746	13865
legalább középfokú	21022	25276	28491	30307	32315
<i>Munkanélküli</i>	3101	3175	3084	2850	2631
legfeljebb szaktudás	2263	2224	2053	1763	1497
legalább középfokú	838	951	1031	1087	1134
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	57271	60929	63520	64448	64880
<i>Optimális változat szerint</i>					
<i>Gazdaságilag aktív</i>	41885	47101	50776	51870	53173
8 osztálynál kevesebbet végzett	382	366	433	491	534
8 osztályt végzett	8072	7294	6144	4578	3357
Szaktudás végzettségű	11571	13214	14076	13985	13579
Középfokú végzettségű	14241	16334	18192	19557	21235
Felsőfokú végzettségű	7619	9893	11931	13259	14468
<i>Foglalkoztatott</i>	38784	44719	48530	49859	51392
legfeljebb szaktudás	17762	19207	19141	17775	16406
legalább középfokú	21022	25512	29389	32084	34986

<i>Munkanélküli</i>	3101	2382	2246	2011	1781
legfeljebb szakmunkás	2263	1667	1512	1279	1064
legalább középfokú	838	715	734	732	717
<i>Gazdaságilag nem aktív</i>	57271	60929	62136	61481	60518
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Alapváltozat (%)</i>	60,4	62,3	62,5	62,8	63,8
foglalkoztatottsága (%)	55,9	58,1	58,6	59,1	60,4
munkanélküliségi ráta (%)	7,4	6,7	6,2	5,8	5,4
<i>15-64 évesek aktivitási aránya, Optimális változat (%)</i>	60,4	62,3	64,3	66,6	69,4
foglalkoztatottsága (%)	55,9	59,1	61,4	64,0	67,1
munkanélküliségi ráta (%)	7,4	5,1	4,4	3,9	3,3